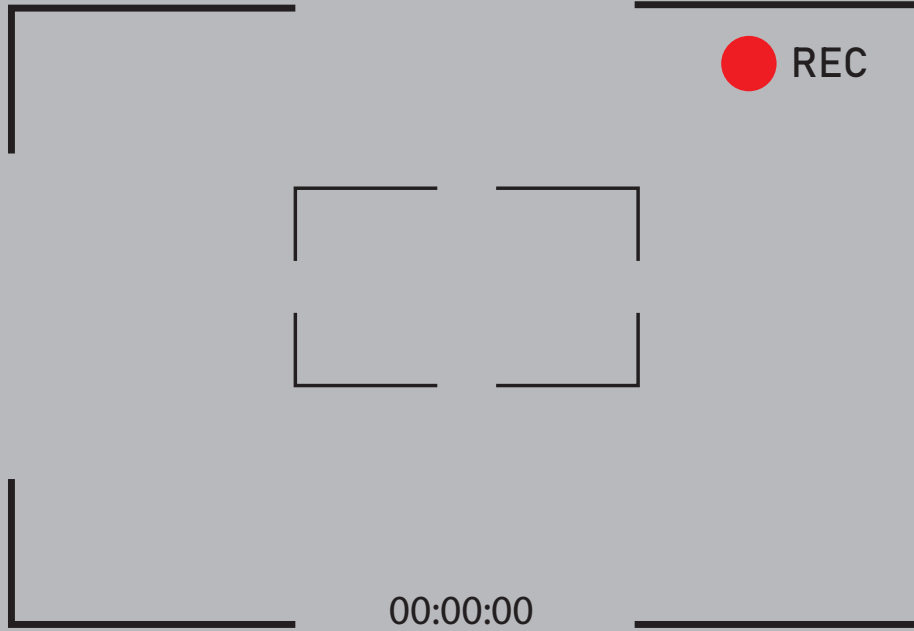

Bu Rehber Avrupa Birliği'nin Finansal Desteğiyle Hazırlanmıştır.

HAK SAVUNUCULUĞU İÇİN

ETKİLİ VİDEO ÜRETİM VE DAĞITIM REHBERİ

Bu rehber Avrupa Birliği'nin finansman desteği ile hazırlanmıştır. Rehberin içeriğinin sorumluluğu tamamiyle BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği'ne aittir ve hiçbir şekilde AB'nin görüşlerini yansıtmaz.

BSB SİNEMA ESERİ SAHİPLERİ MESLEK BİRLİĞİ

Ergenekon Cad. No:10 K:7 Ahmet Bey
Plaza Pangaltı-Şişli
İstanbul
www.bsb.org.tr
mektup@bsb.org.tr

Bu rehber Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği tarafından yürütölen "Development and Implementation of Audio – Visual Documentation and Distribution Means for Human Rights Actors" projesi kapsamında ücretsiz olarak dağıtılmak üzere hazırlanmıştır.

Aralık 2017 İstanbul

*Bu rehber Avrupa Birliği'nin finansman desteği ile hazırlanmıştır.
Rehberin içeriğinin sorumluluğu tamamiyle BSB Sinema Eseri Sahipleri
Meslek Birliği'ne aittir ve hiçbir şekilde AB'nin görüşlerini yansıtmaz.*

Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası

HAK SAVUNUCULUĞU İÇİN ETKİLİ VİDEO ÜRETİM VE DAĞITIM REHBERİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŐ	5
STRATEJİ VE HAZIRLIK	7
ÇEKİM TEKNİKLERİ	21
KURGU VE ÇEKİM SONRASI SÜREÇLER	47
VİDEO ÜRETİMİ VE ETİK KONULAR	57
VİDEO ÜRETİMİNDE YASAL KONULAR	67
DAĞITIM YOLLARI	77
ARŞİVLEME	87
VİDEO ÜRETİMİ İÇİN ÖRNEK FORM VE DOKÜMANLAR	99

SUNUŐ

Varoluşundan itibaren Belgesel Sinema ezilenlerin, dışlananların, ihlallerin ve suistimallerin hikayelerini anlatarak hak savunuculuğu ile i içe geçmiş bir rotada ilerler. Uzun yıllar film festivalleri ve TV’de kendine yer bularak izleyiciye ulaşmaya çalışan bu üretimler günümüzde gelişen ve çeşitlenen ve erişimi kolaylaşan araçlar ile daha kolay üretilme ve dağıtılma imkanına kavuştu. Dahası video herhangi bir savunuculuk çabasında yan ürün veya eşlikçi olmaktan çıkararak daha merkezi bir önem taşımaya başladı. Teknolojinin sağladığı kolaylıklar üretimin sayısal artışını ve daha dolaysız yollarla izleyiciye ulaşmasını sağlasa da ortaya çıkan videolar etki açısından değerlendirildiğinde her zaman beklentiyi karşılamayabiliyor. Bu rehber bu noktada hak savunucuları için bir videonun mümkün olan en büyük etkiyi yaratabilmesi için hazırlık aşamasında gerekli stratejiyi belirlemeyle başlayıp dağıtımına kadar olan süreç için pratik bir başvuru kaynağı olmayı hedefliyor.

Bu rehber kapsamında “Video” terimini uzun metraj belgeseller, kısa filmler, video klipler, kamu spotları, sosyal sorumluluk duyuruları ve işlenmemiş kayıtları da dahil ettiğimiz farklı uzunluklarda ve farklı amaçlara sahip görsel işitsel medyayı tanımlamak için kullanacağız.

Rehberde yer alan bölümler kapsamında video ile ulaşmayı amaçladığınız hedef için en uygun formatı belirlemek, en uygun içeriği oluşturmak, bu içerik için en efektif programı yapmak ve uygun araçları belirlemek ve en etkili kanallar üzerinden dağıtıma sokmak konusunda öneriler bulacaksınız. Karşılaşabileceğiniz etik ve yasal problemler ile nasıl başa ıkabileceğinize dair önerileri, dünyadan ve ülkemizden belgeselciler, video aktivistler ve hak savunucularının deneyimlerini ve önerilerini derlediğimiz ve pratik bir referans oluşturmasını hedeflediğimiz bu rehberin katkısıyla, daha çok kaliteli üretimin daha fazla izleyiciye ulaşarak hak savunucularına destek sağlamasını hedefliyoruz. Aynı zamanda videoyu dağıtım hedeflenmeden sadece belgeleme, arşiv, kanıt ve benzeri amaçlar için kullanırken daha işlevsel ve etkili sonuçlar alınmasını umuyoruz.

STRATEJİ VE HAZIRLIK

STRATEJİ BELİRLEME, FİKRİ OLUŞTURMA VE HAZIRLIK

Günden güne dünya genelinde hak savunuculuğu alanında yapılan çalışmalarda video kullanımı artıyor. Video kullanımı giderek artan bir biçimde çeşitli süreçlere entegre ediliyor, hatta organizasyonların esas etkinliklerinden birisi olarak değerlendiriliyor. Özellikle belgesel çekimi çoğu çalışmada yan aktiviteler arasında yer alıyor. Öte yandan özellikle ülkemizde üretilen işlerin sayı ve etkisi, bu işleri üretenler tarafından yeterli görülüyor. Bu nedenle, etkiyi arttırmak için her proje, kampanya, ya da çalışma için projenin hedeflerine paralel, üretimden dağıtıma uzanan bir stratejik planlama çalışmasının gerekliliğinden söz edebiliriz.

Strateji belirleme çabamızda bizi yönlendirecek en önemli unsur Video ile yaratmak istediğimiz etki olacak. Kitleleri bir konuda bilgilendirmek, bir etkinliğe katılım sağlamak, eğitim yoluyla sosyal hareketlerin kapasitesini arttırmak, kitleleri imza kampanyaları için harekete geçirmek gibi kısa vadeli etkileri hedefleyebiliriz. Bunun yanında yasal düzenlemeler, toplumsal kanaat değişimleri gibi daha uzun vadeli ve farklı aktörlerin farklı çabalarını gerektiren hedeflerimiz de olabilir. Kısa vadeli ve uzun vadeli etki için konvansiyonel birçok video türü söz konusu. Hak savunuculuğu özelinde daha yaygın karşılaştığımız belli başlı türleri aşağıda listeledik:

Kamu spotu: Bir tür reklam filmi olarak tanımlanabilir. Reklamdan farkı genel olarak bilgilendirme, eğitme amacıyla kullanılması. Çoğunlukla kamuoyu görüşünü değiştirmek, bir sorun hakkında farkındalık

yaratmak hedeflenir. Stratejisi, önce bilgilendirip sonrasında bir duygu ve reaksiyonu tetiklemektir. Videoların Youtube, Vimeo gibi internet kanallarının yanı sıra, TV kanallarında da dolaşıma girebilme olasılığı da bulunması, süresi daha uzun olan türlere göre bir avantaj olabilir. Kısa-kurmaca film, animasyon veya kısa bir belgesel de kamu spotu olarak kullanılabilir.

İnfoğrafik Animasyonlar: İstatistik veriler gibi karmaşık algılanabilecek verileri kolay anlaşılır grafikler aracılığı ile aktarmaya yarayan bir format. Sadece bir bilgisayar yardımıyla masa başında ücretsiz yazılımlar ile çok düşük bütçeler ile üretilmesi mümkün.

Viral Video: Bu kavram hiçbir tanıtım çabası olmadan virüs gibi yayılan, kendiliğinden büyük popülerite kazanan videolar için kullanılıyor. Genel olarak sosyal medya üzerinden mobil cihazlar aracılığı ile paylaşılarak izleyiciye ulaşıyor. Bu tür videoların ortak yanı çok düşük bütçeli, esprili, güncel ve sürprizli olması. Bir videonun viral-videoya dönüşüp dönüşmeyeceğinin önceden kestirilmesi mümkün olmasa da en başta çeşitli ağlar ve gruplar yardımıyla dolaşıma sokarak bir itki sağlamak genelde faydalı oluyor. Avantajı; iyi bir fikir ve küçük bir bütçe ile büyük etki sağlayabilmesi. Bir etkinlik veya aktiviteden kesitler de viral bir video olarak kurgulanabilir.

Müzik Videosu: Sık olmasa da müzik videoları da savunuculuk çabaları için kullanılabilir. Özellikle bağış, destek toplama amacıyla yapılmış örneklerine rastlayabilirsiniz.

Belgeseller: Hak savunuculuğunda en yaygın kullanılan film formatı, bu rehberde daha da ayrıntılı ele alınacak olan belgesel filmler olmuştur.

Hangi türün sizin konu ve etki beklentiniz için daha kullanışlı olacağını değerlendirme alttaki sorular aracılığı ile yapılabilir.

- Sağlamak istediğiniz etki ne?
- Ulaşmak istediğiniz hedef kitle kimlerden oluşuyor?
- Konunuz uzun vadeli bir değişimi mi kısa vadeli bir süreci mi kapsıyor?
- Videoyu hangi yollarla yayabilirsiniz?
- Bu çalışmayı yapmak için ne kadar süreniz var?
- Bu çalışma için hangi üretim imkanlarına erişebiliyorsunuz?

Bu sorulara vereceğiniz cevaplar sizi en uygun türe yönlendirecektir. Örneğin, eğer bir konuyu derinlemesine ve çok boyutlu ele almak istiyorsanız, uzun süreli bir değişimi gözlemleyip aktaracaksanız, bu

videoyu üretmek için ayırabileceğiniz uzunca bir zamana sahipseniz ve uzun vadeli bir değişimi hedefliyorsanız, belgesel film formatı sizin için daha uygun olabilecekken, çok hızlı organize olup tepki verilmesi gereken bir durum içinse bir *viral-video* veya *kamu spotu* belki de daha yerinde bir tercih olacaktır.

Bu türlerden kısaca bahsettikten sonra video-savunuculuk özelinde üretilen belgesel filmler üzerinden devam edelim.

Öncelikle savunuculuk videoları (filmleri) için sağlam temellerin nasıl inşa edileceğini anlatmaya çalışacağız. Önce, "öykü" inceleyeceğiz ve savunuculuk bağlamlarında öyküleri nasıl anlatacağımızın yanı sıra alışlagelmiş öykü modellerine de göz atacağız. Karakterlerin, bakış açısının ve türün öneminin altını çizeceğiz. İzleyici kitlenizi net bir şekilde belirleme ihtiyacının gerekliliğine değineceğiz. Bu aşamadan sonra öykü fikrinizi, bir video eserine nasıl taşıyacağınızı gösteren ön hazırlık ve planlama sürecinden ve bu sürecin araştırma, bütçe oluşturma gibi aşamalarından bahsedeceğiz.

ÖYKÜ, ANLATICI VE ÜSLUP

Öykü nedir?

Belirlediğiniz öyküyü anlatmak için sayısız yola sahipsiniz. En alışlagelmiş anlatım şablonu *giriş gelişme ve sonuç* bölümleri üzerinden ve bir çatışma temeli üzerine kurulan anlatı yapısıdır. Çatışma, öyküyü güçlendirir ve izleyicinin odaktaki karakterin dönüşümü üzerinden öyküyle bağ kurmasını kolaylaştırır. Savunuculuk öykülerinde de bir çatışma üzerinden ilerlemek izleyicileri sürece dahil etmek açısından önem taşır.

Savunuculuk için öykü anlatımında, değişim ve değişim için verilen mesaj filmin ana hedefindedir. Savunuculukta öykü anlatımı, vermek istediğiniz mesajı kitleye etkili bir biçimde iletmek ve onları harekete geçirmeye teşvik etmeye odaklanır. Vermek istediğiniz mesaj ve bu mesajı ilettiğiniz kitleden beklediğiniz tepki kitleyle nasıl bir ilişki kurmanız gerektiğini belirleyecektir.

Savunuculuk için bir video çekecekseniz, izleyicilerinize, hala değişimin mümkün olduğunu hissettirebilmeniz için, "teпки / eylem alanı" bırakmanız ve bu hareket alanını yaratabilmeniz için aşağıdaki sorulara cevap vermeniz gerekir.

- *Kitlenizi, öykünüze ve öykünüzün sonrasına ne kadar dahil edeceksiniz?*
- *Kitleniz filmi izledikten sonra kendilerini tarafsız, olayın dışında ve çaresiz mi hissedecekler, yoksa umutlu, güçlü, ilham almış olarak mı gösterimden çıkacaklar?*
- *Öykünüz başlayıp, gelişip, bitiyor mu, yoksa anlattığınız öykünüzün gidişatının değişmesi için hala yapılacak bir şeyler var mı?*

Savunuculuk videoları, genellikle izleyicilere bir durumun nedenini ve bu videoyu izleyenlerin, durumu değiştirebilmeleri için yapabileceklerini gösteren karakterler ve olayları kapsar. Hazırladığınız videolarda talebinizin belirgin ve somut olmasına özen gösterin ve yalnızca olağan durumdan şikâyet etmek yerine bu durumu düzeltebileceğini düşündüğünüz seçenekler sunmaya çalışın.

Savunuculuk filmleri için belirlenmiş süre kısıtlamaları yoktur. Kitlenizin beklentisini iyi anlayarak videonuzun süresini belirlemelisiniz. Videoyu sunacağınız kitle bu konuyla ilgili bilgi almak için bir açıklık hissediyor olabilir ve saatlerce uzunlukta düzensiz, kaba kurgu halindeki videoları dahi izlemek isteyebilir.

Öte yandan 30 saniyelik güçlü bir video, farklı bir kitleyi kolayca harekete geçirebilir.

Videonun uzunluğunu, izleyici kitlenizi ve filmin gösterilmesini umduğunuz ortamları göz önünde bulundurarak belirleyin. Uzun bir film her zaman en verimli tercih olmayabilir. Son zamanlarda üretilen savunuculuk filmlerinin genelde 6-15 dakikalık olduğunu da aklınızda bulundurun.

Özellikle ülkemiz koşullarında savunuculuk amaçlı bir videonun ulusal TV kanallarında yer bulması nadir rastlanan bir durum olacaktır. Diğer yandan videonuzu TV formatlarına ve standart sürelerle uydurmak için çok da gerekli olmayan içerikleri kullanmak, tekrarlar vermek izlenirliği ve etkiyi azaltabilir. Buna rağmen bir TV kanalında yayınlanmasını amaçlıyorsanız, videonuzun, en azından, farklı uzunluklarda versiyonlarını da hazırlamak bir alternatif olarak düşünülebilir.

Alışıl gelmiş bir film öyküsü oluşturmanın standart yolu öyküyü bir giriş gelişme ve sonuç izleğine oturtmaktır. Bu yöntem kimi konular için çok geleneksel ve kısıtlayıcı olsa da genel ilkeleri tanımlamak için bu yöntemi anlamak önemlidir. Öykünüzü kurarken bu formülden faydalanabilirsiniz böylece alışıl gelmiş filmlere aşina olan potansiyel izleyicinin de beklentilerini karşılamış olursunuz.

Bu geleneksel formüle göre:

Birinci perde; yani *giriş* bölümü öykünün başlangıcıdır. Bu bölümde temel soruların "Kim, ne, nerede, nasıl, ne zaman ve neden" cevabını öğreniriz. Geleneksel senaryolarda, bu kısım, filmin tam süresinin dörtte birini oluşturur. Bu soruların cevabını aldıktan sonra, kahraman (ana karakter) bir maceraya başlar.

İkinci perde; yani *gelişme bölümü* öykünün "etidir". Burası, kahramanın duygusal veya fiziksel yolculuğunun gerçekleştiği yerdir. Burada, kahraman bir dizi engelle karşı karşıya kalır ve büyük macerayı gerçekleştirmek için çabalaması ve zorlukların üstesinden gelmesi gerekir. Yine bu geleneksel formüle göre, bu kısmın filmin yarı süresine denk geldiği öngörülmektedir. Bu bölümün sonuna geldiğimizde öykü nihai ve en önemli çatışmanın olduğu doruk noktasına ulaşır.

Üçüncü perde; sonuç bölümüdür. Burada öykü çözülür. Öykünün olayları ve çatışmaları bir sonuca bağlanır. Geleneksel Amerikan sinemasında genellikle düğün benzeri bir sahne ile film biter. Bu bölüm de filmin geri kalan dörtte birlik kısmını oluşturur.

a) Birinci Perde, Giriş: Öykünüzü oluşturun (Kim? Ne? Nerede?) ve kitleyi meraklandırın. Analitik bir film veya savunuculuk odaklı filmde, tartışmanızın çerçevesini belirleyebilir veya ortaya video boyunca cevabını arayacağınız bir soru atabilirsiniz.

b) İkinci Perde Gelişme: Öykünün büyük bölümünü argümanlar ve kanıtlar aracılığıyla anlatın. İzleyici kitlesine izlemeyi sürdürmeleri, anlamaları ve harekete geçmeleri için bir gerekçe verin.

c) Üçüncü Perde Son: Filmin son sözünü söyleyerek bitirin ya da ucu açık bir sonla öykünün sonrasını izleyiciye bırakın.

Çatışmaya dayalı bir filmde, iki karşıt güç bir drama yaratır ve eylemi dramatik bir akış üzerinde ileri taşır. Çatışma yalnızca ekrandaki fiili çatışma olmayabilir, çatışma; çıkarlar, kişilikler ya da fikirler arasında da olabilir. Bu tür filmlerde genelde olayları yönlendiren öyküdeki karakterlerdir.

Çatışma olmayan anlatım modeli, mantıksal sebep ve sonuç ilişkileri ya da filminizdeki farklı temalarla ilgili kendi içinde bir dizi etkinlik veya bölüm üzerine kuruludur. Bu durum, izleyicinin konuya olan ilgisinin büyüklüğüne ve anlatıda oluşturduğunuz kronolojiye daha fazla bağımlı olmanıza neden olur. Başka deyişle, konunuzu merak etmeyen, ele aldığınız sorunun paydaşı olmayanlar ilgilenmeyebilir.

Karakter, öyküde izleyicinin bir özdeşleşme, bir bağlantı kuracağı unsur olmasını sağlar. Çoğunlukla filmin mesajını aktaracak olan filmdeki karakterlerdir. İzleyici onların başına gelecek olan durumları merak eder, geçirecekleri değişimleri görmek ister, onlarla empati ve duygusal bağlar kurar. Karakteriniz izleyicinin kendisi kadar olayın sonuçlarına maruz kalabilecek 'halktan' bir insansa bu etki daha da güçlenir. Örneğin, bir HES'in olası olumsuz sonuçlarını anlatacağınız film, akademisyen, uzman, hukukçu görüşleri ile gerçekleştirilebilir. Ancak, HES'in yapılacağı yerde nesillerdir yaşamakta olan yerel halktan bir karakterin seçilmesi, onun çevresiyle, akarsu, toprak, ağaçları ile ilişkisinin öykülenmesi sadece Türkiye'deki değil, evrensel izleyiciye ulaşmanızı sağlayabilir.

Belgeselde karakter izleyiciye genellikle röportajlar yoluyla yansıtılır. Öte yandan bu durum izleyici ve karakter arasında çok mesafeli bir ilişkiye yol açabilir. İzleyicinin karakteri daha iyi algılayabilmesi, güçlü bir empati kurması ve daha sıkı bağlar oluşturmasını sağlamak gerekir. İzleyiciyi karakterin yaşamına daha yakınlaştırmak, onu kendisi gibi bir anne, baba, büyükanne-dede, evlat olarak tanımasını sağlamak faydalı olacaktır. Karakterin çevresindeki insanlar ve olaylar ile etkileşimini, içinde bulunduğu ortamı mümkün olduğunca (odağı korumak kaydıyla) filme dahil etmek karaktere dair algıyı ve dolayısıyla filmin gücünü arttırabilir.

Karakter belirlerken yapılması gerekenlerin başında anlatacağınız öyküyü farklı boyutlarıyla ve içerdiği farklı tartışmalar ile ekrana yansıtacak birey ve gruplara yönelmelisiniz.

Bakış Açısı, Dil ve Anlatı Biçimi: Öyküyü Kim Anlatır ve Nasıl Anlatır?

Bakış açısı, öykünün hangi perspektiften anlatıldığını ifade eder. Mesela su kaynakları zehirlenmiş bir köyün öyküsü, köyün muhtarı, bir aktivist veya bir bilim insanının gözünden anlatılabilir. Bakış açısı anlatının çerçevesinin tamamı ile ilgilidir. Olayları kimin bakışıyla algılıyoruz? Görsel yaklaşım ne olacak? Örneğin; kamerayı su yüzünden çocuğu hastalanmış bir karakterin, evindeki hasta odasında yaşadıklarına mı çevireceksiniz? Yoksa, belki daha mesafeli bir şekilde su kaynağını ve etkilerini inceleyen bilim insanının veya kaynağı kirleten kurumu açığa çıkarmaya çalışan aktivistin açısından mı yansıtacaksınız?

Videonuzu planlarken, kitlenizi ve öykünüzü göz önünde bulundurmalısınız. Kitleniz ve mesajınızın etkisi için hangi bakış açısının uygun olacağını en başta belirlemelisiniz. Bakış açısı dili de belirleyeceği için gereksinimleriniz ona göre tespit edebilirsiniz. Örneğin, öykü bir karakterin ağızından anlatılmıyorsa ve bilgi, bir anlatıcı veya 'dış ses' ile verilecekse, nasıl bir dış ses kullanacağınızı, tonunun nasıl olacağını, bakış açınızla tutarlılık içinde belirlemelisiniz.

Eğer filmde bir anlatıcı yer alacaksa bu anlatıcının söyledikleri ve söyleme şekli kadar, yaşının, cinsiyetinin, kişiliğinin de mesajınızı etkileyeceğini göz ardı etmeyin. Anlatıcının hangi özel niteliği nedeniyle seçildiği sorusunu yanıtlayabilir olmalısınız. Anlatıcı, ara geçişlerde sadece bilgi vermek için kullanılacaksa daha sade bir yöntem olarak yazıyı (başlık kartlarını) da kullanabilirsiniz. Anlatıcı veya dış ses aracılığı ile bilgi iletmek istemiyorsanız, öykünün gerektirdiği bilgilerin tamamını yaptığınız söyleşi-görüşmelerde, kayda aldığınız anlatım ve olaylarda kapsamak durumunda kalacağınızı göz önünde bulundurmalısınız.

Anlatıcıları, dış sesleri ve karakterleri andıktan sonra dilinizi oluştururken izleyebileceğiniz genel kabul gören üç yöntemden biraz daha detaylı bahsedelim.

1. Anlatıma Dayalı Video:

Bu yöntemde, film içinde vermek istediğiniz bilgileri, filmde görünen bir sunucu, bir dış ses veya ekranda beliren yazılar izleyiciye aktarır. Eğer bir anlatıcı (tipik bir televizyon sunucusu gibi de olabilir, filmin yönetmeni, bir gazeteci veya bir araştırmacı da olabilir) varsa, bu kişinin karakteri izleyici üzerinde etkili olacaktır. İzleyicinin anlatıcıya duyacağı güven ve konuyla kuracağı ilişki, onun ekrandaki varlığı, konuşması, tavırları, fiziği, önceden yapmış olduğu işler ve hatta ünlü olması gibi özelliklerinden etkilenecektir. Gereksinime göre hazırlanmış bir metin üzerinden gitmesi nedeniyle, pratikliği, film süresini kısaltabilmesi ve hızlı üretilebilmesinin de etkisiyle *TV belgesellerinin* ağırlıklı kullandığı bir anlatı biçimidir.

Dış ses kullanımında yaygın bir yöntem, "tanrının sesi" diye de tabir edilen tok bir erkek sesiyle izleyiciye görüntülerin açıklanmasıdır. Film boyunca olup biteni açıklayan ve izleyiciye yol gösteren bu sesin objektif olduğu varsayılır ve kayıtsız bir güvenle takip edilir. Öte yandan, bu tarz dış sesin geçmişten beri özellikle propaganda amaçlı yaygın kullanımı olumsuz bir önyargıyı da beraberinde getirebilir.

Dış ses anlatımı öyküde yer alan, filmde rolü olan birinin sesi kullanılarak da olabilir. Bu durumda izleyici için konuyla daha samimi bir ilişki kurma imkânı doğacaktır. Bu türün sağladığı en önemli kolaylık anlatıcı veya dış ses tarafından aktarılacak metin oluştuktan sonra bitmiş filmin kapsam, süre, akışı ve temposunun nasıl olacağını önceden kestirmeyi kolaylaştırması ve aksayan yerleri, eksikleri önceden görüp gerekli düzeltmelerin çekime geçmeden önceden yapılabilmesini sağlamasıdır.

2. Röportaja Dayalı Video:

Geçmişte olup bitmiş bir olayı anlatmanız veya olayların erişilmesi mümkün olmayan bir çevrede gerçekleşmesi gibi nedenler veya başka türlü koşullar, öykünüzü tamamen yaptığınız söyleşilerden alıntılarını birleştirerek anlatmaya yöneltebilir. Bu amaçla bir veya birden fazla kişi ile yaptığınız röportajları kullanma durumunda kalabilirsiniz. Bu sık rastlanan anlatım yöntemi için "konuşan kafalar" terimi de kullanılır. Sözlü tarihe dayalı çalışmalar bu anlatımın tipik örnekleridir.

Röportajlar üzerinden ilerleyen filmler, anlatımlı filmlere göre daha fazla mesai ve zaman gerektirir. Saatler süren röportajlar yapabilir ve kurgu öncesinde kayıtların deşifre edilmesi (metin haline getirilmesi) için epey zaman ve emek harcamak durumunda kalabilirsiniz. Farklı röportajları birbiriyle bir mantık çerçevesi içinde örmek için bu deşifreler önemli bir gerekliliktir. Eğer gerekli malzemeyi çekim esnasında kayda alamadıysanız sonradan eklemeler yapmak zor olacaktır. Kimi zaman epey masraflı olabilen ilave çekimler yapmanız gerekebilir.

Bu anlatım yöntemi de söyleşi veren karakterlerin kendilerini ifade etme biçimleri ve söyleşiyi yapanın yetkinliği sayesinde çok güçlü anlar, ifadeler yakalama imkânı sunabilir.

3. Gözleme Dayalı Video:

Adından anlaşılacağı gibi sözlü veya yazılı anlatımı geri plana alıp ya da hiç kullanmadan olayları oldukları haliyle aktarmak, izleyicinin doğrudan olup bitene tanık olmasını sağlamak olarak tanımlayabiliriz. Kamera önünde yaşanan süreçler izleyiciyi doğrudan filmin içine alır ve birinci elden olaylara tanık olduğu duygusunu yaratır.

Anlatının temel varsayımı film ekibinin olup bitene müdahil olmadan, kendi akışı içinde kayıt altına aldığı izlenimi yaratmasıdır.

Bu anlatım güçlü bir etki yaratma potansiyeli en yüksek, bununla birlikte yapımında en çok zaman ve emeği gerektiren yöntem olarak tanımlanabilir.

Öncelikle kameranın, kendi doğallığı içinde öyküyü kayda alabilmesi için çekim ekibinin kendini karakterlere unutturması gerekir. Kamera önünde olmak insanları farklı biçimlerde etkileyebilir. Çekingenleşebilir, ya da olmadıkları biri gibi rol yapmaya başlayabilirler. Ancak yeterince zaman geçtikten sonra kamerayı kanıksayıp doğal hallerine döneceklerdir. Bu süre içinde ekibi de tanıyıp, ne istediklerini öğrenecek, onlara güvenmeye başlayacaklardır. Bu nedenlerle küçük ekiplerle çalışmayı ve öyküsünü anlattığınız insanlarla uzun zaman geçirmeyi baştan göze almalısınız. Olaylar kontrolünüz dışında gelişeceği için aktardığınız mesele aylar, hatta yıllar içinde ilerleme göstermeyebileceği gibi birkaç gün içinde hızlı aşamalar kaydedilebilir. Zamanını bilmediğiniz o birkaç günde orada olmanız gerekir. Mesela öykünüz bir davayı içeriyor olabilir. Bu durumda bu davanın çok uzun süre karara bağlanmama ihtimali olabileceğini, bu belirsiz sürecin nesneniz olan olay ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemeyi, sonuna kadar izlemeyi göze almalısınız.

Canlandırma, Temsil Kullanımı

Anlatı türlerinden bahsederken temsil veya canlandırmaların kullanımına da değinmekte fayda var. Geçmişte yaşanan bir hak ihlali veya kameralara izin verilmeyen mahkeme salonu gibi bir ortamda gerçekleşen olayları aktarmak istediğinizde önünüze çıkan bir seçenek de olayları sonradan oyuncular veya gerçek karakterler aracılığı ile canlandırmaktır. Bu tekniğin çok başarılı örnekleri olsa da bu dile yönelirken yapay, yetersiz kalan bir performansın filmin gücünü ve inanılabilirliğini bütünüyle zedeleyeceğini önceden hesaba katmakta fayda var.

Canlandırma ve oyunculuğu çok fazla işin içine katmadan gerçek mekanlarda, gölgeler, silüetler kamera hareketleri, ayrıntı ve bakış açısı (pov) çekimleri kullanılarak sembolik-imgesel anlatımlar üretmek olanaklıdır. Benzer bir etki arşiv görüntüler ve fotoğraflar ile oynayarak da elde edilebilir.

Yukarıda bahsettiğimiz anlatı yöntemlerinden birine bağlı kalarak veya hepsini karıştırarak kendinize uygun bir anlatı oluşturabilirsiniz.

Bir anlatı yöntemi belirlerken alttaki sorular size yol gösterecektir.

- *Anlatının hedefinde nasıl bir kitle var? Filminizi kamu görevlilerine izletmek istiyorsanız farklı, bir köyün halkına yönelik yapıyorsanız farklı bir anlatı dili kullanmak kuşkusuz daha işlevsel olacaktır, o nedenle başlamadan önce erişmek istediğiniz kitle konusunda net olmalısınız.*

- *Bu çalışma için hazırlık aşamasından bitip gösterileceği zamana kadar ayırabileceğiniz süre ne kadar?*

- *Konunuz takip edebileceğiniz güncel olaylar içeriyor mu? Yoksa olup bitmiş hadiseleri mi anlatacaksınız? Güncel olarak gelişen bir öykünüz varsa yapım için öngördüğünüz süre konunun önemli süreçlerini takip etmenize olanak veriyor mu?*

- *Konunuzun etkilediği alana ve insanlara erişiminiz var mı?*

- *Filmde sunucu, anlatıcı (üst ses) olarak kullanabileceğiniz ünlü, etkili birine erişiminiz var mı?*

Hedef Kitle Üzerine

Daha önce de bahsettiğimiz gibi öykünüzü kime anlatacağınız, öykünüzü nasıl anlatmanız gerektiğini belirleyecektir. Hedeflediğiniz kitle ve ona vermek istediğiniz mesaj ve sonrasında kitlenizden beklediğiniz tepki filminizi de belirler.

Kitlenizi tanımlamak için sorabileceğimiz sorular basitçe:

- *Filminizin amacı ne?*

- *Bu amaç için harekete geçmesi gereken topluluk kimlerden oluşuyor?*

- *Bu topluluktan beklediğiniz tepki nedir?*

Filminizin dilini kurarken bilgilendirip ikna etmeye çalıştığınız topluluğun eğitim, kültür, okuma-yazma seviyesi gibi unsurları göz önünde bulundurmalısınız. Eğer filmle hedef kitlenize direk ulaşma imkânınız yoksa söz konusu kitle üzerinde etkisi olan, onları yönlendirebilecek, teşvik edebilecek başka grupları hedef alabilirsiniz. Anlatımınızda kitlenin ilgi alanları ve yaşayışları doğrultusunda yakınlık kurabilecekleri kişi ve kavramları kullanmak faydalı olacaktır.

a) Belli Bir Topluluğu Hedef Alıyorsanız:

Belli bir topluluğa kendilerini yansıtan bir filmle ulaştığınız zaman, bu topluluk içerisinde tabandan gelen bir hareket yaratma, onları güçlendirme ve farkındalıklarında artış sağlama olanağı yaratabilirsiniz. Kendilerini veya benzer deneyimler yaşayan bireylerin mücadelesini ekranda/perdede izleyenler kolaylıkla öykü ile bağ kurabilir. Dahası izlediklerini çabalarına yönelik bir onaylama olarak görebilirler. Bu da topluluğun özgüveninde artış sağlar. Topluluğun kendisinin de film sürecine dahil olduğu böyle bir video kendi aralarında karar alma süreçlerini yansıtmaya ve geliştirmeye de aracı olabilir. Anlatımda topluluğun aşına olmadığı semboller ve anlatım yöntemlerinden kaçınmak, karmaşık yapılardan sakınmak yerinde olacaktır. Hem mecazi hem gerçek anlamda hedeflenen topluluğun “dilinde” bir anlatım kurulması gerekir.

b) Mahkemeleri ve Benzeri Komisyonları Hedef Alıyorsanız:

Yazılı dokümanlara eşlik eden videolar izleyen yetkililerin konuyu daha derinlemesine idrak etmesine aracı olabilir. Hak ihlallerini ve suistimalleri belgeleyerek kanıt vazifesi görebilir. Böyle bir amaçla ürettiğiniz videoların anlatımında yorumdan ve yönlendirmeden kaçınmak önemli olacaktır.

c) Siyasetçiler, Kanaat Önderleri ve İktidar Sahiplerini Hedef Alıyorsanız:

Video, insan deneyimleri üzerinden hak ihlallerine yönelik çözüm önerileri getirmek için etkili bir araçtır. Konumları gereği halkın desteğine ve imajlarını korumaya gerek duyan kesimlere yönelirken meseleye ilişkin tutumlarının konumlarına zarar verebileceği veya popülerite ve itibar kaybedeceklerini fark etmelerini sağlamak etkili bir yaklaşım olabilir. Kullanacağınız dilin bu tür videolarda da öncelikle empati yaratmayı hedeflemesi, polemikten mümkün olduğunca kaçınması ve olabildiğince yorumsuz kalması yerinde olacaktır.

Hedef kitlenizi belirledikten sonraki aşamada ilk yapılması gereken bu kitleye nasıl ulaşacağınızı tasarlamak olmalı. Bir videoyu çok farklı yollardan dolaşıma sokabilirsiniz. TV kanalları, internet, doğrudan DVD dağıtımı ve özel gösterimler bu yolların ilk akla gelenleri. Kitlenize ulaşacağınız dağıtım kanalı filmin içerik ve biçiminde önemli bir rol oynayacaktır. TV kanallarının belli süre kısıtlamaları ve içerik üzerinde kontrol gerekleri olabileceği, internetin şimdilik görece daha özgür bir alan sağlayacağı, ama genelde küçük bir ekranda izleyiciye ulaşacağı gibi noktaları başta dikkate almak yerinde olacaktır. Eğer farklı dağıtım kanalları için farklı versiyonlar üretecekseniz bunun da hazırlığını önceden yapmalısınız.

Videonun Yapım Süreçleri

Amaç, hedef kitle ve dağıtım kanalı belirlendikten sonra sıra videoyu üretmeye geldi. Bu sürecin dört temel aşaması var:

1. Araştırma ve Fikri Olgunlaştırma: Bu aşama konuyu, bakış açısını, bu konu ile bakış açısını yansıtabilecek karakterleri ve olay örgüsünü belirlediğiniz; konunuz hakkında etraflı araştırma yaptığınız aşama. Yazılı kaynakları incelemenin yanı sıra, konu üzerine çeşitli farklı görüşten insanlar ile görüşebilir, daha önce yapılmış videolar varsa izleyebilir ve ortaya koyacağınız videonun kapsamını belirginleştirebilirsiniz.

2. Yapım Öncesi: Bu aşamada artık videonuz için izleyeceğiniz yolu belirginleştirmelisiniz. Eğer röportajlar üzerinden gidecekseniz, görüşeceğiniz kişileri, sorularınızı belirlemiş ve hedeflediğiniz fikir akışını kurmuş olmalısınız. Gözlemci bir anlatıma yönelmiş karakterleri belirlemiş, karakterlerin başından geçmesi olası hangi olayları takip edeceğinizi, bu olaylar ile hangi fikirleri yansıtıp, öyküyü nasıl ilerleteceğinizi bir tretman-yaklaşım metni halinde çıkarmış olmalısınız. Anlatıcılı bir video yapıyorsanız, metninizi (en azından çekim sürecinde size yol gösterecek ön metni) hazırlamış ve metne eşlik edecek görüntü akışını tasarlamış olmalısınız. Filminizin nasıl bir görselliği olacağını da belirledikten sonra yapımda nelere ihtiyacınız olacağı belirlenmiş olacak. Bu noktadan sonra çekim takviminizi, lojistik planlamayı ve bütçenizi hazırlayarak bu aşamayı tamamlayabilirsiniz.

3. Yapım: Videoyu çektiğiniz aşama. Bu aşamada önceden yaptığınız hazırlık doğrultusunda, koşulların olumlu veya olumsuz etkileri altında çekimleriniz tamamlanacak. Büyük olasılıkla, tretman veya planladığınız akışınıza sadık kalamadığınız durumlar olacaktır. Mümkün olduğunca esnek davranarak bu durumları bazen avantaja da çevirebilirsiniz. Bazen ulaşamadığınız bir karakterin yerine çok daha etkili bir figür filme dahil olabilir ya da ziyaretinizin engellendiği bir mekân için arşiv fotoğraflar vb. gibi görseller ile eksikliğinizi kapatabilirsiniz.

4. Yapım Sonrası: Yaptığınız çekimleri kurgulayıp, grafikler, müzik ekleyip, ses tasarımı, renk düzenlemesi gibi süreçlerden geçeceğiniz aşama. Videonuz nihayet tamamlanarak dağıtımına hazır hale gelir ve daha önce planladığınız sıralama uyarınca filminizi dolaşıma sokabilirsiniz.

ÇEKİM TEKNİKLERİ

ÇEKİM TEKNİKLERİ

Çekim tekniklerinin amacı görsel-işitsel dili kullanarak bir anlatı kurmanızı sağlamaktır. Her dilde olduğu gibi bu dilde de bir gramer yani kurallar ve konvansiyonlar bulunur. Önceliğiniz bu kuralları ve konvansiyonları öğrenip anlayarak bu dili amacınıza göre nasıl kullanabileceğinizi tasarlamak olmalı. Elinizdeki akıllı telefonu kullanarak hemen egzersizler yapmaya başlayabilir, açıların, çerçevelerin, kamera hareketlerinin etkilerini deneyerek görebilirsiniz. Kurallara dair kavrayışınız iyice yerleştiğinde etkili sonuçlar almak için onların dışına çıkabilirsiniz.

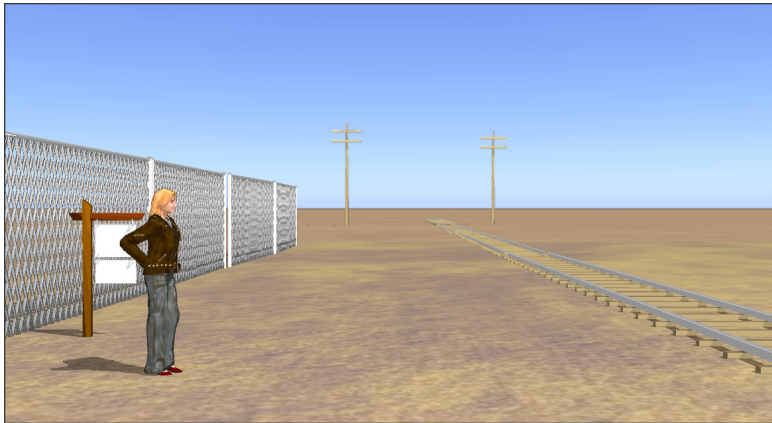
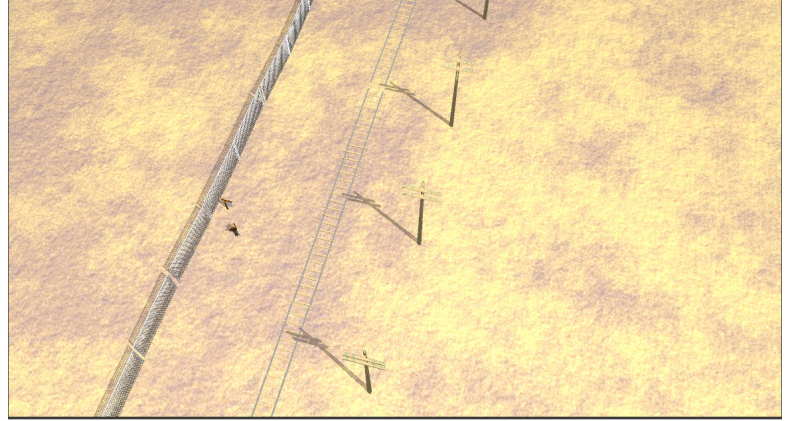
Çerçeve ve Kompozisyon

Kamera bir görüntü seçme ve kaydetme aracıdır. Konunuzun çerçeve içinde nasıl konumlandığı, izleyicinin konuyu algılama biçimini yönlendirir. Karakterin kameraya yakınlığı, sağda veya solda olması, üstten veya alttan görünmesi izleyici üzerinde farklı etkiler bırakır. Çekim yaparken konunuzu aktarmak için belirlediğiniz bakış açısı doğrultusunda hikaye unsurlarını konumlandırma işi, çerçeveleme ve kompozisyon olarak tanımlanır.

Temel Planlar ve Ölçekler

Ölçek, kısa tanımıyla öğelerin çerçevede ne büyüklükte göründüklerini belirler.

Aşırı Uzak Plan: Çevreyi, mekânı en geniş ve hâkim şekliyle aktarmak için işlevseldir. Günümüzde yaygın kullanılan havadan drone çekimleri de bu kapsamda düşünülebilir.

Uzak Plan: Mekânda objeyi konumlandırabileceğiniz ama hala objeyi tanımlı aktarmaya başlamadığınız bir çerçeve sağlar.

Geniş Plan: Objeye ve mekânı nerdeyse eşit bir tanımlılık ve ilişki içinde aktarır.

Orta Plan: Konuyu genel hatlarıyla tanımlar, mekân geri plandadır.

Yakın Plan: Objeye çerçevenin çoğunu kaplar, mekân belirsizdir.

Orta Yakın Plan: Objeye çerçevenin tamamını kaplar.

Aşırı Yakın Plan: Objenin üzerindeki bir detayı çerçeveleyer. Karakterin gözü gibi.

Röportaj Çerçevesini Kurmak

En Temel Ölçekler:

Bu çerçevelerde göz önünde bulundurmanız gereken önemli bir nokta, çerçevenin diz dirsek gibi eklemler ile aynı hizada kesilmemesi olmalı. Zira eklemlerden kesilen çerçeve izleyicide uzuvların kesik olduğu algısına yol açar.

Boy Plan: Konuştuğunuz kişiyi bütünüyle kompozisyona aldığınız ve içinde bulunduğu ortamı da beraber aktarabileceğiniz bir ölçektir. Geri planda olanları da dikkate almalı ve çerçeveniz ona göre kurmalısınız. Bu planda karakterin yüz ifadeleri ve jestleri çok belirgin olmayacaktır.

Diz Plan: Karakterin dizden üstü (biraz altından veya biraz üstünden keserek) çerçevede yer alır.

Bel Plan: Karakterin belden üstü görünür. İki kişiyle (baba-oğul, eşler gibi) aynı anda yapılan röportajlar için idealdir. Görüşülen kişi ellerini, kollarını çok kullanarak kendisini ifade ediyorsa böylesi bir çerçeve yine kullanışlı olacaktır.

Göğüs Plan: Çerçeve karakterin göğüs hizasından başlar. Yüz ifadeleri ve jestleri belirgin bir şekilde aktarılır.

Omuz Plan: Karakterin omzundan başlar. Etkisi göğüs plana göre biraz daha fazladır.

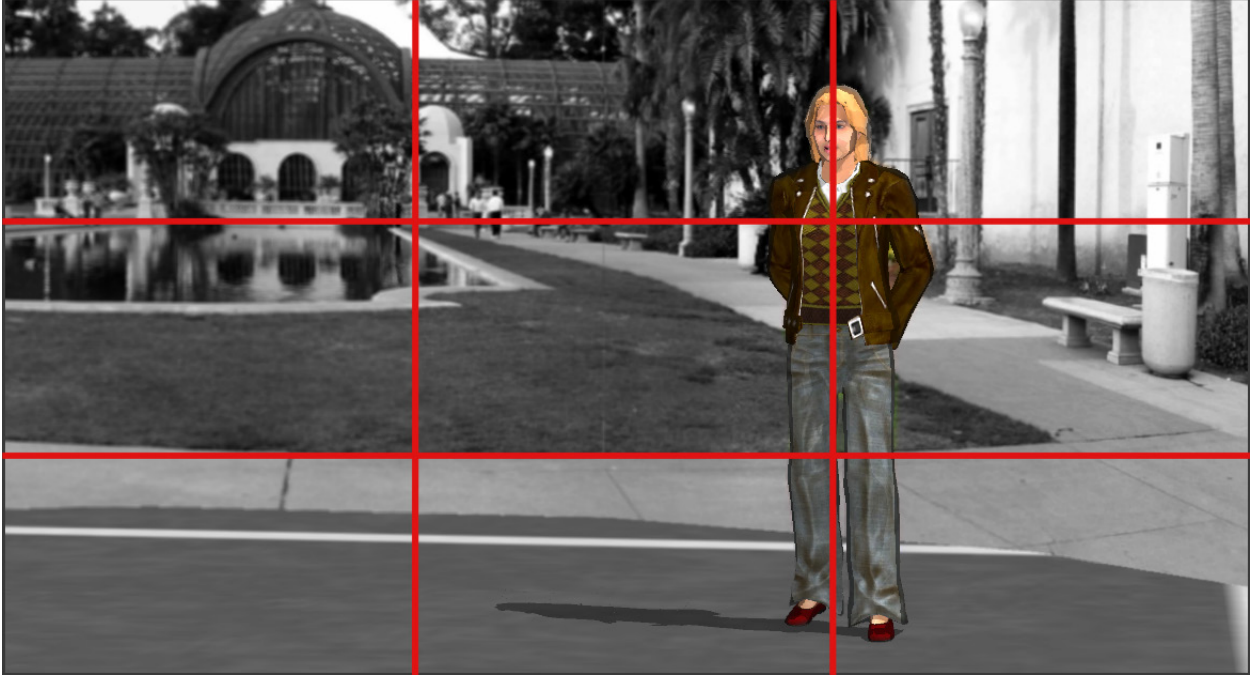
Baş Plan: Karakterin boyun ve başı çerçeveyi kaplar.

Aşırı Yakın Plan: Karakterin gözleri gibi detaylar çerçeveyi doldurur.

Üçte Bir Kuralı

Fotoğraf ve videonun (resim ve fotoğraftan aktararak gelen) en önemli konvansiyonlarından biri üçte bir kuralıdır. İnsan gözünün çerçevede aradığı bir dengeyi ifade eder. Çerçeveyi enine ve boyuna üç eşit parçaya bölen ikişer dik ve yatay çizgi düşünün. (kimi kameralarda bu şablonu ayarlardan açıp ekranda da doğrudan görebilirsiniz) Eğer konunuzu bu çizgilerin kesiştiği çerçevenin üçte birlik alanlarına denk gelen noktalara yerleştirirseniz kompozisyonu dengeli algıladığınızı (göze daha güzel geldiğini) fark edeceksiniz. Bu kuralın bir röportaj çerçevesi için kullanımını aşağıdaki örnekte görebilirsiniz.

Temel Kamera Hareketleri

Öncelikle kameranızla sarsıntısız sabit görüntüler almak için gerekli araçları edinmelisiniz. İyi bir *tripod* veya *monopod* bu araçların başında geliyor. Eğer çekimlerinizi daha çok mobil cihazlar ile yapacaksanız *GoPro* tipi kameralar ve akıllı telefonlar için sabitleyici (ülkemizde yaygın olarak *gimbal* olarak anılan) aparatlardan edinebilirsiniz. Başlangıçta bu aparatların kullanımına alışırken zorlanabilirsiniz ama bir kere aşına olduktan sonra özellikle hareketli çekimlerinizde yadsınmaz bir kalite artışı olacaktır. Eğer çekim ortamınız tripod, monopod kullanmanıza olanak vermiyorsa, çekim esnasında civardaki ağaç duvar gibi nesnelere yaslanarak sarsıntıyı azaltabilirsiniz. Dikkat etmenizde fayda olan bir nokta da kullandığınız cihazın kendi dahili sarsıntı önleme özelliği. Bu özellikle cihazlarda optik veya dijital olarak bulunur. Dijital sarsıntı önleyici daha az etkilidir, diğer yandan optik önleyiciler ise özellikle DSLR tipi kameralarda tiz mekanik bir ses yayabilir ki bu durumda mikrofonu kameradan uzakta konumlandırmaya dikkat edilmelidir.

Tripod (Üçayak)

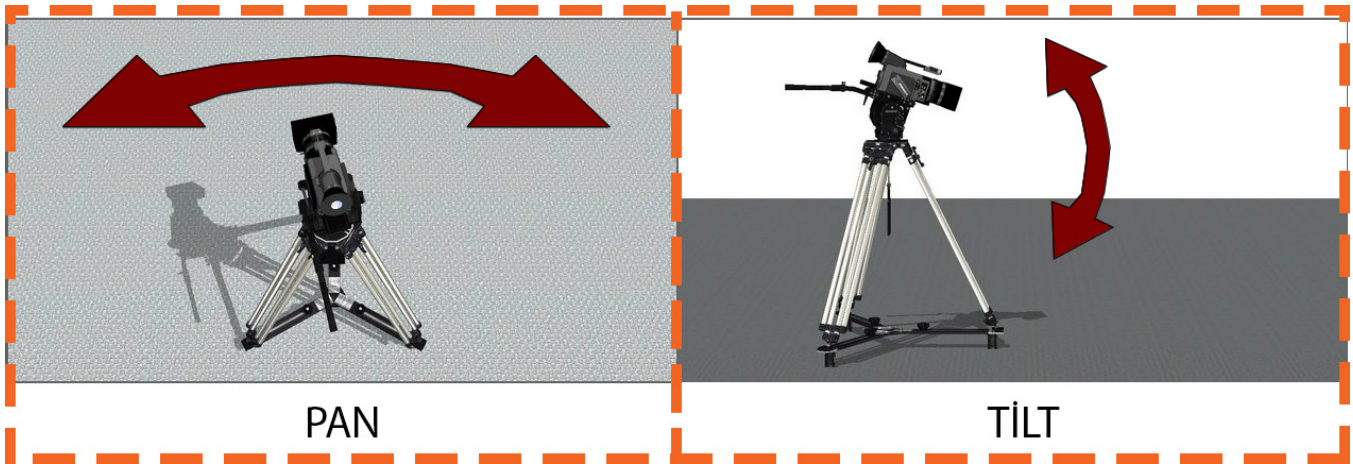
Monopod (Tekayak)

Sabitleyici (Gimbal)

Pan-Tilt:

Kameranın yatay ekseninde dönme hareketi "*pan*", dikey ekseninde eğilip kalkması "*tilt*" olarak isimlendirilir. Bu tür bir hareket ile çekim yapacağınızda, başlangıç ve bitiş çerçevelerini önceden belirleyin ve hareketin başlangıç ve bitişinde, kaydın 15'er saniye daha akmasına izin verin. Kamera hareketinin hızını koruyarak ve (eğer bir efekt yaratmaya çalışmıyorsanız) mümkün olduğunca akıcı yapmalısınız. Pan, bir karakterin hareketini alanda takip ederken veya geniş bir alanı taramak için elverişli bir harekettir. Tilt ile de dikey ekseninde benzer etkiler elde edebilir, bir karakterin virane bir binadaki bakışlarını takip edebilir, uzun yapıları, dağları çekebilirsiniz. Kamera hareketinizi 45 derece civarında tutmanız, mümkünse 90 dereceyi geçmemeniz izleyicinin yadırgamasına yol açmamak açısından önerilir. Çekiminize bir anlam katmıyorsa, iki nokta arasında kurduğunuz bağ anlamlı değilse ya da bir takip söz konusu değilse kamerayı hareket ettirmeyin.

Zoom:

Tam anlamıyla bir kamera hareketi olmasa da bir yaklaşma uzaklaşma etkisi yarattığı için zoom'u da burada anabiliriz. Genelde önerilen çekim sırasında yaklaşmak veya uzaklaşmak için kamerayla beraber hareket etmenizdir. Böylece çerçevenizin odak uzaklığına bağlı alan derinliği gibi özelliklerini değiştirmemiş olursunuz. Elinizde böyle bir hareket olanağı yoksa özenli ve ölçülü zoom kullanımıyla hedeflediğiniz etkiyi yaratmayı deneyebilirsiniz. Zoom için de hareket öncesinde ve sonrasında 15'er saniye kaydı sürdürmeyi ihmal etmemelisiniz. Doğal bir hareket olmadığı için, zoom'un aşırı kullanımı da izleyici üzerinde dikkat dağıtıcı, yadırgatıcı bir etki yaratabilir. Önerimiz zoom'u sadece kayıt öncesinde çerçeveye belirlerken ya da çektiğiniz ögenin hareketleri nedeniyle çerçevede düzeltmeler yapmanız gerekiyorsa küçük dokunuşlar ile kullanmanızdır. Kimi kameralarda bulunan dijital zoom özelliğinin etkisi imgeyi kameranın yazılımı ile büyüttüğü için sonradan kurguda büyütme farklı değildir. Dahası çekim anında çözünürlüğü de geri dönüşü olmaksızın düşürür. O nedenle kullanmamanızı öneririz.

Kamerayla Takip:

Kamerayla bir karakteri takip etmek istiyorsanız ilk edinmeniz gereken yukarıda bahsettiğimiz sabitleyici bir aparat olmalı. Eğer böyle bir araca erişiminiz yoksa kameranızı mümkün olduğunca iki elinizle destekleyerek sabitlemeli, dizlerinizi kırıp, sarsıntıyı kameraya iletmeden yürümeye çalışmalısınız. Takip ettiğiniz kişi ile aranızda sabit bir mesafe koyun ve çok fazla yaklaşmayın. Böylece ani hareketler yapmadan akıcı bir takip sağlayabilirsiniz. Takip ettiğiniz kişinin hareket ettiği yönde boşluk bırakın ki karakter çerçeveyi iterek ilerliyormuş gibi bir izlenim oluşmasın.

Hareket Yönü:

Karakterin bir noktadan diğerine yolculuğunun yönünü çerçeve içinde korumalısınız. Yani karakter harekete başladığında, çerçeve içinde sağdan sola ilerliyorsa, varacağı yere kadar yol boyunca çerçeve içindeki yönü sağdan sola olmalı. Böylece izleyici karakterin yön değiştirdiği izlenimine kapılmaz ve kafası karışmamış olur.

Diyalog Bakış Yönü:

İki kişinin birbiriyle diyalogunu çekerken, her bir karakterin birbirine bakarak konuştuğu algısını korumak için bakış yönlerine dikkat etmelisiniz. Biri çerçevenin sağında sola bakarak konuşuyorsa, diğeri de çerçevenin solunda sağa bakarak konuşmalı ki birbirleri ile karşılıklı diyalog içinde oldukları anlaşılabilir. Çerçeve içinde ikisi de aynı yöne bakarsa çerçevenin dışında üçüncü bir kişiyle konuştukları izlenimi doğacaktır.

Teknik Ekipman ve Kamera

Kameranızı ne kadar iyi tanırırsanız, o kadar verimli kullanırsınız. Elinizde bir cep telefonu da olabilir, on binlerce dolarlık profesyonel bir kamera da. Eğer belli temel ayarları yapmayı bilerseniz, ikisini de yetkin şekilde kullanıp başarılı sonuçlar alabilirsiniz.

Kamerası gelişkin bir cep telefonu, video çekebilen bir fotoğraf makinası veya profesyonel bir video kamerada aşağıdaki ayarların hepsini manuel olarak yapabilirsiniz. Sorunlu ortamlarda çekim yaparken önceden denemeler yaparak bu ayarlara aşina olmanın faydasını göreceksiniz.

Netlik:

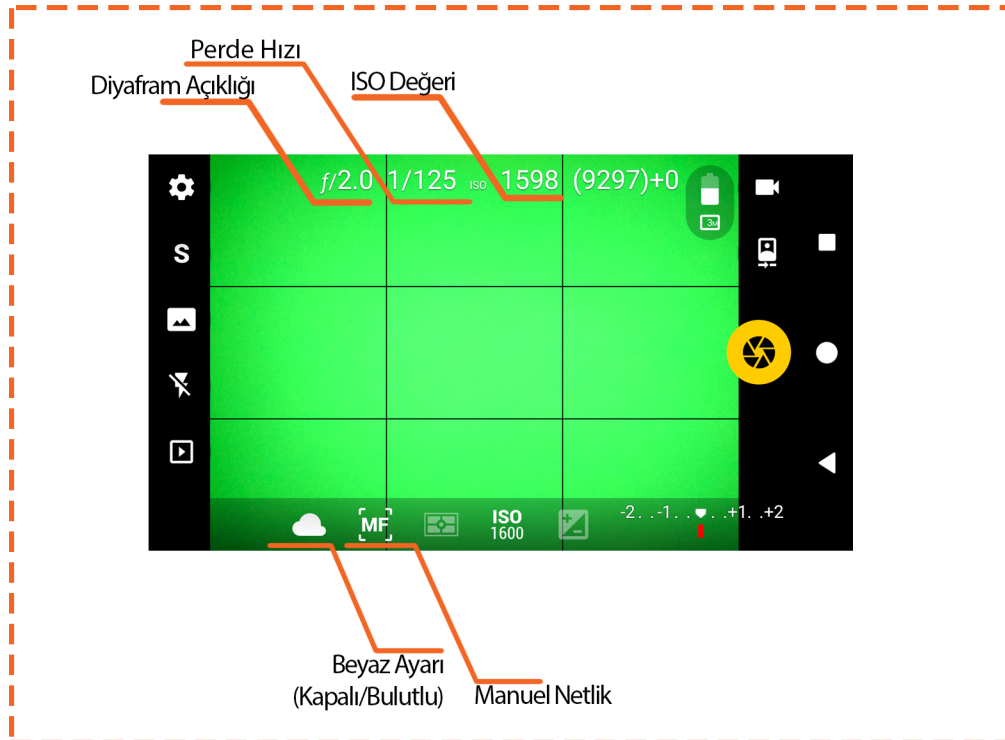
Netlik ayarını telefonlar ve kameralar otomatik olarak yapabilir. İlerleyen teknoloji kameraya olan mesafe değişse de objeleri takip edebilen otomatik netleme özelliklerini kameralara kazandırdı. Öte yandan bu teknikler düşük ışık, hızlı hareket eden objeler ve benzeri ideal olmayan koşullarda sorun yaratabilir. Böyle durumlarda manuel netlik ayarı yapmanız daha sağlıklı olacaktır.

Beyaz Ayarı:

Işık kaynağınza göre kameranın renkleri gözümüzle algıladığımız renklerle tutarlı olarak kaydetmesini sağlar. Çoğunlukla otomatik ayarlar yeterli olsa da özellikle bulutlu günlerde, farklı değişken ışık kaynakları olan ortamlarda bu ayarı elinizle yapmanız daha verimli sonuçlar almanızı sağlar.

ISO:

Kameranızın ışığa duyarlılığını ayarlar. Eğer loş, iyi aydınlatılmamış ortamlarda kayıt yapıyorsanız ISO değerini yükselterek ışık eksikliğini telafi edebilirsiniz. ISO değeri arttıkça görüntüde *kumlanma (gren)* artışı olacağını göz önünde bulundurarak dikkatli kullanılmalıdır.

Diyafram Açıklığı:

Objektiften geçen ışığı kontrol eder, aynı zamanda *net alan derinliğini* belirler. Diyafram açıklığınız arttıkça objektiften geçen ışık miktarı artacak, net alan derinliğiniz azalacaktır.

Alan Derinliği:

Özellikle DSLR ve değişen objektifli kameralarda dikkat etmeniz gereken bir nokta, net alanın derinliğidir. Bu tabir, çerçevede net olan en yakın ve en uzak objelerin arasındaki mesafeyi tanımlamak için kullanılır. Esas olarak diyafram açıklığı ile kontrol edilir. Diyafram açıklığı arttıkça net alan derinliği azalır. Öte yandan zoom (değişken odak uzaklıklı) objektiflerde de odak uzaklığı arttıkça net alan derinliği azalır.

Enstantane (Perde/Pozlama Hızı):

Çekilen her karenin ne süre pozlandığını (objektiften geçen ışığa maruz kaldığını) ifade eder. Işık azaldıkça pozlama süresini arttırarak ideal ışığın geçmesini sağlayabilirsiniz. Ne var ki saniyede 25 kareden daha uzun pozlama yaptığınızda, insan gözü hareketleri bozulmaya uğramış şekilde algılayacaktır. Hızlı hareket eden unsurları kaydederken, keskin görüntüler almak için hareketin hızına uygun yüksek enstantaneler kullanmak ve o nedenle de mümkün olduğunca aydınlık ortamlarda çalışmak gerekir.

Çözünürlük:

Günümüzde yeni akıllı telefonlar ve kameralar, 4K olarak bilinen 3840 x 2160 piksel çözünürlüğünde kayıt yapabilmekte. Eğer depolama ve sonrasında kurguda büyük dosyalar ile çalışmak sizi zorlamayacaksa mümkün olan en yüksek çözünürlükte kayıt yapmak avantajlı olacaktır. Depolama alanınız yetersizse HD görüntüler ile de idare edebilirsiniz. Kimi daha hesaplı cep telefonlarında, uzun kayıtlar sırasında ısınarak kayıttan çıkma, kapanma gibi durumlar ile karşılaşabilirsiniz. O nedenle çekim öncesinde cihazınızı test edip, sağlıklı çalışacağından emin olmanızda fayda var.

Objektif Tipleri

Basit el kameraları genellikle kameraya entegre *zoom objektifler* kullanırlar. Üst seviye akıllı telefonlarda biri '*geniş açı*' biri '*tele*' olmak üzere birden fazla objektife rastlayabilirsiniz. Eğer değişebilir objektifli DSLR gibi bir cihazla video çekiyorsanız farklı tipte objektifler kullanma olanağınız olacaktır.

Geniş açı terimi, 35mm alıcılı kameralar için 35mm'den daha kısa odak uzaklığı olan objektifleri tanımlar. 35 - 85mm arası objektifler *standart* (insan görüşüne yakın), 85mm'den daha büyük odak uzaklığı olanlar is *tele* objektifler olarak tanımlanır. Geniş planlar için geniş açı, uzak öğeleri çekerken tele objektifleri kullanabilirsiniz. Standart objektifler röportaj çerçeveler için uygun olacaktır. Geniş açılı objektifler kimi zaman özellikle imgenin köşelerinde bozulmalara yol açabilir, öte yandan tele objektifler de geri planın objeye daha yakın algılanmasına yol açar. Ayrıca odak uzaklığı değişen zoom objektifler de yaygın kullanılır ve özellikle belgesel çekimlerinde objektif değiştirmeden farklı durumları çekmeyi kolaylaştırır. Zoom objektiflerin dezavantajı bu objektiflerin diyafram açıklıklarının sabit odaklı objektiflere göre daha dar olması ve karanlık ortamlara elverişsizliğidir.

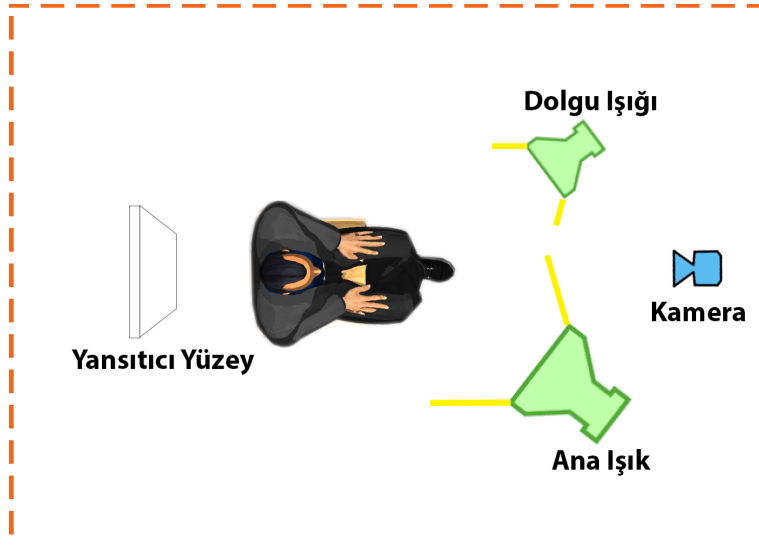
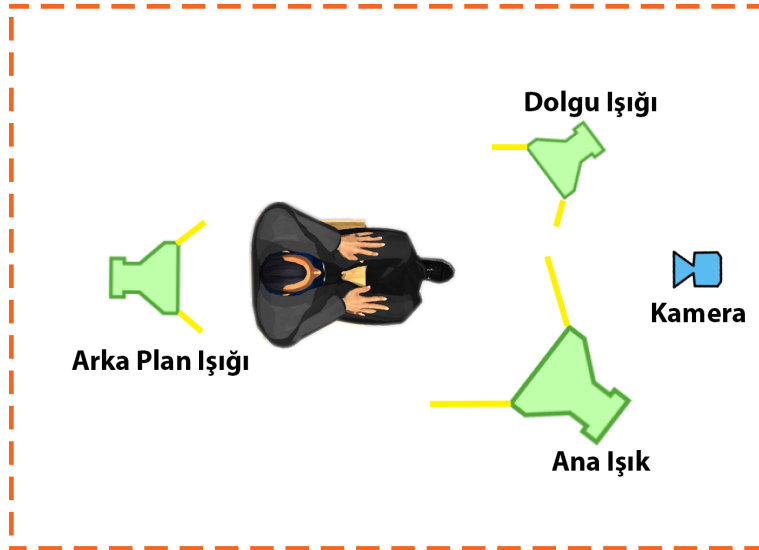
Video çekmek için kullandığınız DSLR veya *aynasız tip* fotoğraf makinası ve kameralarda alıcı (sensör) boyutları değişiklik gösterir; 35mm (full frame / tam çerçeve), Super 35, Micro 3/4, APS-C gibi çeşitli boyutlarla karşılaşabilirsiniz. Adaptörler aracılığı ile objektiflerinizi farklı boyutlarda alıcıları olan makinalar ile kullanabilirsiniz. Yalnız bunu yaparken odak uzaklığı değerinin değişeceğini ve örneğin 35mm alıcılı (full frame) kamera için üretilen 50mm objektifin daha küçük boyutlu bir alıcıda daha dar bir alanı kapsayacağını ayırdında olmalısınız.

Işık Kullanımı

Çekeceğiniz öğeyi aydınlatmanın en temel yolu 'üç nokta' yöntemidir. Bu aynı zamanda en yaygın kullanılan röportaj ışığıdır. Bu yöntemde; bir ana ışık kaynağı, bir dolgu ışık kaynağı ve bir arka plan ışık kaynağı olur. Ana ışık kaynağı, kameranın yanından objenin (mümkünse) 3-4 metre uzağından objeye dönük açıyla, ışığı biraz yukarıdan aşağı doğru verecek şekilde ayarlanır.

Dolgu ışık, esas ışığın oluşturduğu gölgeleri yumuşatmak için kameranın diğer yanından objenin gölgede kalan yanını aydınlatacak şekilde konumlanır. Geri plan ışığının amacı, objeyi belirginleştirip geri plandan ayırmaktır. Elinizde yalnızca iki ışık kaynağı varsa, geri plan ışığı yerine, esas ışık kaynağının ışığını bir reflektör yardımıyla yansıtmayı deneyebilirsiniz.

Doğal Işık:

Açık alanda çekim yaparken esas ışık kaynağınız güneş olacaktır. Güneşi arkanıza alarak gerektiğinde yansıtıcı (strafor paneller ışınızı görebilir, ya da 50x70 cm ölçülerinde bir karton plakasını alüminyum folyo ile kaplamayı deneyebilirsiniz) kullanarak ışığı kontrol edebilirsiniz. Bulutlu günlerde ışık daha dengeli olacaktır, ama parçalı bulutlu, güneşin belirip kaybolduğu durumlar ışığın da istikrarsız olmasına yol açar. Güneş ışığının güçlü olduğu dönemlerde, özellikle yaz aylarında, seçme şansınız varsa çekim için sabah (10.30'a kadar) ve öğleden sonra saatlerini (15.00'ten sonra) tercih etmeniz, daha doygun renkler ve çok keskin olmayan gölgeler elde etmenizi sağlar.

LED, Tungsten, Floresan Işık Kaynakları :

Çekim yaptığınız alanı aydınlatırken farklı *yapay ışık* kaynaklarından faydalanabilirsiniz. Bunların en ucuz ve erişimi kolay olanı, evlerde eskiden yaygın kullanılan ampullerin daha güçlü olanlarını kullanan *tungsten* ışıklardır. Avantajları; ucuz olması ve küçük bir üçlü setin genelde röportaj ışığı için yeterli olmasıdır. Dezavantajları ise çok enerji tüketmesi ve çok ısınmasıdır.

Floresan ışık kaynakları ise fazla ısınmamaları ve az enerji harcama avantajını sağlarken daha fazla yer kaplaması, çok taşınabilir olmaması gibi dezavantajlara sahiptir.

LED ışıklar günümüzde giderek ucuzlayan fiyatları, düşük enerji tüketimi, görece daha soğuk çalışmaları, hafif ve rahat taşınabilir olmaları nedeniyle en ideal çözümü sunarlar.

Ses

Sesin iyi bir video için önemi neredeyse yarı yarıyadır. Videonuzun kalitesi ve izlenebilirliği görüntü kadar sesin de kayıt kalitesine bağlıdır. Doğru ekipman ve mikrofon konumlandırma ile kaliteli bir ses kaydı yapabilirsiniz. İyi ses;* sıkıştırılmamış, iyi sinyal örnekleme oranı ve bit derinliği olan ve -20 -12 desibel aralığında geniş boşluk payı olan ses olarak tanımlanır.

Mikrofonlar

Yaka mikrofonu: Adı üstünde, yakaya iliştirilen kablolu ve telsiz türleri olan özellikle röportajlarda kullanışlı olan bir mikrofondur. Kullanırken nasıl iliştirdiğimize çok dikkat etmezseniz giysinin kumaşına sürtünerek ses kaydınızın bozulmasına yol açabilir. Bu mikrofonların cep telefonuna takılan modelleri ile mobil cihazlarla kaliteli röportaj sesi almak olasıdır.

Shotgun: Bu mikrofonların özelliği belli bir yönden gelen sese hassas, diğer yönlerden gelen seslere ise duyarsız olmasıdır. Bu şekilde geri plandaki istenmeyen ses ve gürültü bertaraf edilebilir. Genellikle boom sopasına takılarak kullanılır ve bu sayede çerçeveye girmeden ses kaynağının yakınına sokulabilir. DSLR ve benzeri kameralar için kameranın flaş yuvasına takılan modelleri de bulunur.

* Konuya ilgi duyanlar, çeşitli kaynaklarda daha derinlemesine bilgi bulabilir. Örn; <https://www.technopat.net/2018/01/29/bitrate-ve-sample-rate-nedir-dijital-sesin-temel-kavramlari/>

Cardioid Mikrofon: Sesi aldığı alan kalp (cardio) şeklinde olduğu için bu ismi almıştır. Kapalı mekân çekimlerinde özellikle yankılanma varsa shotgun mikrofona göre daha avantajlıdır. Shotgun mikrofona gibi yanlardan ve arkadan gelen sesleri almaz, farklı olarak doğrultulduğu yönde daha geniş bir alanın sesini yankılanma olmadan alabilir. Genellikle TV'deki sokak röportajlarında elde tutulan mikrofonlar da bu özellikte mikrofonlardır.

Stereo Mikrofon: Kimi kameralarda ve ses kayıt cihazlarında dahili olarak bulunur ve merkezdeki sesi netlikle alırken, çevresel sesi de alır. Sağ ve soldan gelen sesi ayrı kanallarda kullanabilir ya da mono bir kanal oluşturabilirsiniz.

Mikrofonların sadece bağlı olduğu kameradan veya kayıt cihazından güç alan modelleri olduğu gibi sadece pille çalışan ve her iki şekilde de güç alabilen modelleri bulunur. Mikrofonun bağlı olduğu cihazın sağladığı güce "Phantom Power" denir. Kayıt cihazında bu özellik olmalı ve ilgili ayar açık konuma getirilmelidir. Kullandığınız mikrofonun türünü doğru tespit edip, uygun şekilde cihazınıza bağlamalısınız. Aksi takdirde ekipmanınız zarar görebilir. Pil takılan bir model kullanıyorsanız, pillerinizi her çekim öncesi kontrol etmeyi alışkanlık haline getirmelisiniz.

Ses Kaydı için Farklı Uygulamalar

Kamera Üstü ya da Dahili Mikrofonlar İle: Kamera veya mobil cihazlarda bulunan mikrofonlar, yüksek ve alçak frekanslar arasındaki alanı daraltmak için yüksek sıkıştırma uygular. Bu nedenle iyi bir ses kaydı için önerilmezler. Cihazın kaydettiği bu kaliteli olmayan sesi, harici bir cihaz üzerine alınan sesle eşleme yaparken referans olarak kullanabilirsiniz.

Sadece Dijital Ses Kaydedici İle: Üzerinde mikrofon olan ses kaydedicilerdir. İyi ses kaydı için pratik bir çözüm olabilir. Çoğunlukla, kameraların flaş yuvasına takılan bu cihazları kullanırken kamera kaynaklı sesleri (kamera motorunun sesi gibi) alacağını göz önünde bulundurmak gerekir. Eğer çektiğiniz konuya yeterince yaklaşabiliyorsanız ve ses seviyelerinizi iyi ayarladıysanız kaliteli bir ses kaydı yapabilirsiniz. Açık alanda kullanırken rüzgâra karşı sünger, zeplin benzeri bir koruyuculardan kullanmayı ihmal etmeyin. Kayıt cihazı kendi hafıza kartına kayıt alacağı için sonrasında ses görüntü eşlemesi yapmanız gerekecektir.

Tekli Sistem İle: Mikrofonu doğrudan kamera üzerinde ses girişlerine bağladığınız uygulamaya *tekli sistem* diyoruz. Kameranızın olanaklarına göre bir veya daha fazla mikrofonu kameraya doğrudan bağlayabilirsiniz. Çoğu yarı profesyonel kamerada en az iki harici ses girişi bulunur. Sisteme bir mikser ilave ederek bu sayıyı arttırabilirsiniz. Kamera üstüne monte edilmiş veya kablosuz mikrofonlar kullanırsanız, kameramanın hareketi de kısıtlanmamış olur. Belgesel, etkinlik çekimi gibi küçük ekiplerle çalışılan durumlar için idealdir. Görüntü ve ses beraber alındığı için sonradan eşleştirme gerektirmez. Sesi kameraya iliştirilmiş mikrofon ile alıyorsanız konunuza sürekli yakın olmanız gerekir. Eğer shotgun benzeri bir mikrofonu kabloyla bağlayıp kameradan bağımsız kullanacaksanız, kablo hareketleri kameraya etki edebileceği ve kameramanı kısıtlayacağı için röportaj gibi sabit çekimler dışında kaçınmak ve kamera ayağı kullanmak uygun olacaktır.

İkili Sistem İle: Sesi, kamera yerine ayrı bir kayıt cihazına aldığınız durum uygulamayı ifade eder. Bu uygulama kameraman ve sesçinin bağımsız hareket edebilmesini sağlar. Sesçi bir kayıt cihazı ve boom ile çerçeveye girmediğini kontrol ederek mikrofonu konuya yaklaştırabilir. Bu uygulama çekim sonrasında görüntü ve sesin kurgu programında eşlenmesini gerektirir.

Bu sistemin standart uygulaması harici mikrofon ve dijital ses kaydedicidir. Telsiz mikrofon alıcısı veya shotgun mikrofon kablosu doğrudan ya da mikser üzerinden kayıt cihazına bağlanır. Çok küçük ekiplerle yapılması zor olan bir uygulamadır. Mikser ses kanalı sayısını arttırmak ve ses üzerinde daha fazla kontrole sahip olmayı sağlayan bir araçtır. Mikseri kayıt cihazına veya kameraya doğrudan bağlayabilirsiniz. Kontrollü ortamlarda kullanışlıdır ve ses kalitesine katkı sağlar. Öte yandan küçük ekipler ve hareketli ortamlarda pratik olmayacaktır.

Sesi kamera harici bir ortama aldığınızda sonradan eşleme yapmanızı kolaylaştıracak çeşitli çözümler söz konusudur. İlki, *klaket* tabir edilen, üzerine yaptığınız çekim ile bilgileri yazıp sesli olarak okuyarak, hem ses kayıt cihazında hem kamerada çekimi belirlemektir. Bunun yerine basit olarak bir el çırpması da kullanabilirsiniz. Diğer yöntem ise "*pluraleyes*" benzeri yazılımlar ile kameranın aldığı sesi kayıt cihazından gelen ses kaydıyla otomatik eşlemektir.

Kayda Başlarken

Mikrofonlarınızı yerleştirin. Kabloyu bir kişinin gömleği ya da ceketi altında da çalıştırabilirsiniz, ancak eğer bir boom veya shotgun kullanıyorsanız, mümkün olduğunca yakın olmasına dikkat edin. Mikrofonların sürtünme sesi, hışırtı alıp almadığını kontrol edin. İç mekanlarda yankı durumunu kontrol edin. Perde, halı gibi benzeri ses emen materyallerin olduğu odaları tercih edin. Trafik, siren, uçak seslerinin kaydınıza girip girmediğini kulaklıkla sürekli takip etmeye çalışın.

Cihazlara yeni piller takın ve açık konuma getirin.

Sesi test edin. Mutlaka kapalı (dışarıdan ses almayan) kulak çevreleyen kulaklık kullanarak sesi dinleyin. Arkada çalışan bir klima, buz dolabı benzeri uğultu ve gürültüyü ancak bu şekilde fark edip önlem alabilirsiniz.

Konuşma sesini -20 ila -12 desibel seviyesine ayarlayabilirsiniz.

Kayıt sonrasında sesleri dinleyip olası sorunlar için gözden geçirmeyi ihmal etmeyin. Oda sesi kaydetmeyi alışkanlık haline getirin. Oda tonu/sesi, bulunduğunuz ortamın (iç mekân-dış mekan fark etmez) kimse konuşmadığı andaki olağan sesidir. Bu sesi birkaç dakika kaydederek, kurguda konuşmaları kesip, birleştirirken arka plandaki sesin sürekliliğini koruyabilirsiniz. Eğer kayıt sırasında kısa süreli bir gürültü, yakından geçen çöp kamyonu veya benzeri bir durum olursa, sesin kaynağını da çekmeye çalışın. İzleyici, kaynağını bildiği sese karşı daha toleranslı olma eğilimindedir.

Röportaj Çekimi

Ön hazırlığınızı yapıp (görüşeceğiniz kişi ve üzerine konuşacağınız konu hakkında ön araştırma yapıp sorularınızı hazırlayarak), karakterinizi çekeceğiniz mekâna geldiğinizde ilk yapmanız gereken, teknik ve konu bağlamı için en uygun noktayı tespit etmek olmalı. Seçtiğiniz nokta ses ve ışık açısından elverişliliğinin yanı sıra karakterin geri planına veya konuşacağınız konuya dair görsel referanslar taşıyabilir. Karakteri pekiştirmek ve konuşulanların etkisini arttırmak için çerçeve içinde kitaplar, fotoğraflar ilgili objeler yer alabilir. En çok

rastlanan uygulama, çekim sırasında bir uzmanı kitaplığının önünde konumlandırmaktır. Siz elbette bunun daha özgün, yaratıcı ve etkili uygulamalarını yapabilirsiniz.

Röportaj vermek, çoğu insan için gerilimli bir deneyim olabilir. Hele ki bir travma atlatmışsa bunun üzerine kamera önünde konuşması zor olacaktır.

Röportaja başlamadan önce, görüşeceğiniz kişiyle biraz zaman geçirip size alışmasını ve gerginliğini atmasını sağlayın. Çekime, karşınızdaki gerginliğini üzerinden atınca başlayın. Rahat cevaplanabilen, kesin olmayan sorular ile başlayın. Karşınızdaki duruma alıştıkça, üzerine konuşulması gereken konulara doğru geçiş yapabilirsiniz.

Röportajın başlangıcında, yazılı veya sözlü olarak, kameraya kayıt ederek görüştüğünüz kişinin rızasını almayı ihmal etmeyin. Örnek bir *rıza formunu* rehberin sonunda bulabilirsiniz. Konuşmayı yönlendirirken karşınızdakinin tavırlarını ve vücut dilini gözlemlemeye çalışın.

Çerçevenizi kurarken üçte bir kuralına uyun. Karakterin yeterince bakış boşluğu olmasına dikkat edin. Birden fazla röportaj çekecekseniz, bütün karakterlerin çerçevede aynı yöne bakmamalarına özen gösterin. Farklı görüşleri yansıtacağını önceden bildiğiniz kişiler varsa bakışlarını zıt yönlere doğru konumlandırabilirsiniz.

Normalde karakter kameranın sağ veya sol yanında oturan ve soruları yöneltten kişiye bakarak konuşur. Bu kişi kameranın bakış boşluğunu verdiği tarafına oturmalıdır. Karakterin konuştuğu kişi, olabildiğince objektif ile karakter arasındaki hayali çizgiye yakın olmalıdır. Böylece söyleşi yaptığınız kişinin tüm yüzünü, her iki gözünü de gösterebilirsiniz. Çerçevenin çok dışında bir yere bakarsa izleyici üzerindeki etkisi azalır. Objektifin doğrudan içine bakma durumu ise genellikle propaganda filmlerinde kullanılan, izleyiciye doğrudan hitap anlamına gelir ki olumsuz etki yaratabilir. Eğer hem kamerayı kullanıp hem soruları yöneltiyorsanız, konuştuğunuz kişiden yanınızda bir noktayı işaretleyip oraya bakmasını talep edebilirsiniz. Ancak bu alışık olmayanlar için zordur. Gözleri ya da bakışları sürekli farklı noktalara kayabilir. Eğer kadrajda değişiklik yapmak isterseniz karşınızdakinin konuşmadığı anları kollamanız yerinde olur.

Kurguda işinizi kolaylaştırmak için mutlaka karşınızdakinin ellerini, çevredeki objeler (fotoğraf, tablo, vb.) gibi detayları da çekmeyi ihmal etmeyin.

Kamerayı karşınızdakini üstten veya alttan göreceğ şekilde konumlandırdığınızda, ilkinde bir tepeden bakma, ikincisinde ise bir yüceleştirme etkisi oluşacağını göz önünde bulundurun.

Soru Sorma Tekniği

Röportaj yaparken dikkat etmeniz gereken en önemli nokta sadece evet/hayır şeklinde cevaplanabilecek sorular sormamak olmalı. Genel olarak sizin sesiniz ve dolayısıyla soru kayda alınmadığı için cevapların olabildiğince açıklayıcı olması gerekir. Önceden bu noktayı görüşeceğiniz kişiye de iletip, soru içeriklerini cevap içinde tekrarlamasını isteyebilirsiniz. Daha iyisi sorularınızı kısa şekilde cevaplanamayacak şekilde formüle etmek olur. Örneğın; "Köyde yaşam koşulları zor mu?" yerine, "Köyde yaşama koşullarınızı anlatabilir misiniz?" gibi. Soru sorarken tarafsız olmaya, cevapları yönlendirmemeye özen gösterin. "Bu konuda sizce sorumluluk X de mi?" yerine, "Sizce bu konuda sorumluluk kimde?" şeklinde sormak daha yerinde olur.

Karşınızdaki konuşurken sessiz kalmaya özen gösterin, reaksiyon vermek isterseniz tepkinizi başınızı sallayarak veya gözlerinizle yansıtın. Böylece karşınızdaki konuşanın ses kaydını bozmadığınız olursunuz. Ayrıca çok mecbur kalmadıkça karşınızdakinin sözünü kesmeyin. Kimi zaman konu dallanıp budaklanıp rayından çıkabilir. Böyle durumlarda yeniden odağınza dönmek için araya girmeniz gerekebilir. Eğer röportaj yaptığınız kişi "Adım Ahmet" demediyse, soru soranın sesini kullanmayı tercih etmediğimiz bir kurguda röportaj yapılan kişinin kendi sesinden adını söyleme imkânı bulamayacağız demektir. Bu basit örneğın tüm sorularınız için geçerli olduğunu unutmayın. Karşınızdaki kişiyi can kulağı ile dinleyin ve sorduğunuz soru ile üst üste binmeden cevabın anlaşılabilir duyulduğuna emin olun. "O sene şöyle şöyle", "Sizin de söylediğıniz gibi", "Daha önce de anlattığım gibi"...vb. gibi önceki bir anlatıma gönderme yapan söylemlerin referanslarını kullanma ihtimali için soruyu tekrar sorup daha açık cevaplar almaya çalışın. Sürekli aç ve ölçek değıştirerek,

röportaj yapacağınız kişinin dikkatinin, anlattığı konudan çok kameralara kaymasına izin vermeyin. Mümkün olduğu kadar kameraları unutturmaya çalışın.

Kurulum Çekimi (Establishment Shot) Araya kesme (Cutaway) ve B-makarası (B-Roll)

Kurulum çekimleri röportajı yaptığınız zaman, ortam ve bağlam hakkında fikir verecek parçalardır. *Cutaway* görüntüler röportajın arasına kesmeler ile giren ve karakter hakkında bilgi veren görüntülerdir. Bu görüntüler; örneğin bir ofisteyseniz duvardaki sertifikalar, masadaki çerçeveler, olabileceği gibi karakteri gündelik rutini içinde gösteren farklı görüntüler de olabilir. Bu görüntüleri kurguda röportajı kısaltırken pürüzsüz geçişler için aralara koyarak kullanabilirsiniz. Eğer röportaj öncesinde bu tür görüntüler almadıysanız röportaj bitiminde izin isteyerek detaylar çekmeyi ihmal etmeyin. B-roll röportaj harici görüntülerin tümünü ifade eder. Örneğin videonuz bir köydeki su kaynağının kirlenmesi ile ilgili ise, köydeki gündelik yaşam, temiz su bulma çabası, uzaktan su taşıyan çocuklar, hayvanların durumu gibi mümkün olduğunca konuyla ilişkili olan görüntüler edinmelisiniz. Bu görüntüler röportajda anlatılanların görsel olarak algılanmasına destek olduğu gibi daha da önemlisi anlatıda etkili yeni bir katman oluşmasını da sağlar.

Eğer röportaj çektiğiniz ortamda başka insanlar varsa onların reaksiyonlarını da çekmeniz konu üzerine ilgiyi ve duyguları aktarma konusunda etkili olur. Olayları ve diyalogları çekerken etraftakilerin reaksiyonlarını çekmeyi ihmal etmeyin.

Kayıttan çıkmak için acele etmeyin, bu çekimlerinizin tümü için geçerli bir tavsiyedir. Röportaj bitiminde veya çektiğiniz etkinlik, aktivite sonlandığında birkaç dakika daha kameranın kayda devam etmesi beklemediğiniz spontane sahneler yakalamanızı sağlayabilir.

Protesto ve Gösterilerde Çekim Yapmak İçin Öneriler

Çekime Çıkmadan Önce:

- Kameranızın bataryasının tam doluluğunu kontrol edin. Varsa yedek bataryalarınızı da şarj edin.
- Hafıza kartlarınızın formatlanmış olmasına dikkat edin.
- Mobil cihazlarınızın internet bağlantısını kontrol edin. Kullandığınız hatlarda internetiniz kotalı ise, yeterince kotanız olup olmadığını kontrol edin. Her zaman kablosuz bir ağa erişmek mümkün olmayabilir. Acil durumlar için hattınızda internet olması yararlı olacaktır.
- Mobil cihazınızın belleğinde yeteri alan olup olmadığını kontrol edin.

-Mobil cihazınızın şarjını doldurun. Akıllı mobil cihazlarda şarjın çabuk tükendiğini göz önünde bulundurarak taşınabilir şarj aleti kullanmak yararlı olacaktır. Ayrıca elektriğe bağlı şarj cihazlarınızı da yanınıza almayı unutmayın.

-Avukatınızın, bireysel bir avukatınız yoksa avukat örgütlerinin ya da hak savunucusu kurumların telefonunu yanınızda bulundurun. Telefonunuzu kullanamama durumunu göz önüne alarak, ayrıca not olarak da yanınızda olması yararlı olacaktır.

Çekim Sırasında:

-Mümkün olduğunca geniş bir ekip olarak etkinliğe katılmak ve birden fazla kamera ile etkinliğin farklı yönlerini çekmek işinizi kolaylaştıracaktır.

-Önemli olduğunu düşündüğünüz çekimleri hızla yedekleyip, imkânınız varsa internet üzerinden uzak bir depolama alanına ileterek korumaya alabilirsiniz.

-Mobil cihazlar ile çekim yaparken otomatik çekim kipinin yansıra elle de ayar yapılabilen modelleri tercih edin veya bu olanakları sağlayan bir uygulama indirip kullanın. (Örneğin: Ios için Halide, Android için Cinema FV-5)

- Mobil cihaz ile yapılan çekimlerde cihazı **yatay** kullanmaya özen gösterin. (Gözlerimizin yatay düzlemde konumlanmış olması algımızın yatay düzlemde daha geniş olmasını sağlar.)

- Sarsıntı engelleyen aparatlardan faydalanın. Çok farklı cihazlar ile farklı prensipler ile çalışan ve çekim yaparken hareketlerinizin görüntüye etkisini azaltabilecek aksesuarlardan edinmek çektiklerinizin kullanılabilirliğini arttıracaktır.

KURGU VE ÇEKİM SONRASI SÜREÇLER

Savunuculuk Videoları için Kurgu ve Çekim Sonrası Süreçler

Videolarınızın çekim süreci tamamlandıktan sonra görüntüleri amacınız doğrultusunda, belirlediğiniz süreye ve dağıtım mecrasına uygun olarak kesmeniz ve birleştirmeniz, yani kurgulamanız gerekiyor. En az fikri oluşturma ve çekim aşamaları kadar yaratıcı emek gerektiren bir iş sizi bekliyor. Bu, çektiğiniz ham görüntüleri, gerekiyorsa arşivlerden bulduğunuz görüntüleri, fotoğrafları, animasyonları, grafikleri, müzik ve kaydedilmiş seslerle harmanlayacağınız bir süreç olacak.

Görsel ve işitsel materyali sayısız biçimde bir araya getirebilirsiniz. Her farklı kurgu, farklı anlam ve ifadeler oluşturmanızı sağlayabilir. Görüntülerin sıralaması ile izleyicinin algısını değiştirebilirsiniz. "Kuleşov Etkisi"nde* olduğu gibi...

Kurgu aşamasına ulaştığımızda, elimizde bize yol gösterecek malzeme, bir tretman veya akış planı olması gerekir. Çekilen görüntüleri titizlikle sınıflandırdıktan ve gerekiyorsa deşifrelerini yaptıktan sonra kurgu programına aktarıp işe elimizdeki tretman veya plana uygun kaba bir sıralama ile başlamalıyız. Başlangıçtaki fikrimizin, aktarmak istediğimiz bakış açısının elimizdeki malzeme ile tutarlı olup olmadığını deneyerek görmeliyiz. O ana kadar her şey planladığımız gibi yürüdüyse bile çekimlerimiz bize tasarladığımızdan farklı, daha etkili kurgular için olanak verebilir. Elimizdeki malzemeyi iyi tanımalı ve sunduğu olasılıkları iyi değerlendirmeliyiz. Bu noktadan sonra, kabaca dizdiğimiz görüntüler içinden, gerekli olanları tutup, gereksiz ,tekrara giren yerleri tıraşlayarak bir anlatı ritmi oluşturmaya başlıyoruz. Bu ritim, anlatımın yapısına, öykünün akışına göre iniş-çıkışlarla, kurgunun tekdüzeleşmeden ilerlemesini sağlar. Eğer çekimler planlanan şekilde gitmediyse, eksik görüntüler varsa ya da planlanan akışın istenen sonucu vermediğini gördüyseniz, elinizdeki malzemenin size ne sunduğunu göz önünde bulundurarak yeni bir planlama yapmalısınız. Ek çekim, üst ses, animasyon, grafik, kullanımı gibi yöntemleri değerlendirerek yeni bir anlatı oluşturabilirsiniz. Bu sancılı ve uzun zaman alan bir süreç olabilir.

* Kuleşov etkisinde bir oyuncunun bakışı ardına farklı obje görüntüleri sıralanır. İzleyiciler her farklı obje için karakterin farklı bir duygu aktardığını ifade ederler. Oyuncunun görüntüsü değişmez, bu anlamları oluşturan izleyicilerin kendi algısıdır.

Hak savunuculuğu için yaptığınız kurgunun en büyük ayrımı her aşamada hedef kitlenizi gözetmek olmalı. Ulaşmak istediğiniz kitlenin anlayabileceği ve onları etkileyecek, motive edecek bir dil kurmanız her şeyin ötesinde önem taşır. İkinci bir önemli nokta ise filminizde yer alan hassas, korunması gereken kişileri, bilgileri kollamak olmalı. Videodaki kişi yazılı izin vermiş olsa bile, zaman içinde değişen koşulları da göz önünde bulundurarak videonuzun zarar verme potansiyelini tekrar tekrar değerlendirmelisiniz. Mekanlar, kıyafetler, yüzünü buğuladığınız birisinin kimliğini açık edebilir. Kurgu bitiminde dağıtımına geçmeden önce, videoyu içinde yer alanlara izletip tekrar görüş almak, önceden rızası olsa da filmin bağlamı içinde zarar görme, incinme olasılığı doğabilecek karakterleri korumak açısından önemlidir.

Kurgu sırasında konuşmalara eşlik eden görüntüler, ya da ağır çekim ve dramatik müzikler gibi unsurlar duygusal etkiyi arttırmak için kullanışlı görünebilir. Bu tür izleyiciyi etki altına almaya yönelik bir çabaya girmeden önce yaratacağı etkiyi, anlamını; konunun asıl duygusuna ve gerçekliğine sadık kalıp kalmadığınızı iyi değerlendirmelisiniz. Bu yönelimin, özellikle bir dönem haber bültenlerinde, propaganda filmlerinde, ilgiyi sömürmek için çokça kullanılması nedeniyle olumsuz bir etki yaratma potansiyelini de göz önünde tutmalısınız. İzleyicide manipüle edilme hissi; hikayesini anlattığınız, sesinin duyulmasını istediğiniz insanları ise zayıf gösterme, güçsüzleştirme etkisi yaratmaktan kaçının. Bir diğer dikkat edilmesi gereken de şiddet, vahşet içeren görüntüler. Bu tür görüntüleri kullanmadan önce bağlam içinde gerçekten bir etki yaratma potansiyeli olup olmadığını çok iyi değerlendirmelisiniz. Şok etmek için rastgele kullanıldığında bu görüntüler videonuza ve amacınıza zarar verebilir. Böyle bir malzeme kullanacaksanız videonun başına bu konuda bir uyarı eklemelisiniz.

Düşük bütçeli video üretimlerinde, kurguyu da çoğunlukla videoyu çekenler yapmak durumunda kalır. Bu durumun hem avantajları hem de dezavantajları olacaktır. En önemli avantaj kurgunun hali hazırda malzemeyi çok iyi tanıyan biri tarafından yapılacak olması. Diğer yandan, önemli bir dezavantajı ise çekimler sırasında yaşananların kişilere, olaylara ve çekimlere dair kişisel bağlara ve yargılara yol açıp daha geniş etkili ve güçlü bir kurgu yapmanıza engel olacaktır. Malzemeyle aranıza mesafe koymanız ve kurguyu uzun zamana yayarak yapmanız bu açıdan faydalı olabilir.

Kurgu süreci alttaki aşamaları içerir:

- Ham görüntülerin izlenmesi, ayıklanması ve deşifresi
- Kâğıt üzerinde kurguyu tasarlama.
- Senaryoya göre görüntüleri dizme.
- Ortaya çıkan sıralamayı senaryo ile kıyaslama. Amaç, kitle ve fikir doğrultusunda işleyip işlemediğinin değerlendirilmesi.

- Kaba kurguyu oluşturma
- Özel bir gösterim ile etki ölçümü. Yorum ve öneri toplama
- Öneriler doğrultusunda yeni kaba kurgu
- İnce kurgu, ses, grafik öğelerin eklenmesi ve işlenmesi
- Son çıkış

Bütün bu işlemlerin mümkün olduğunca kısa sürmesi için çekim sırasında ekonomik ve etkili olmaya, gereksiz çekimler yapmamaya, kısa metrajlı formatlara yönelmeye, çekimler sırasında çekilen görüntülerin bilgisini (yer, zaman, içerik, kişi) ayrıntılı olarak, unutulmadan not etmeye, kurguya girmeden kafanızda net bir taslak oluşturmaya gayret edebilirsiniz. Olanağınız varsa çekim sırasında taşınabilir bir bilgisayar ile günü gününe görüntüleri ayıklayıp sıraya dizmek de süreci hızlandırır.

Kurguya Başlarken

Kurgu başlangıcında yapacağınız ilk iş ham görüntülerinizi düzenlemek olmalı. Eğer aynı anda birden fazla kamera ile çalıştıysanız her kameradan gelen klipler için ayrı ayrı *a*, *b*, *c* gibi kodlar atayarak malzemeyi ayrıştırabilirsiniz. Bu ayrıştırma işinin devamında oturup klipleri tek tek izleyin ve izlerken aklınıza gelenleri ne düşündüğünüz ne hissettiğinizi not alın. Tüm görüntüleri birkaç kez baştan sona izlemeniz gerekebilir. Bu işlem sorunlu çekimleri, ses problemlerini ve eksik çekimleri fark etmenizi sağlar.

Sonrasında görüntüler için kayıtlar çıkartmalı, tüm diyalogları, görüntüleri ve sesleri kâğıda dökmelisiniz. Bir çizelge üzerinde, çekimler sırasında aldığınız notlardan da yararlanarak, ileride referans alabileceğiniz önemli olan tüm bilgileri içeren bir veri tabanı oluşturmaya başlayın. Dakika, saniye, kare bilgilerini de not alarak kurgu sırasında aradığınız malzemeye çok hızlı erişebilirsiniz.

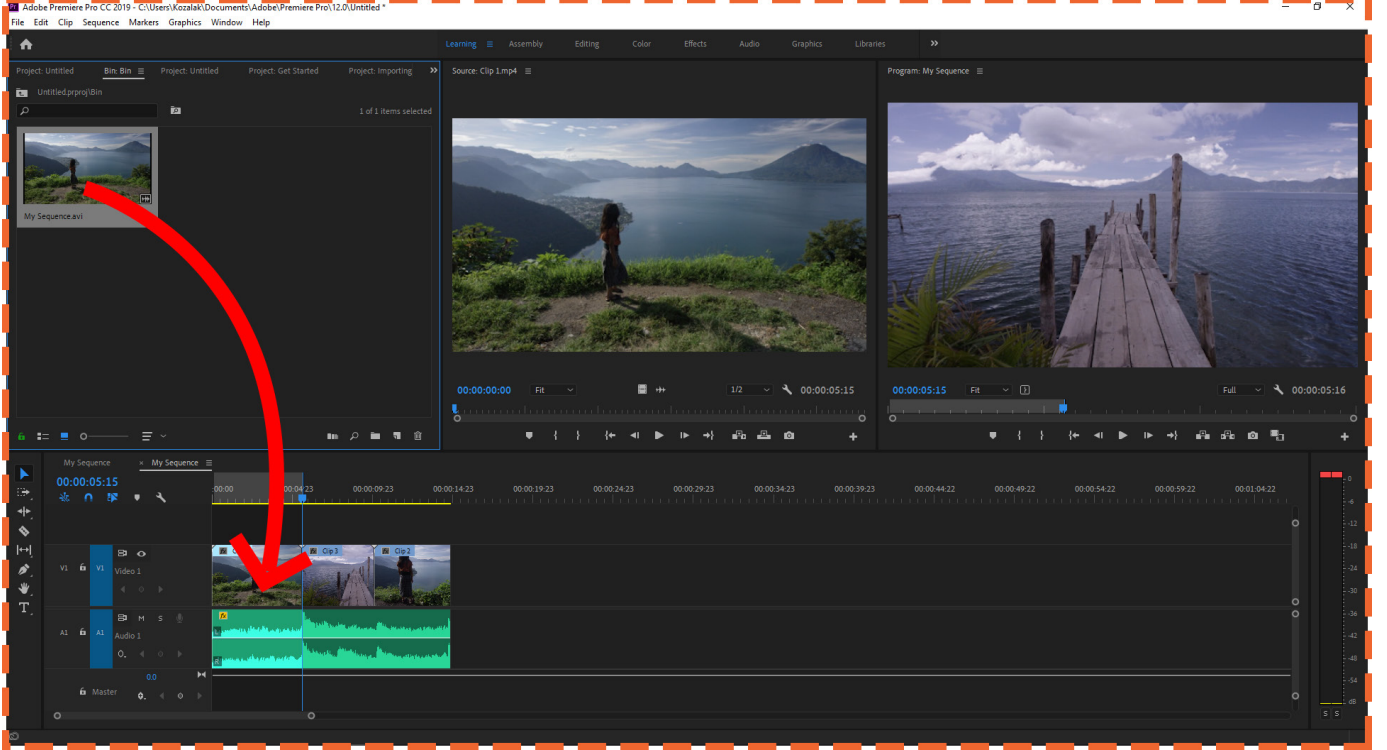
Kâğıt Üzerinde Kurgu

Kullanacağınız tüm görüntü, ses, üst-ses, müzik, grafik ve fotoğraf gibi elemanları küçük kartlar üzerine yazarak kurgunuzun bir taslağını çıkarabilirsiniz. Böylece kâğıt üzerinde videonun sekansını (sıralanmasını) kurup, parçaların yerlerini değiştirerek denemeler yapabilirsiniz.

Bilgisayarda Kurgu

Videolarınızı ve diğer ilgili malzemeyi bilgisayara aktardıktan sonra sıra klipleri kurgu yazılımına taşımaya gelir. Neredeyse bütün kurgu programları aynı mantıkla çalışır. Video parçaları (Klipler) ve diğer kullanacağınız müzik grafik benzeri malzemeyi yazılımın içine aktarırsınız. Bu işlem, yazılıma kullanacağınız malzemenin bilgisayardaki konumlarını gösterir. Uygulama çoğunlukla malzemeyi kendi klasörlerine kopyalayamaz. Bu nedenle harici sürücü kullanıyorsanız sürücünüz bağlı değilken dosyalar çevirim dışı görünecektir.

Yazılımı kullanırken içe aktardığınız malzemeyi genellikle "bin" (kutu) adı verilen ve klasöre benzer ikonlu bir alanda bulabilirsiniz. Bu binlerin altında tıpkı klasörlerde olduğu gibi yeni *alt binler* oluşturup malzemenizi gruplayıp düzenleyebilirsiniz. "Bin"leri daha önce oluşturduğunuz kayıt çizelgeleri doğrultusunda organize ettikten sonra kurgu sırasında aradığınız görüntülere hızla erişebilirsiniz. Kurgu yazılımları geliştikçe belli sınıflandırma fonksiyonlarını algoritmalar sayesinde kendi kendilerine de gerçekleştirmeye başladı. Bu sayede kurgu süreci daha hızlı ilerleyebiliyor.

Kurgu

İlk önce senaryonuza göre el yordamıyla bir akış oluşturarak başlayın. Bu işi çok fazla düşünmeden içgüdüsel tercihlerle yapabilirsiniz. Videonun başlangıcı ayrı bir önem taşır. Zira izleyiciyi meraklandırarak, hikâyenin içine çekecek, sonrası hakkında ipuçları verecek olan bu bölüm olacaktır. O nedenle başlangıcı daha ince çalıştığınız sonraki aşamalara bırakabilirsiniz. Her yaptığınız önemli değişiklikten sonra bir önceki versiyonu kayıt etmeyi unutmayın. Bu sayede fikir değiştirirseniz geri dönüp, önceki versiyon üzerinden devam edebilirsiniz.

Bu aşamada eğer anlatıcı üst-ses kullanacaksanız, özellikle de seslendirici elinizin altında olan, gönüllü bir kişi değilse, metni kendi sesinizle okuyarak yazılıma aktarın. Bu sayede metnin işleyip işlemediğini ve zamanlamanın uygunluğunu da sınama olanağınız olur. Müzik kullanmayı düşünüyorsanız, tercihinizi çok dikkatli yapmalısınız. Videonuzdaki dramatik etki, müzikten değil, içerikten gelmeli. Aksi takdirde, izleyici manipüle edildiği hissine kolaylıkla kapılabilir. Müzik kullanacaksanız, kullandığınız parçalar için gerekli izinleri almanız, kullanım hakları gerekir. Aksi halde, videonuz alenileştikten sonra ciddi tazminatlar ödemek zorunda kalabilirsiniz. En azından durum masraflı ve vakit alan bir sürece dönüşebilir. Son olarak fotoğraf, harita, grafik öğeler ve benzeri malzeme kullanacaksanız gerekli izinleri alarak projenize ekleyebilirsiniz. Eğer videonuzu internet üzerinden yaymayı, TV kanallarında veya toplu gösterimlerde yer almasını istiyorsanız, sonradan zor durumda kalmamak için arşiv malzeme ve müzik kullanımı izinlerini ihmal etmemelisiniz. Yine bu aşamada filmin içeriğinde, kişilerin veya üst sesin aktardığı bilgilerin doğruluğunu kontrol etmek sizin ve videonun güvenilir olması açısından önemlidir.

Savunuculuk için üretilen bir videoda final de en az başlangıç kadar önemlidir. Son bölüm konuyu netleştirip toparlamalı ve sonrası için yapılması gerekenleri, çıkış yollarını ortaya koymalı, izleyiciyi diyalogun içine çekmelidir. Filmin izleyici üzerinde bırakacağı etkinin de final sekansında yoğunlaşacağını, çoğu zaman izleyici açısından geride kalan duygunun burada olacağını unutmayın.

Kaba Kurgu

Bu aşama adından anlaşılacağı üzere filmin genel hatlarıyla belirginleştiği ama henüz daha inceltilmiş son halini almadığı aşamadır. Bu noktada size fikir verebilecek bir grupta filmi izlemek, onların düşünce ve eleştirilerini almak verimli olacaktır. Böylece videonun sizin umduğunuz etkiyi uyandırıp uyandırmadığını, tasarladığınız anlamların oluşup oluşmadığını bu gösterimle sınavabilir ve gerekli düzeltme ve değişiklikleri yapabilirsiniz.

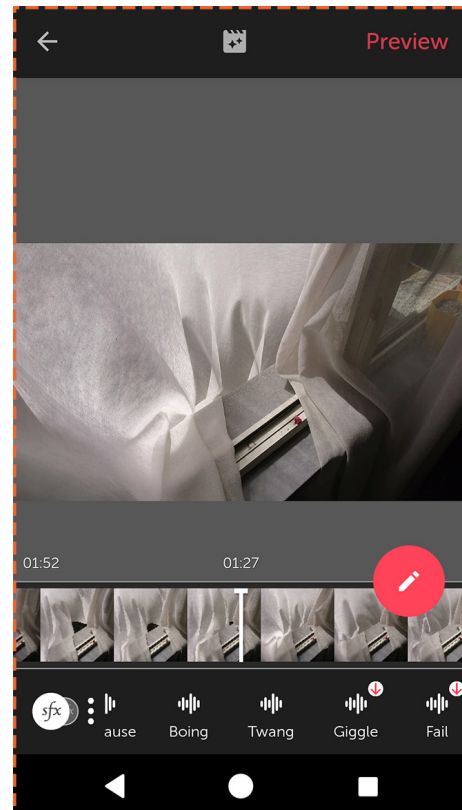
İnce Kurgu ve Çıkış Almak

Kaba kurguya gelen tepkiler doğrultusunda gerekli değişiklikleri yapıp geçişleri pürüzsüzleştirdiğiniz, zamanlamayı ideal hale getirdiğiniz ve videoyu çıkışa hazırladığınız aşamaya ulaştınız. Şimdi bir kez daha videoyu kaba kurguyu izlemiş ve izlememiş, hatta konuyla ilgili hiç fikri olmayan birileriyle izleyip, tepkilerini kıyaslamak, videonun son halini daha iyi değerlendirmenizi sağlayabilir. Bundan sonra geriye kalan filmin ses ve renk düzenlemesi işlemlerinden geçmesi ve farklı "master"* (filmin son ve saklanacak, gerekli çoğaltmaların bunun üzerinden yapılabileceği) kopyalarının alınması olacaktır. Metinlerin görünmediği, konuşma ve müzik efekt kanallarının ayrı olduğu kopyalar videonun yabancı dilde versiyonlarının hazırlanması durumunda ihtiyaç olacaktır.

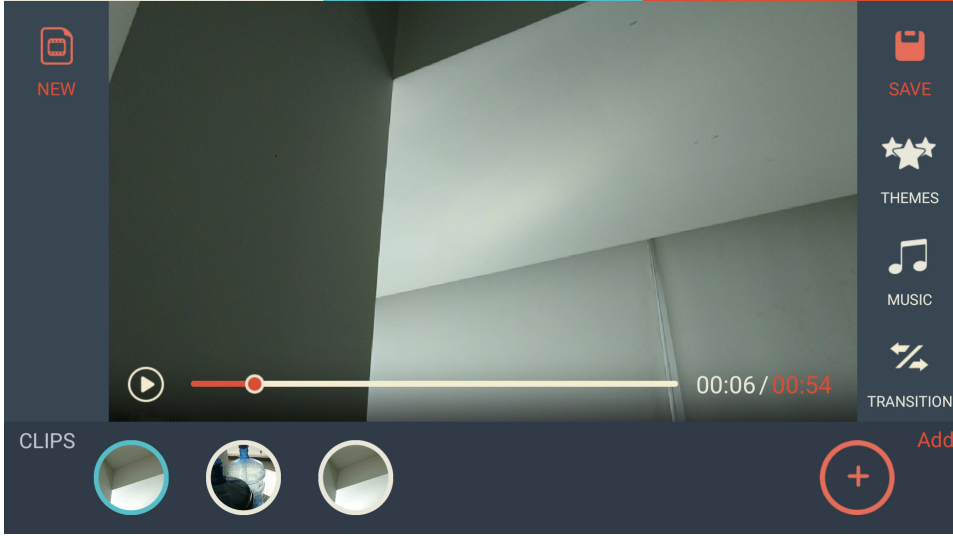
Mobil Cihazlar İle Kurgu

Mobil cihazınızla çektiğiniz görüntüleri çok hızlı dağıtımına sokmak istiyorsanız yine o cihaz üzerinde kurgu yapmanızı sağlayacak uygulama seçeneklerinden faydalanabilirsiniz. Bu uygulamalar kaliteli ve uzun çıkışlar almak için elverişli olmasa da kısa bir videoyu kurgulayıp, internet bağlantısı üzerinden dolaşıma sokmak için verimli bir şekilde kullanılabilir. Bu amaçla altta listelediğimiz uygulamalardan faydalanabilirsiniz.

Vizmato: Tüm mobil işletim sistemleri ile uyumlu. Basit arayüzlü bir uygulama.

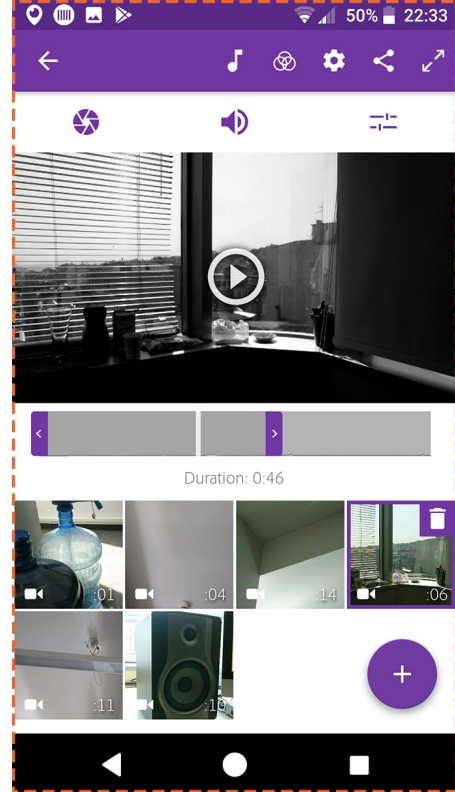

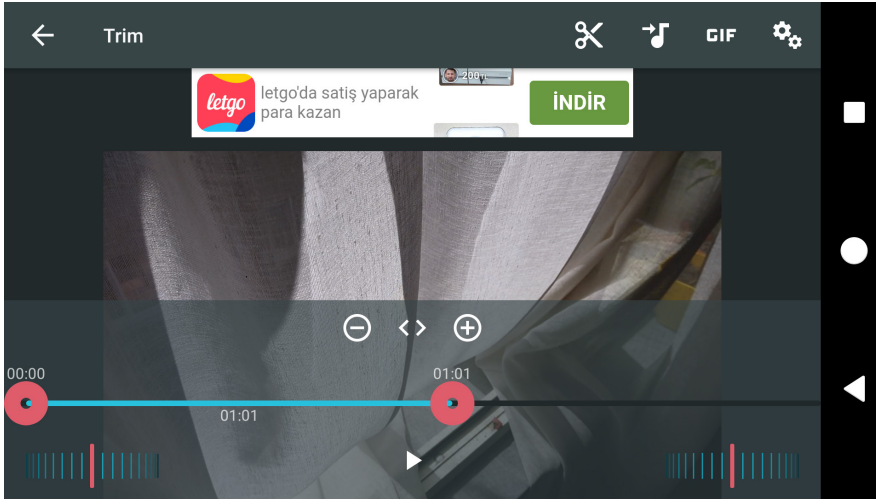
* Master: Videoda, kopyaların çoğaltımı için kullanılacak kurgulanmış ana kopya.

FilmoraGO: Bilgisayar yazılımı da olan Filmora uygulamasının mobil versiyonu. Her iki mobil işletim sistemiyle de uyumlu.

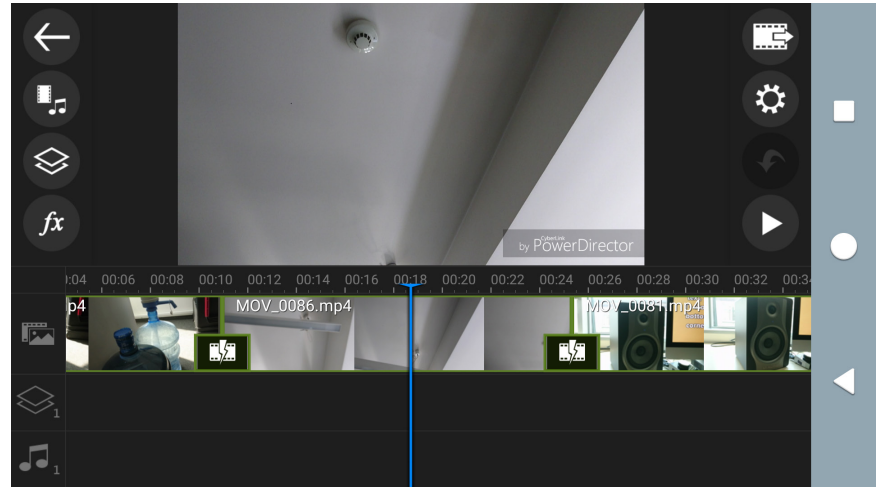
Adobe Premiere Clip: Adobe Premiere yazılımının mobil cihazlar için ücretsiz versiyonu. Tüm mobil cihazlar ile uyumlu.

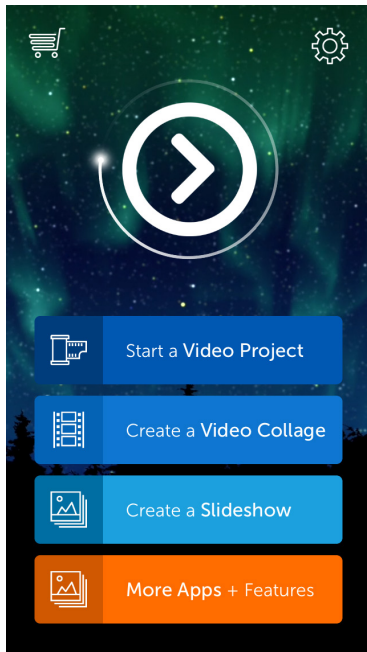
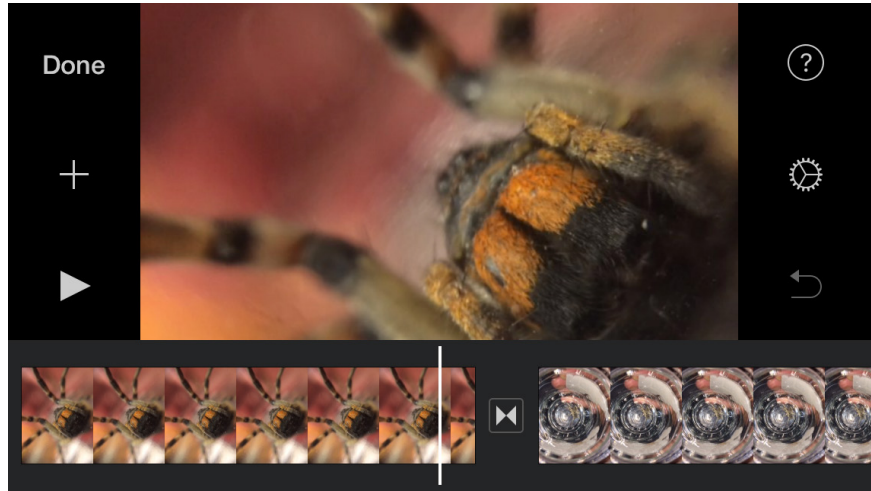

AndroVid: İsminden anlaşılacağı üzere sadece Android işletim sisteminde çalışan ve ücretsiz versiyonunda reklamların rahatsız edici olabildiği bir uygulama

Power Director Mobile:
Ücretsiz versiyonu da olan bir Android uygulaması.

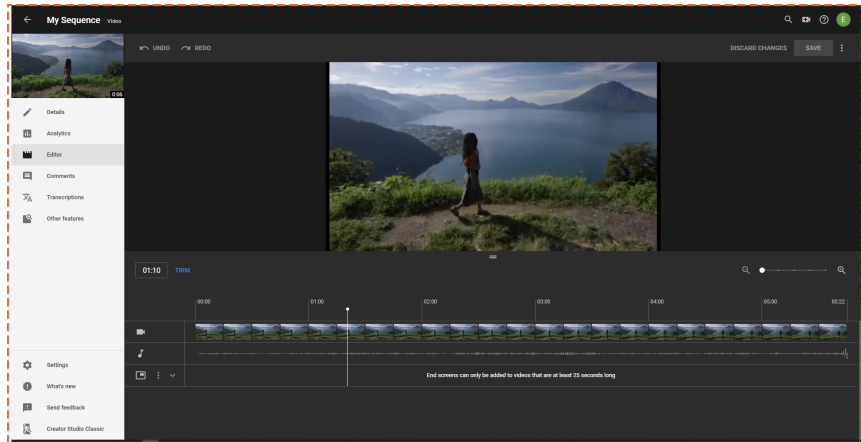

Imovie: Apple'ın mobil cihazları için ürettiği ücretsiz video kurgu uygulaması.

VidLab: Sadece ios versiyonu bulunan bir başka ücretsiz video kurgu uygulaması.

Youtube Studio: Mobil versiyonu olmasa da ücretsiz temel kurgu uygulamalarını kullanabileceğiniz bir araç. Kullanabilmek için internet erişimine ve bilgisayara ihtiyacınız olacak.

VIDEO ÜRETİMİ VE ETİK KONULAR

Video Görüntülerini Oluşturma Sürecinde İnsan Haklarını Korumak

Video kayıtları insan hakları ihlallerini ortaya çıkarmak için önemlidir. Ancak bu tür kayıtların nasıl kullanılacağı basit bir süreç değildir. İster görgü tanıkları tarafından ister uzman bir araştırmacı tarafından çekilmiş olsun, video kayıtları yanlış şekilde paylaşıldığı veya kullanıldığı zaman kişi ya da grupları büyük bir risk altına sokabilirler. Bir videonun internet üzerinden, kamuoyuna açık bir biçimde sunulmuş olması bile onun, insan hakları savunucuları, gazeteciler veya belgeselciler tarafından öylece kullanılabilceği anlamına gelmez.

Çoğu zaman, başta görgü tanıkları olmak üzere, başkaları tarafından çekilmiş videolar daha büyük bir videonun parçası olarak ya da kendi çektiğimiz bir video ile montajlanarak kullanılabilir. Bu nedenle hem kendi çektiğimiz hem de başkaları tarafından çekilen videoların, aynı güvenli ve etik insan hakları pratikleri bağlamında kullanılması esas olmalıdır. Örneğin, Youtube'da bulunan bir videoya, yazdığımız bir raporda bağlantı vereceksek, onunla ilgili olarak da kendi çektiğimiz bir videoda gözettiğimiz ilkeleri gözetmemiz gerekir. Her durumda insanlık onurunu korumak, hakları ihlal edilenleri güçlendirmek ve her türlü zararı ve riski azaltmak ilkelerini gözeterek bunu sağlarız. Bu çerçevede sorumluluklarımızı;

- 1) Görüntülenen (ve görüntülenmeyen) kişilere karşı
- 2) Görüntüyü çekenlere karşı
- 3) İzleyicilere karşı

olmak üzere üçe ayırabiliriz. Bu bölümde hem kendi çektiğimiz hem de başkalarının çektiği videoları kullanırken dikkat edilmesi gereken unsurlara değineceğiz. Başkaları tarafından çekilen görüntülere ilişkin ilkeler, kendi çektiğimiz görüntülere dair ilkelerle aynıdır.*

*Bu bölüm insan hakları dokümantasyonu alanında uzman bir uluslararası kuruluş olan WITNESS tarafından yayımlanan "Video as Evidence Field Guide" el kitabından uyarlanmıştır. El kitabının orijinaline bu bağlantıdan ulaşılabilir: <https://vae.witness.org/video-as-evidence-field-guide/>

1) GÖRÜNTÜLENE KİŞİLERE KARŞI SORUMLULUKLAR ve ETİK DOKÜMANTASYONUN İLKELERİ

İnsan hakları, gazetecilik ve belgesel film yapımcılığında, hakkında haber yapılan öznelerin “zarar görmemesini” hedefleyen bir etik uygulamalar geleneği bulunmaktadır. Bu uygulamalar bir yandan görüşülen veya filme alınan kişilerin “bilgilendirilerek rızasının alınmasını”, bir yandan da hikayelerini kaydetmenin ve paylaşmanın getirebileceği olası riskleri dikkatli bir şekilde analiz etmeyi gerektirir.

Bir videonun üretilme sürecine dahil olmayan biri için, videoda yer alan kişilerin rızasının alınıp alınmadığı, rızaları olsa bile videonun kamuoyuyla paylaşılmasının söz konusu kişiye veya başkalarına zarar verip vermeyeceğini belirlemek zordur. Oysa, başkalarınca, mesela görgü tanıkları tarafından çekilen bir videonun birilerine zarar verme riskinin ne olduğunu araştırıp anlamak hayati düzeyde bir önem taşıyabilir. Bu tür riskleri doğru analiz edecek, anlayacak ve tartacak stratejileri bilmek ve uygulamak böyle videoları kullanacakların sorumluluğudur. Çünkü insanlar hiçbir zaman bir videonun nesnelere değildir; aksine haklarına saygı duyulması gereken esas öznelerdir.

RIZA

Sorumlu ve etik belgelemenin en önemli unsuru bireylerden görüntülerini veya hikayelerini kaydetmek ve yayınlamak için onları olası süreçlerle ve sonuçlarla ilgili bilgilendirerek onaylarını yani “bilgilendirilmiş rızalarının” * alınmasıdır. Ağır bir insan hakları ihlalinin mağduru olsa da herkes hayatını veya deneyimlerini paylaşmak zorunda değildir. Hatta paylaşmamayı tercih etmesi durumunda kimseye bunun nedenlerini açıklamak zorunda da değildir. Bir kişi, kimi zaman kişisel, dini, ailevi, sosyal vb. gibi nedenlerle, kimi zaman da oluşabilecek güvenlik riskleri nedeniyle hikayesini paylaşmayı reddedebilir. Bu durum saygıyla karşılanmalıdır.

Bilgilendirilmiş rıza, sadece yazılı veya sözlü onay almanın ötesinde geniş bir kavramdır. Bilgilendirilmiş rıza, filme alınan herkesin, filmin amacını, videonun kimler tarafından izlenebileceğini ve bu videoda yer almanın tüm olası sonuçlarını anlaması ve buna dayalı olarak rıza vermesidir. Filme alınacak kişilerin eğitim durumu, ekonomik düzeyi ve diğer tüm koşulları gözetilerek bu bilgiler aktarılmalıdır. Örneğin, okuma yazması olmayan 70 yaşında, kırsalda yaşayan bir kadına “bunu internete koyacağız” demek tek başına bir anlam ifade etmeyebilir. Aynı şekilde, bir mülteciyle çevirmen aracılığıyla çekim yaparken videoda yer almasının yaratabileceği yasal riskler detaylı olarak anlatılmalıdır.

*“Bilgilendirilmiş rıza” kavramı farklı kaynaklarda “aydınlatılmış rıza” veya “aydınlatılmış onam” olarak kullanılabilir.

Çocuklarla yapılan görüşmelerin ise uzman eşliğinde ve "çocuğun yüksek yararı ilkesi"^{**} çerçevesinde gerçekleştirilmesi esastır. Bilgilendirilmiş rıza süreci rıza vermek kadar rızadan vazgeçmeyi de içerir. "Bilgilendirilmiş rıza" kalıcı değildir. Bir kişi, tüm riskleri anlayıp rıza verdikten sonra da bu rızadan vazgeçme hakkına sahiptir.

Kimi zaman duygu ve düşüncelerindeki değişimler, kimi zaman da değişen güvenlik koşulları bilgilendirilmiş rızadan vazgeçmesine neden olabilir. Bu nedenle, bilgilendirilmiş rızaya dair kararların zaman içinde değişebileceği gerçeğine saygı gösterilmelidir. Başkalarının çektiği, örneğin internette bulunan, videolarda bilgilendirilmiş rızanın olup olmadığını bulmak ve buna dair sağduyulu bir analizi yaparak sonuçlarının kimler için nasıl riskler yaratacağını hesaplamak videoyu kullananların sorumluluğudur. Bu nedenle, videoların belirli bölümlerini kesmek ya da bulanıklaştırmak gibi önlemler her zaman düşünülmelidir.

Öte yandan, insan hakları ihlallerini belgeleyen kimi videoların, bizzat ihlalciler tarafından çekilmiş olabileceği de unutulmamalıdır. Örneğin, bir işkence görüntüsü bizzat işkenceciler tarafından çekilmiş olabilir. Böyle bir videoyu yayınlamak veya daha geniş kitlelerle paylaşmak da ihlali devam ettirmek olabilir.

HEDEFLenen KİTLE VE KULLANIM

İnternette bulunan her video kamuoyuyla paylaşmak için çekilmiş veya yüklenmiş olmayabilir. Videonun sahibi veya videoda yer alan kişiler sadece belirli ve sınırlı bir izleyici kitlesi için bu tür bir onay vermiş olabilirler. 2014 yılında birçok Hollywood ünlüsünün internet hesaplarının ele geçirilerek çıplak fotoğraflarının kamuoyuna yönelik olarak yayınlanması bu duruma bir örnektir. Kuşkusuz, bu görüntülerin herhangi bir nedenle internetteki hesaplarda tutuluyor olması kamuoyuyla paylaşılabilirliği anlamına gelmez. Çünkü hesapları yasa dışı bir biçimde ele geçirilen ünlüler, sadece bilinçli bir biçimde hesaplarına erişim izni verdikleri kişilerin bu görüntülere ulaşmasına rıza göstermişlerdir. Genel olarak, birçok kişi Facebook, Instagram, Twitter gibi sosyal medya mecralarında sadece kendi onay verdikleri arkadaşlarının veya takipçilerinin göreceğini düşünerek çeşitli bilgiler paylaşır. Oysa, her zaman herkes sosyal medya hesaplarında paylaştıklarının kimler tarafından görülebileceğini belirleyen gizlilik ayarlarına tam olarak vakıf olmayabilir. Bu nedenle, bir kişinin sosyal medya hesaplarında paylaştığı bir görüntünün bile "bilgilendirilmiş rıza" kavramı çerçevesinde değerlendirilmesi ve kullanılması gerekir.

^{**} Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (20 Kasım 1989) temel ilkelerinden biridir.
https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html

GÜVENLİK; ONUR VE GİZLİLİK

Bir video görüntüsü önemli bir hikâyeye veya soruna dair kapsamlı bir farkındalık yaratma gücüne sahiptir. Ama aynı güç, kişilerin veya toplulukların güvenlik, onur ve mahremiyetini de olumsuz yönde etkileyebilir. Örneğin, bir cinsel saldırı görüntüsü, saldırılan kişinin mahremiyetinin ihlaline, yeniden mağdurlaştırılmasına ve kimi zaman da tehlike altına atılmasına neden olabilir. Bazen, bir insan hakları savunucusunun isminin veya görüntüsünün yaygın şekilde paylaşılması bile onu baskıcı bir rejime karşı hedef haline getirebilir. Bir başka örnekteyse, bir gözaltı merkezinde yaşanan insan hakları ihlallerini anlatan bir polis memurunun görüntüsü o kişiyi de bir mağdur haline getirebilir.

Ayrıca unutulmaması gereken önemli bir konu da bir video görüntüsünün o videoda yer almayanları da riske atabileceğidir. Örneğin, mahallesinde yaşanan saldırıları anlatan bir kişinin görüntüsü, kendisi korunsun bile, yakınlarını veya mahallede yaşayan diğer kişileri riske atabilir. Aynı şekilde, bir insan hakları savunucusunun bir toplantıdaki görüntüsü, videoda görünmeseler bile, başka savunucuların da orada olduğunun öğrenilmesine neden olabilir. Bunların dışında, bir kişinin kamera karşısındaki ifadeleri de bu ifadelerden zarar görebilecek başka kişilerin isimlerini içeriyor olabilir.

Bir video görüntüsünün yaratabileceği riskler değerlendirilirken bu riskler videoda yer alan ihlalciler için de gözetilmelidir. Özellikle adil yargılanma hakkını riske atabilecek veya ihlalcilerin işkence mağduru haline gelmesine neden olabilecek sonuçların ortaya çıkması engellenmelidir.

Son olarak, ayrımcılığa, şiddete ya da başka bir hak ihlaline uğramış kişilerle görüşmeler yapılırken ve bu görüşmeler kaydedilirken özellikle karşımızdaki kişilerin travmalarını yeniden yaşatmamak ve onurlarını korumak için özel önlemler almak gerekir. Bu çerçevede, hassas veya dezavantajlı kişilerle çalışırken o alanda uzman kimselerden destek almak esastır. Öyle ki çocuklarla, mültecilerle, şiddete maruz bırakılmış kadınlarla, LGBTİ'lerle, azınlık mensuplarıyla, engellilerle ve birçok benzer grubun üyesiyle çalışmak özel bir bilgi ve deneyim gerektirir. Bu nedenle, her zaman konuyla ilgili uzmanlar ve sivil toplum örgütleriyle ön çalışmalar yapmak bir kural olmalıdır.

DOĞRU KANAAT

Kendi yaptığımız bir kayıta bilgilendirilmiş rızanın olup olmadığını biliriz. Ancak başkaları tarafından çekilmiş bir videoda bundan emin olamayız. Bu noktada profesyonel düzeyde bir kanaat oluşturmamız gerekir. Öyle ki, söz konusu kaydın başkalarının rızasını ve mahremiyetini ihlal edip etmediğini veya başkalarına zarar verme riski yaratıp yaratmadığını belirlemek tamamen oluşturacağımız bu kanaate dayalıdır. Bu kanaati

oluşturmak için kendinize bazı sorular sorabilirsiniz. Bazen tek başına bu tür sorulara yanıt vermek zor olabilir, ihtiyaç duyduğunuzda bir başka meslektaşınızdan yardım istemekten çekinmeyin.

- Görüntü kamusal alanda mı, özel bir ortamda mı çekilmiş?
- Görüntüde yer alanlar kameranın varlığının farkında mı?
- Görüntüde yer alanların rızaları alınmış mıdır? Rıza vermeyi reddedebilecek durumda mıdır?
- Görüntüde yer alanlar, bu görüntülerin kim tarafından, nerede, nasıl kullanılacağını biliyor mu?
- Rıza vermiş olsalar bile, nerede nasıl kullanılacağı ile ilgili rıza vermiş olabilirler? (Örneğin, sadece savcı veya polis sorgusu için mi izin verdiler?)
 - Bu görüntülerin başkaları tarafından izlenmesi, görüntüde yer alanların gizliliğini, onurunu ve güvenliğini nasıl etkiler?
 - Özellikle farklı dini ve kültürel değerlere sahip kişi veya gruplar söz konusuysa, bu görüntülerde yer almak onların bu değerlerini nasıl etkiler?
 - Bu görüntüleri yayımlamak, görüntülerde yer almayan başka kişileri de etkileyebilir mi? Nasıl etkiler?

İnsan hakları ihlallerine dair görüntüleri yayımlamak “kamu yararı” anlayışıyla atılan bir adımdır. Ancak, kamu yararı kavramının mutlaka, bir kişi veya grubun onuru, gizliliği ve güvenliği söz konusu olduğunda yeniden ve yeniden değerlendirilmesi gerekir. Bir görüntünün paylaşılmasından sadece insan hakları ihlallerine maruz kalanlar değil, insan hakları ihlallerini gerçekleştirenlerden etkilenecektir. O kimselerin, özellikle adil yargılanma hakkı ve güvenlikleri bakımından etkilenmeleri mümkündür. İnsan haklarının korunması amacını taşıyan paylaşımlarda bu durum da dikkate alınmalıdır. Bununla beraber, özellikle mağdurların görüntülerinin paylaşılması birçok durumda mağdurların haklarını ve onurunu riske atabilecekken, kimi zaman da mağdurların isimsiz bir kurban olmaktan çıkabilmesi için de anlamlı olabilir. Bu takdirin yapılabilmesi için mağdurların veya yakınlarının görüşü en önemli unsurdur.

Bir insan hakları ihlalinin görüntülerinin çekilmiş olması, o görüntülerin paylaşılacağı anlamına gelmez. Görüntüleri olduğu gibi paylaşmak yerine ilgili kişilerin kimliklerini gizleyecek önlemler alabilirsiniz. Bir program veya Youtube yüz bulanıklaştırma aracı gibi araçları kullanarak yüzleri tanınmayacak şekilde bulanıklaştırabilirsiniz. Eğer gerekiyorsa ses değiştirme programı kullanmayı değerlendirebilirsiniz. Bazen görüntülerde kişilerin kimliklerini ortaya çıkarabilecek giysiler, dövmeler, plaka ve adres bilgileri yer alabilir. Bunlara ayrıca dikkat edilmesi gerekir. Bazen Twitter veya Facebook gibi mecralarda videoyu paylaşmanın bilgileri yer alabilir. Bu tür metadata bilgilerinin varlığı da önemle değerlendirilmelidir.

Özellikle, insan hakları ihlallerini gerçekleştirenler tarafından çekilen görüntüleri kullanmak birçok risk içermektedir. Bu tür görüntülerde ihlale uğrayanların işkenceye, tacize, saldırıya maruz bırakılırkenki anları yer alır. Örneğin, Rusya'da eşcinsel gençleri buluşmak için davet eden polisler, tuzağa düşürdükleri gençlerin görüntülerini sosyal medyaya yüklemiştir. İŞİD gibi çeşitli gruplara tutsaklara uyguladıkları işkencelerin görüntülerini hem korku salmak hem de destekçilerini cesaretlendirmek için kullanabilmektedir. Bu tür görüntüleri kullanmadan önce şu soruları yanıtlamak işe yarayabilir:

- *Bu video korku salmak için mi çekilmiş?*
- *Görüntüler kişileri veya grupları aşağılamak için mi çekilmiş?*
- *Şiddet kutsanıyor mu? Şiddet içeren hedeflere yönelik yeni destekçiler kazanılması mı hedefleniyor?*
- *İhlalcilerin birbirilerini eğlendirmeyi ve kendi aralarında yeni taktikler paylaşmayı mı amaçlıyor?*
- *İzleyenleri yanıltmak ve şaşırtmak mı amaçlanıyor?*
- *Rusya örneğindeki gibi, görüntülerin kendisi de bir ihlal mi?*

Çoğunlukla bu tür görüntüler, ihlal sürecine dair önemli bilgiler verir. Hatta ihlalin biçiminin ve yoğunluğunun kamuoyunun dikkatine sunulması için işe yarayabilirler. Ancak bu tür görüntüler mağdurların yeniden mağdurlaştırılmasına sebep olur. Rızanın söz konusu bile olmadığı bu tür bir görüntü ciddi psikolojik travmalara da yol açar. Dahası, mağdurların kimliklerinin belli olması, daha da ileri düzeyde ayrımcılığa ve ihlale maruz bırakılmalarına neden olabilir. Bu nedenle, bazen videoyu kullanmak veya paylaşmak yerine yalnızca tasvir etmek de işe yarayan bir yöntemdir.

2) GÖRÜNTÜYÜ ÇEKENLERE KARŞI SORUMLULUKLAR

İnsan hakları ihlallerine ait görüntüler gazeteciler, sivil toplum kuruluşları ve aktivistler gibi kurumsal düzeyde iletişim kurulabilecek kişiler tarafından çekilebileceği gibi olay mahallinde bulunan ve gizli kalmak isteyen kişiler tarafından da çekilebilir. Özellikle, bu tür olay mahallinde bulunanlar tarafından çekilmiş görüntülerin kullanımı hassasiyet gerektirmektedir.

İnternet üzerinde milyonlarca görüntü kaydının bulunduğu bir dünyada görüntüyü yükleyen çeken kişi olduğundan emin olmanız mümkün değildir. Hatta internette aynı görüntülerin birbirinden farklı birçok versiyonu bile bulunabilmektedir. Bu nedenle bir görüntünün kaynağı belirlenmesi gereken en önemli unsurdur. Her zaman bu kaynağa ulaşmasak da aşağıdaki soruları sormanız bu görüntülerin çekilmesindeki amacı anlamak ve riskleri değerlendirmek için yardımcı olabilir:

- *Görüntüleri kim filme almış olabilir?*
- *Görüntüleri kim yaydı veya internete yükledi, filme alanlarla aynı kişiler mi yoksa aynı ekibin içindeki farklı kişiler mi?*
- *Görüntüleri çekenlerle dağıtanlar farklı amaçlara sahip farklı kişiler mi?*

Her zaman görüntüleri çekenlerin güvenlik, onur ve gizliliğini tıpkı görüntülerde yer alıyormuş gibi hassasiyetle değerlendirin. Çoğunlukla önemli olaylarda olay esnasında orada olan ve çektiği görüntüleri sosyal medyada paylaşan kişiler olabilir. Bu kişilerin görüntülerini kullanmak için onlarla bağlantı kurarken onların güvenliklerini göz ardı etmeyin. Bazen güvenlik nedenleriyle görüntüleri çekip size ulaştıranlar veya kamuoyuyla paylaşanlar gizli kalmak isteyebilir. Bu nedenle, özellikle her bir görüntü kaydı dosyasının içinde çeşitli metadata kayıtları olabileceğini bilerek hareket edin. Bu metadata kayıtlarının silinmesini sağlayın. Görüntülerin paylaşıldığı platformlar paylaşan kişiler hakkında bilgiler tutuyor olabilir. Bu duruma karşı hazırlıklı olun. Her durumda, görüntüleri çekenlerin ve paylaşanların sizin kadar teknik bilgi ve donanıma sahip olmayabileceğini düşünün ve onların gizlilik ve güvenliklerini sağlamak için destek olun.

Birçok durumda, ciddi basın ya da sivil toplum kuruluşları kullandığınız görüntülerin gerçek ve güvenilir olup olmadığını teyit etme ihtiyacı duyarlar. Çünkü kimi zaman birçok grup rakip gördükleri hakkında yanlış bilgiler yaymak için sahte videolar çekebilirler. Bu teyit etme ihtiyacı, görüntüleri çekenlerin veya dağıtanların gizliliğinin korunmasıyla çelişebilir. Görüntülerin gerçek olup olmadığını denetlemeye yarayan bazı teknik araçlar vardır, ancak her durumda bunlar da işe yaramayabilir. Böyle durumlarda, profesyonel bir kanaat oluşturmak gerekmektedir. Çünkü gerçek olmayan veya manipüle edilmiş videolar hem sizin hem de başka gerçek görüntülerin itibarını ve güvenilirliğini zedeleyecektir. Daha da kötüsü, başka insanların veya grupların şiddete ve ayrımcılığa maruz kalmasına neden olabilir. Bir görüntünün gerçek olup olmadığını anlamak için aşağıdaki sorular size yardımcı olabilir:

- *Söz konusu görüntüleri doğrulayan başka görüntüler ve tanıklıklar var mı?*
- *Bu görüntüleri gerçekmiş gibi çekmek ve yaymak isteyebilecek kişi veya gruplar var mı?*
- *Siz görüntülere ve ardındaki amaçlara inanarak yanılmış olabilir misiniz?*

Başkaları tarafından çekilmiş görüntüleri kullanmaya karar verirsiniz, her zaman görüntülerle ilgili neyi tam olarak bildiğiniz ve neyi bilmediğiniz konusunda açık olun ve bunu izleyenlere aktarın. Hatta, izleyenlerin bu görüntüler hakkında size bilgi vermesini mümkün kılacak bir olanak yaratın. Böylece elinizdeki görüntüleri daha geniş gruplarla paylaştığınızda doğruluğu teyit etmeye yarayacak ek bilgiler veya sorularla karşılaşabiliriz. Her durumda hem görüntüyü çekenlerin ve paylaşanların hem de görüntülerde yer alanların gizlilik, güvenlik ve onurunun korunması ilkesine bağlı kalın.

3) İZLEYİCİLERE KARŞI SORUMLULUKLAR

İzleyicilere karşı ilk sorumluluk, ürettiğiniz videonun nefret içerikli ve kötü niyetli bir söylemin yaygınlaşmasına olanak tanıyan bir platforma dönüşmesine engel olmaktır. Aynı zamanda izleyenlerin duygusal ve psikolojik etkilenme ölçüsünü öngörmek de eşit önemde bir sorumluluktur.

Bir videoyu oluştururken dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri de izleyicilerin ne izlediğini anlamalarını sağlayacak bir bağlam sunabilmektir. Bu, kimi zaman farklı görüntülerin montajlanarak bir hikâye oluşturması şeklinde olabileceği gibi, kimi zaman da görüntülerin kronolojik bilgiler, ilişki ağları veya yazılı metinlerle desteklenmesi şeklinde olabilir.

Hem kendi ürettiğiniz hem de başkaları tarafından çekilmiş görüntüleri kullanırken gerçeğin korunması, nefretin önlenmesi ve videonun amacının şeffaf olması ilkelerine bağlı kalınmalıdır. Bu çerçevede aşağıdaki sorular size yardımcı olabilir:

- *Ortaya koyduğum videoyu oluştururken ne tür tercihler yaptım? Belirli bilgileri ve görüntüleri yan yana koymak veya koymamak durumun gerçekliğini incitiyor mu? Kullandığım sıralama, yaptığım tercihler, gerçekte olmayan bir bağı varmış gibi gösteriyor mu?*
 - *Bağlamı olduğu gibi ve en gerçek haliyle sundum mu?*
 - *Neden bazı görüntüleri kullandığım veya kullanmadığımla ilgili olarak izleyicilere tam bilgi veriyor muyum?*
 - *Ürettiğim veya kullandığım görüntüler izleyenler arasında ve kamuoyunda korkunun, sahte iddiaların, dedikoduların ve önyargıların yaygınlaşmasına neden olur mu? Eğer bu amaçla çekilmiş görüntüler elime geçtiğiyse, ama yine de ihlalleri belgelemek açısından önemliyse, nasıl bu amaçlarına hizmet etmeden kullanabilirim?*
 - *Başkaları tarafından çekilmiş görüntüleri kullanırken bunların çekilme amacını izleyicilere doğru anlatabiliyor muyum?*
 - *İzleyenler benim neden bu videoyu ürettiğimi ve neden belirli görüntüleri kullandığımı anlayabiliyor mu?*

VIDEO ÜRETİMİNDE YASAL KONULAR

Kamusal ve Özel Alanlar ile Bireylerin Görüntülerinin Alınması Konusunda Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de kamusal ve özel alanlarda görüntü alınmasına ilişkin yasal düzenlemelerin, haber alma ve ifade özgürlüğü haklarının ihlaline yol açmayacak şekilde uygulanmasını sağlamak, öte yandan görüntüsü alınan bireyler bakımından özel hayatın gizliliği gibi temel hakların sınırlarını çizebilmek için konuya ilişkin ülke mevzuatının sistematik bir şekilde değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Mekan bakımından video çekimlerinde yasal düzenlemeler çerçevesinde incelenebilecek iki farklı kavram karşımıza çıkmaktadır:

- 1) Kamusal alan (Mülkiyetsiz alanlar),
- 2) Özel mülkiyete ya da kamu mülkiyetine tabi alanlar.

Kamusal alan, insanların birbirleriyle toplumsal etkileşime girmeleri için erişimlerine ve yararlanmalarına açık halde bulunan, devletin ya da özel kişilerin mülkiyetinin ya da kullanım hakkının olmadığı alanları ifade eder. Sokaklar, caddeler, meydanlar bu kapsamdadır. Alışveriş merkezi, tiyatro ve sinema gibi alanlar genel olarak yararlanmaya ve erişime açık olmasına rağmen temelde özel mülkiyete tabi alanlardır. Yine toplu ulaşım araçları ve bu araçlarda yolcu aktarımı işlevi gören istasyon vb. yapılar devlet, kamu kurumu ya da özel kişilerin mülkiyetinde olduğundan, bunların yasal olarak mülkiyetsiz kamusal alan olarak değerlendirilmeleri mümkün değildir. Medeni Kanun’un 715. Maddesine göre mülkiyeti olmayan kamusal alanların işletilmesi ya da kullanılması özel bir yasayla kişi ya da kurumlara bırakılmış olabilir (Milli parklar, doğal sit alanları, tescilli taşınmaz kültür varlıkları, tarihi mekan ve ören yerleri gibi). Bu durumda böyle alanların da video çekim izni bakımından özel ya da kamu mülkiyetine tabi alanlar kapsamında değerlendirilmeleri uygun olacaktır. Özel mülkiyete ya da kamu mülkiyetine tabi alanlar ise, bireylerin yalnız başlarına ya da toplu halde yaşamlarını sürdürdükleri, fiziksel olarak açık ya da kapalı halde bulunan, devlet, kamu kurumu ya da özel kişilerin üzerinde mülkiyet ya da kullanım hakkına sahip oldukları alanları ifade etmektedir.

Kamusal alan kapsamında bir yerde video çekimi yapılırken izin alınması gerektiğine ilişkin tek düzenleme, "5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun"un 14. Maddesine dayanılarak hazırlanan 12.08.2005 tarihli "Sinematografik Ortak Yapımlar ve Türkiye'de Ticari Amaçlı Film Çekmek İsteyen Yerli ve Yabancı Yapımcılar Hakkında Yönetmelik"te yer almaktadır. Yönetmelik'in 14. Maddesi "Türkiye'de ticari amaçlı film çekmek isteyen yerli yapımcılara çekim izinleri, çekim yapılacak mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından verilir." hükmünü içermektedir. 15. Madde ise yabancı yapımcılar bakımından gerekli iznin Kültür Bakanlığı'na bağlı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nden alınması gerektiğini öngörmektedir. Madde metninden de anlaşılacağı üzere, çekim izni alınması şartı yalnızca "ticari amaçlı filmler" bakımından getirilmiştir. Yönetmelik'in 4. Maddesine göre ticari amaçlı film, "maddi kazanç elde etmek amacıyla üretilen sinematografik eserler" olarak tanımlanmıştır. Video aktivizm kamuyu bilgilendirme ya da haber verme amacı taşıyan ve kâr elde etme amacı taşımayan filmlerde somut ifadesini bulduğundan, bu amaca yönelik kamusal alan çekimlerinde izin alma şartı ülke mevzuatında yer almamaktadır. Uygulamada sıkça karşılaşılan bir durum, yerel yönetimlerin sokak, cadde ya da bulvar gibi kamusal alanlarda yapılacak çekimler için ücret tarifesi oluşturması ve tarife göre amatör ya da profesyonel video çekimlerinden ücret talep etmesidir. Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. Maddesi "... bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir." hükmünü içermektedir. Söz konusu Kanun'da bir harç ya da katılma payı olarak düzenlenmemiş, ilgilinin talebine bağlı olarak belediye tarafından verilen bir hizmetin söz konusu olmadığı video çekimleri için ücret talep edilmesinin yasal bir dayanağı olmadığı belirtilmesi gerekir.

Özel ya da kamu mülkiyetine tabi alanlarda yapılacak çekimlerde ise mülkiyet ya da kullanım hakkına sahip olan kişi ya da kurumlardan çekim öncesinde izin alınması gerekir. Yukarıda ifade edildiği şekliyle mülkiyet dışı olmasına rağmen özel kanunlarla düzenleme altına alınan alanlar bakımından da bu izinlerin varlığı şarttır.

Bireylerin görüntülerinin kayıt altına alınması ise özel yaşam alanı ve kamusal (ortak) yaşam alanı bakımından değerlendirilmelidir. Özel yaşam alanı; bireyin sadece gözlerden uzakta, başkalarıyla paylaşılmadığı, kapalı kapılar ardındaki yaşantısı ve gizliliğinin yanı sıra, aynı zamanda herkesin bilmediği veya bilmemesi gereken, istenildiğinde başka kişilere açıklanabilen, tamamen kişiye özel hayat olayları ve bilgilerin tamamını içermektedir. Kamuya açık alanda bulunduğu dahi, "kalabalığın içinde dikkat çekmezlik, tanınmazlık, bilinmezlik" ilkesinin geçerli olduğu ve kamuya açık alana çıkan her kişinin, bu alandaki her görüntü veya sesinin kaydedilip, sürekli ve izinsiz olarak elde bulundurulmasına onay verdiği düşünülemez (Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 03.04.2012 T., 2011/7345 E., 2012/8936 K.). Buna göre özel hayatın salt bir mekana indirgenmesi kabul edilmemekte ve kişinin kamuya açık alanlarda da özel hayatın gizliliği bakımından korunması gereken

bir menfaatinin olabileceği düşünülmektedir. Kişinin mutlak özel yaşam alanı olarak görülebilecek ev gibi yerlerde bireylerin görüntülerinin çekilmesi için izin alınması gerektiği şüphesiz olup, yukarıda belirtildiği şekliyle ortak yaşam alanı ile özel yaşam alanının birbirine geçtiği durumlarda “kalabalığın içinde dikkat çekmezlik” ilkesi ile “haber alma hakkı ve ifade özgürlüğünün” nasıl dengeleneceği son derece önemli bir sorundur.

Bu konuda yargı kararlarında belirtilen ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin hukuka uygunluk kriterlerinin kamusal alanda bireylerin görüntülerinin kayıt alınması açısından uygulanması hakkaniyetli bir çözüm olarak görülebilir. Bu bağlamda, video konusunun haber verme, toplumda farkındalık yaratma gibi bir kamu yararına yönelik olması, toplumsal ilgi uyandırması, belli bir güncellik içermesi, bireyin görüntülerinin alınmasının biçim bakımından konunun özülle denge içinde olması halinde özel hayatın gizliliğini ihlal gibi bir durumun oluşmayacağı kabul edilmelidir. Bir eylemin videoya alınması sırasında, görüntünün konusunu bireyler değil, eylemin kendisi oluşturacağından, eylemcilerin ya da tesadüfen oradan geçmekte olan bir kişinin yüzünün kadrada belirmesinin özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilmeyeceği açıktır.

VİDEODA TELİF KAPSAMINDAKİ FİKİR VE SANAT ESERLERİNİN KULLANIMI

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre sahibinin özelliğini taşıyan bilim ve edebiyat, müzik, güzel sanat, sinema eserleri ile işleme ve derleme olarak ifade edilen çeviri, müzikal düzenleme, antoloji gibi ürünler yasanın aradığı şartlar dahilinde telif hakkı korumasına sahiptir. Bu tür eserlerin videoda tümünün ya da bir kısmının kullanılması için eser sahibinden ya da esere ilişkin mali hakları kullanmaya yasal olarak yetkili kişiden yazılı izin alınması zorunludur. Bu noktada izin talebine eser sahibi ya da diğer hak sahipleri tarafından yanıt verilmemesinin eserin kullanılmasına izin verildiği anlamına gelmeyeceğini, yargı kararlarında ifade edildiği şekliyle “sessiz kalma yoluyla hak elde edilmesinin” mümkün olmayacağını belirtmek isteriz. Eser sahibinin ölümünün üzerinden 70 yıl geçmekle bu eserlerdeki telif hakkı koruma süresi sona erer. Bu eserler için artık izin alınması ya da telif ücreti ödenmesi gerekmez. Gazete ve radyoda yayınlanan haberler herhangi bir izne tabi olmaksızın kullanılabilir. Gazete ve dergilerde yayınlanan toplumsal, siyasi, ekonomik güncel konulara ilişkin düşünce yazıları ise başka yerde yayınlanmasının izne tabi olduğu açıkça belirtilmemişse yine izin alınmaksızın kullanılabilir. Başka yerde yayınlamanın izne tabi olduğunun belirtildiği hallerde dahi, bu yazılar kısaltılarak, özet halinde kullanılabilir.

YAKALAMA, GÖZALTI VE TUTUKLANMA HALLERİNDE VİDEO AKTİVİSTİNİN HAKLARI

Video çekim faaliyeti sırasında, kolluk görevlilerince çekim ekibinin yakalanarak özgürlüğünün geçici ve fiilen kısıtlanması, devamında ise yasadaki şartların varlığı halinde adli makamların gözaltı ve tutuklama kararı vermesi söz konusu olabilir. Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda (CMK) bu işlemler "koruma tedbiri" olarak nitelendirilmektedir. Bu bölümde öncelikle kolluk birimlerinin ve adli makamların işlemlerinin tanımı yapılacak ve her bir tedbir bakımından bireyin sahip olduğu haklar irdelenecektir. Video aktivistin kendisine uygulanan işlemin hukuki niteliği konusunda bilgi sahibi olması, bireyin içinde bulunduğu durumda sahip olduğu haklarını etkin şekilde kullanabilmesine olanak tanıyacaktır.

Yakalama: "Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği"ndeki tanıma göre yakalama, "kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınması" demektir. CMK'nın 90. Maddesinde kolluk görevlilerinin tutuklama ya da yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Cumhuriyet savcısına veya amirlerine derhal başvurma olanağı bulunmadığı takdirde yakalama yapabilecekleri belirtilmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, video çekimi sırasında kolluk görevlilerinin suç işlendiği kanısıyla uyguladıkları işlem, genellikle yakalama olmaktadır. Bu aşamada;

- Yakalanan kişiye, suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir.

- Yakalanan kişinin kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla kaba üst araması yapılarak, silâh ve bunun gibi unsurlardan arındırılması sağlanır. Kaçma ya da zarar verme eylemleri iletişim araçlarıyla gerçekleştirilemeyeceğinden, telefonun bu aşamada kişinin elinden alınamayacağıının bilinmesi gerekir.

- Kolluk görevlisi suç delili olarak gördüğü eşyayı ancak "yok edilmesini, bozulmasını önleme amacıyla" alabilir. Video aktiviste yönelik yakalama işlemi suç işlendiği kanısıyla yapıldığından, kolluk görevlisince suç emaresi olarak görülen video kaset, kamera gibi nesnelere "kıрма, bozma" yoluyla zarar verilmesinin hiçbir yasal dayanağı yoktur.

- Yakalama konusunda tutanak tutulur. Bu tutanakta yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir.

- Yakalanan kişinin yakınına ya da belirlediği kişiye gecikmeksizin haber verilmelidir. Kişi yabancı ise yazılı olarak karşı çıkılmaması halinde vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna haber verilir.

- Yakalanan kişi hemen serbest bırakılmasını sağlamak için avukatı, yasal temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları aracılığıyla sulh ceza hakimliğine başvurabilir. Yakalanan kişinin dilekçesi yetkili hâkime en seri şekilde ulaştırılır.

- Kişinin zor kullanılarak yakalanması halinde doktor kontrolünden geçirilerek yakalama anındaki sağlık durumu belirlenir.

Yakalama işlemi derhal Cumhuriyet savcısına bildirilir. Yakalanan kişi, Cumhuriyet savcısının emri ile serbest bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Aksi takdirde kişinin serbest bırakılması gerekir.

Gözaltı: Gözaltı süresi kişinin yakalama yerine en yakın hakim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren 24 saati geçemez. Yasada yakalama yerine en yakın hakim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu sürenin 12 saatten fazla olamayacağı belirtilmiştir (CMK m.91). Gözaltına alma kararı için, bu tedbirin soruşturma açısından zorunlu olması ve kişinin işlediği suça yönelik somut delillerin olması gerekir. Toplu olarak işlenen suçlarda gözaltı süresi her defasında bir günü geçmemek üzere üç gün süreyle uzatılabilir. 2015 yılında yasaya eklenen yeni bir hükümlerle, terör suçları, toplantı ve gösteri yürüyüşüne silahlı katılma, sokağa çıkma yasağını ihlal gibi suçlara ilişkin şüphe halinde kolluk amirlerine 24 saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına neden olan toplumsal olaylarda ise 48 saate kadar gözaltı kararı yetkisi tanınmıştır. Bu durumda en geç belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına haber verilecek ve serbest bırakılmazsa standart gözaltı prosedürü uygulanacaktır. Kolluk amirinin gözaltı kararlarında kişinin en geç 48 saat, toplu olarak işlenen suçlarda ise 4 gün içinde hakim önüne çıkarılması gerekir. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Olağanüstü Hal ve Sonraki Dönem: 20/7/2016'da ilan edilen olağanüstü hal döneminde

Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanan devletin güvenliğine, anayasal düzene, milli savunmaya ve devlet sınırlarına karşı suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından gözaltı işlemi konusunda Kanun Hükmünde Kararnemelerle birtakım istisnai hükümler getirilmişti. Olağanüstü halin 19/07/2018 tarihinde sona ermesine karşın, 25/07/2018 tarihli ve 7145 Sayılı Kanun'la gözaltı konusunda olağanüstü hâl dönemindekiyle paralel bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen Geçici 19. Madde, yukarıda belirtilen nitelikte suçlar bakımından gözaltı süresi 31 Temmuz 2021 tarihine dek, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren en fazla 48 saat, toplu olarak işlenen suçlarda ise 4 gün olarak öngörmektedir. Bu süreler delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle en fazla iki kez uzatılabilmektedir.

Gözaltı sürecinde kişinin ne gibi haklara sahip olduğu konusuna gelindiğinde ise;

- Kişinin yakınlarına haber verilir.

- Sağlık durumunu belgelemek üzere doktor tarafından sağlık kontrolleri yapılır. Gözaltına alınan kişinin herhangi bir nedenle yerinin değiştirilmesi, gözaltı süresinin uzatılması, serbest bırakılması veya adli mercilere sevk edilmesi işlemlerinden önce de sağlık durumu hekim raporu ile tespit edilir. Hekim ile muayene edilen kişinin yalnız kalmaları, muayenenin hekim hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması esastır. Doktor kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlisinin gözetiminde yapılmasını isteyebilir. Bu istek belgelendirilerek yerine getirilir. Bu durumda gözaltına alınan kişinin talebi halinde müdafii de (avukatı) muayene sırasında hazır bulunabilir. Kadının muayenesi, talebi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın doktor tarafından yapılır. Muayene edilecek kadının talebine rağmen kadın hekimin bulunmaması halinde, muayene sırasında hekim ile birlikte sağlık mesleği mensubu bir kadın personelin bulundurulmasına özen gösterilir.

- Nezarethaneye konulmadan önce kadının üst veya vücudunun aranması, bir kadın görevli veya bu amaçla görevlendirilecek diğer bir kadın tarafından yapılır.

- Kişinin üzerindeki eşyalar tutanakla muhafaza altına alınır.

- Tuvalet gibi ihtiyaçlar görevli memur gözetiminde sağlanır.

- Kişi yakalama ve gözaltı sırasında her aşamada müdafii yardımından yararlanabilir. Müdafii seçebilecek durumda olmayanlar için talep etmeleri halinde barodan müdafii görevlendirilir. 18 yaşını doldurmamış kişiler için ya da üst sınırı 5 yıldan fazla olan suçlara ilişkin soruşturmalarda talep olmasa da müdafii atanır.

- Gözaltına alınan kişi hemen serbest bırakılmasını sağlamak için avukatı, yasal temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları aracılığıyla sulh ceza hakimliğine başvurabilir. Yakalanan kişinin dilekçesi yetkili hâkime en seri şekilde ulaştırılır.

- Kişi müdafî ile vekaletname olmaksızın her zaman konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Yukarıda olağanüstü hal istisnası kapsamında yer alan suçların soruşturma aşamasında müdafî ile görüşme hakkı cumhuriyet savcısı istemi üzerine hakim kararıyla 24 saat süreyle kısıtlanabilir ancak bu süre içinde kişinin ifadesi alınmaz.

- İfade alma aşamasında kişinin müdafî aracılığıyla hukuki yardım alması hiçbir şekilde engellenemez. Gereken hallerde müdafî, ifade sırasında kişinin yasal hakları konusunda bilgi verebilir.

- İfade sırasında kimlik bilgilerinin tespitine yarar sorular dışındaki hususlarda sessiz kalma hakkı kullanılabilir.

Kişi, yukarıda belirtilen azami süreler içinde yetkili hakim önüne çıkarılmalıdır. Hakim tarafından serbest bırakılma ya da tutuklama kararı verilebilir.

Tutuklama: Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren “somut delillerin” ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. Hakim tarafından yapılacak sorguda müdafî de hazır bulunur. Kişinin kaçması, delilleri karartması ya da tanık ve mağdur gibi kişilere baskı yapması konusunda kuvvetli bir şüphe varsa tutuklama nedeninin var sayılabileceği öngörülmüştür (CMK 100). Bununla birlikte toplantı ve gösteri yürüyüşüne silahlı katılma, terör örgütü propagandasına dönüştürülen gösterilerde kimliklerini gizleme, şiddet kullanma ya da yakıcı, patlayıcı, yaralayıcı madde bulundurma/kullanma gibi suçların işlendiği konusunda kuvvetli şüphe halinde tutuklama nedeni var sayılabilmektedir. Tutuklama kararından derhal kişinin yakınına ya da belirlediği bir kişiye haber verilir. Tutukluluk kararı verilmesi halinde bu aşamada savcının istemiyle en geç 30 ar günlük süreler içinde tutukluluk halinin devamının gerekliliği sulh ceza hakimince değerlendirilmelidir. Bu süreler dolmadan önce de tutukluluk halinin gözden geçirilmesi talep edilebilir. Şüphelinin kendisi veya müdafî bu istemde bulunabilir.

GÖSTERİM VE DAĞITIM KONUSUNDA HUKUKİ DÜZENLEMELER

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 13. Maddesi uyarınca Sinema ve müzik eserlerinde filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları tarafından hak yaratma amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilebilmesi amacıyla sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilinin yapılacağı öngörülmüştür. Yasada hak sahiplerine ispat kolaylığı sağlama amacı taşıdığı anlaşılan kayıt ve tescil işlemi, bu madde uyarınca düzenlenen Yönetmelik'in 5. Maddesinde "Zorunlu kayıt ve tescil" adını almış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'na yapılacak başvuruda "5224 Sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun" uyarınca çıkarılan "Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümleri gereği yapılan değerlendirme ve sınıflandırmanın sonucunu gösterir belgenin de eklenmesi zorunluluğu getirilmiştir. 5224 Sayılı Yasa'nın 7. Maddesi "ülke içinde üretilen sinema filmlerinin, ticari dolaşıma ve gösterime sunulmasından önce kayıt ve tescile de esas teşkil edecek şekilde değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasının yapılacağından" söz etmektedir. Değerlendirme ve sınıflandırma sonucunda uygun bulunmayan filmler, ticari dolaşıma ve gösterime sunulamayacak, değerlendirme ve sınıflandırma sonrası uygun bulunan veya "istenilen gerekli düzeltmeleri yapılan" filmler kayıt ve tescil edilecek bu filmleri içeren taşıyıcı materyaller bandrolenecektir. Yasa'nın 13. Maddesi gösterimde bu ibarelerin kullanılmaması halinde dağıtım ve gösterimi yapanlara, yapımcılara idari para cezası verilmesinin yanı sıra, bu filmlerin gösterim ve dağıtımının "bakanlık talebi ya da üçüncü kişilerin ihbarı ile" mülki idare amirlerince durdurulacağından söz etmektedir. Yasadaki gösterim ifadesinin ticari ya da kar amacı gütmeyen etkinlikler arasında bir fark gözetmediğine dikkat çekmek gerekir. Yapılacak olan değerlendirme ve sınıflandırma konusunda Yönetmelik 11. Maddesi "bakanlık bünyesinde oluşturulan Kurulların sinema filmlerini gösterim ve iletim biçimlerini de dikkate almak suretiyle kamu düzeni, genel ahlak, küçüklerin ve gençlerin ruh ve beden sağlığının korunması, insan onuruna uygunluk ve Anayasada öngörülen diğer ilkeler doğrultusunda değerlendireceğini" öngörmektedir. Eser sahiplerinin haklarının korunmasından filmlerin sınıflandırılmasına kadar gelinen yasalastırma sürecinde dolaylı yoldan bir sansür mekanizmasının geliştirildiği ve tescil belgesi bulunmayan filmlerin gösterim yapabilme olanağının ortadan kaldırıldığı eleştirisi, sektör gündemini de uzun süredir meşgul eden bir konudur. Bu aşamada tescil belgesi alınması aşamasında uygun bulmama-düzeltilme gibi kararların Anayasa'nın 125. Maddesi uyarınca yargı denetimine açık idari işlemler olduğu ve yürütmenin durdurulması/işlem iptali talebiyle mahkemelere başvurulabileceğini belirtmek gerekir.

VİDEO GÖRÜNTÜLERİNİN DELİL OLARAK KULLANILABİLMESİ

Anayasa'nın 38/6 maddesine göre, kanuna aykırı olarak elde edilen bulgular delil olarak kabul edilemez. CMK'nın ispat konusundaki ilkeleri yüklenen suçun, ancak hukuka uygun şekilde elde edilmiş olan delillerle ispat edilebileceği (m.217/2), yasaya aykırı elde edilmiş delillerin reddedileceği (m. 206/2 ve hükmün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanmasının hukuka kesin aykırılık sebebi olduğu (m.289) şeklindedir. Bu yasak delilin türüne, elde edene, kimin lehine olduğuna bakılmaksızın hukuka uygun olmayan tüm deliller açısından uygulanır. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay tarafından hukuka aykırılığın geniş bir kapsamda değerlendirileceği ve yürürlükteki yasalarla birlikte uluslararası sözleşmeler ve evrensel hukuk ilkelerine aykırılık olup olmadığının değerlendirileceği belirtilmiştir. Video aktivizm özelinde yapılacak bir değerlendirme bakımından, aktivist tarafından filme alınan bir eylem ya da durumun mahkemelerde delil olarak değerlendirilebilmesi için söz konusu görüntünün elde edilme biçimi ve amacına yönelik bir inceleme yapılması gerekir. Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 'nin 8. maddesinde özel yaşamın gizliliği korunmuş, 6. maddesinde ise adil yargılanma hakkı düzenlenmiş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarında, özel yaşamın gizliliği ilkesine aykırı olarak elde edilen hukuka aykırı delillerin Sözleşme hükümlerine aykırılık teşkil edeceği kabul edilmiştir. Buna karşın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi P.G.-J.H/Birleşik Krallık ve Khan/Birleşik Krallık davalarında; soyut olarak hukuka aykırı delillerin dışlanmaması gerektiğine işaret etmiş, somut olay dikkate alındığında, "hukuka aykırı da olsa delilin kullanılmasının söz konusu olabileceğini", asıl önemle üzerinde durulması gereken hususun, yargılamanın bütün olarak adil olup olmadığı konusu olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'de Yüksek Mahkeme tarafından verilen kararlarda "kişinin kendisine karşı işlenmekte olan bir suçla ilgili olarak, bir daha kanıt elde etme olanağının bulunmadığı ve yetkili makamlara başvurma imkanının olmadığı ani gelişen durumlarda karşı tarafla yaptığı konuşmaları, görüntüleri kayda alması halinin hukuka uygun olduğu" kabul edilmiştir. Aksi halde kanıtların kaybolması ve bir daha elde edilememesi söz konusu olacaktır (Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 18.3.2016 tarihli, 2014/750 E., 2016/2862 K. sayılı kararı). Dolayısıyla ani gelişen bir durum, yetkili makamlara başvuramama ve kanıtların kaybolma ihtimali şartlarına bağlı olarak video aktivistin çekeceği görüntülerin mahkemelerde delil olarak kullanılması mümkündür. Burada yüksek mahkeme kararlarında kişinin "kendisine karşı işlenmekte olan suç" ifadesini geniş yorumlamak gerekir. Video aktivistin kamuya karşı işlenen bir suçu görüntüleme bakımından kamuyu oluşturan bir birey olarak orada bulunduğu şüphesizdir.

DAĞITIM YOLLARI

DAĞITIM

Videonuzun mümkün olan en büyük etkiyi sağlaması için doğru kitleye, doğru mesajı, doğru kanallardan ulaştırması çok önemli. Savunuculuk yaptığınız konuda tepki verip harekete geçebilecek kitleyi titizlikle tespit etmeli ve bu kitleye ulaşabilmek için en elverişli dağıtım kanallarını kullanmalısınız. Videonun hedeflenen kitleye doğru zamanda ve etkili biçimde ulaşabilmesini sağlamak için dağıtım stratejinizi planlama aşamasında belirlemelisiniz. Farklı kitleler ve amaçlar için kullanabileceğiniz farklı dağıtım kanallarının amaçlarınız doğrultusunda birinden veya birkaçından bir arada faydalanabilirsiniz.

DAĞITIM KANALLARI

Kullanabileceğiniz güncel belli başlı dağıtım kanallarını altta görebilirsiniz.

1. Gösterimler: Halka açık sinema, kültür merkezi gibi salonlar veya kapalı toplantılar, eğitim etkinlikleri gibi özel gruplara yapılan gösterimler.

a) Toplu gösterim: Halk gösterimleri, gezici gösterimler, ev gösterimleri, film festivalleri ve sinema salonlarına dağıtım.

b) Özel gösterimler: İlgili kişi, STÖ, komisyon, sendika, meslek örgütü ve benzeri kurumlara yapılan kapalı gösterimler.

2. Kopya Çoğaltarak Dağıtım: DVD, flash bellek ve benzeri medya ile video kopyalarının dağıtılması. Elden dağıtım, bir ağı aracılığıyla dağıtım, ya da dükkân satışları aracılığı ile dağıtım bu kapsama girer.

3. Yerel ve Ulusal TV Kanalları: Videolarınızın haber ve belgesel programlarında yer alması.

4. İnternet Üzerinden Dağıtım: Canlı yayın, kendi siteniz üzerinden yayın, Youtube, Vimeo ve benzeri video siteleri.

Yukarıda saydığımız 4 farklı dağıtım yönteminin her biri kendisine göre bir hazırlık sürecini, bütçeyi ve mesai ayrılmasını gerektirir.

Dağıtım stratejinizi belirlerken ve uygulamaya koymadan önce, paranızın yetip yetmediğini ve daha fazla fona ihtiyacınız olup olmadığını görmek için bir dağıtım bütçesi oluşturun. Birçok proje filmin kurgusu bittikten sonra kaynaklarını tükettiği için videolarının dağıtımında ciddi zorluklar yaşadı. Gerçekçi bir dağıtım bütçesi sizin son aşamaya ulaştıktan sonra zor duruma düşmenizi engeller.

Bütçenizi hazırlarken kendinize:

"Dağıtım kampanyanız ne kadar sürecek? Hangi yöntemle ve kimlere dağıtılacak? (Ulusal, yerel, posta ile, internet üzerinden, salon gösterimi vb.) Kaç kopya dağıtacaksınız? Kaç toplu gösterim yapılacak? Salon kiralari, belediyeler, dernekler veya salon sağlama imkânı olan, işbirliği yapabileceğiniz kurumlar var mı? Ekipman, çoğaltım, desteği verebilecek kurumlara erişiminiz var mı?" gibi soruları sormalısınız.

1. Gösterimler

Toplu bir izleme etkinliği her şeyden önce sosyal bir etkinliktir. Bu tür gösterimler, toplu izleme deneyimi sayesinde ortak bir duygu birliği ve gösterim sonrası tartışma seansına hevesli bir katılım sağlayabilir. Birlikte izlemenin yarattığı coşku hızlı tepkiler almanız açısından da verimli olacaktır.

a) Halk Gösterimleri:

En kolay erişebileceğiniz mekanlar; üniversiteler, belediyelerin kültür merkezleri, dernek, meslek birliği gibi kurumların gösterim salonları olacaktır. Bunların dışında kafelerde veya parklarda da daha küçük gruplara gösterimler yapabilirsiniz. Bu mekanlarda her zaman ideal teknik şartlar olmasa da filminizi mümkün olduğunca geniş bir toplulukla beraber izleme ve sonrasında onları da meselenin çözümünde katılımcı olabilecekleri bir diyalog yaratma imkânınız olacaktır.

Özellikle halkın genelini ilgilendiren konularda, mümkün olduğunca çok izleyici ile film sonrası fikir alışverişleri için konunun taraflarının geniş katılımıyla ve olabildiğince teknik açıdan kaliteli mekanlarda yapılacak bir dizi gösterimin yerini başka hiçbir şey tutmaz. Güçlü önyargıların, travmaların, tabuların olduğu konularda tabandan değişimler hedefliyorsanız bu tür gösterimler sizin için uygun olacaktır.

Halk gösterimi, salon erişimi olduğu sürece kolay organize edilebilecek etkinliklerdir. Eğer ki festival gibi bir organizasyon kapsamında olacaksa size çok fazla iş düşmeyecektir. Kendinizin planlayacağı organizasyonlarda dikkat etmeniz gerekenler; öncelikle iyi bir salon ayarlamak, en az iki hafta öncesinden gösterim duyurularını hedef kitlenize uygun olarak sosyal medya ve diğer ağlar üzerinden artan bir sıklıkla yapmaya başlamak, bütçeniz varsa afiş ve davetiyeler bastırarak duyuru alanını genişletmek, film sonrası tartışma için konuyla ilgili taraflardan etkili insanların katılımını sağlamak olmalı. İlave sosyal etkinlikler ile gösteriminizi birleştirerek katılımcı kitleyi arttırmanız mümkün olabilir. Önemli bir gereklilik film sonrası tartışmayı yönlendirecek ve sizin hedef ve beklentilerinizi bilen, yetkin ve konuya hâkim bir kolaylaştırıcının (moderatör) bulunması.

Bir gösterim düzenlerken dikkat etmekte faydalı olabilecek noktalar; gösterim için iş birliği yaptığınız kurumların hedef kitlenizin yadırgamayacağı kurumlar olması, mekânın erişilebilirliği, mekandaki yeme içme imkanları, teknik ihtiyaçlar (özellikle ses tertibatı ve görüntü kalitesi), ve teknik personel olmalı. Olası aksaklıkları önceden tespit edebilmek için birkaç saat öncesinde salonda deneme yapmayı ihmal etmeyin.

Gösterimlere Katılımı Arttırmak için:

Konunuzla ilgili farklı organizasyonlar ile iletişime geçerek işe başlayabilirsiniz. Direk iletişim ve sosyal medya kanalları üzerinden bir duyuru ağı oluşturabilirsiniz. Gösterim sonrası sohbet için videonuzda yer alan karakterler ve konu ile ilgili önemli kişilerin katılımını sağlamaya gayret edin. Olanak varsa afiş, broşür, çıkartma, medya kiti gibi malzemeler hazırlamak faydalı olacaktır. Gösterim etkinliğini, izleyici ile olan etkileşimi arttırarak bir fikir üretme, dayanışma ve motivasyon yükseltme etkinliğine dönüştürebilirsiniz. Gösterim öncesinde iletişim bilgilerini alarak bir diyalog ağı oluşturmak bu açıdan faydalı olacaktır.

Gösterim sonrası sözlü veya anketler aracılığı ile değerlendirmeler yapmanız videonuzun etkisini ölçmenize, hedefinize ulaşıp ulaşmadığınızı anlamana ve ileride atmanız gereken adımları belirlemenize yardımcı olur.

4. İnternet Üzerinden Dağıtım

Günümüzde en yaygın dağıtım kanalı özelliği, TV'den internete doğru geçişini tamamlamak üzere. İnternet videolarınızı en kolay ve hızlı bir şekilde geniş alana yayabileceğiniz bir ortam. Dahası sosyal medya ağlarını da kullanarak ulaşmak istediğiniz grup ve insanları belirleyip onlara doğrudan ulaşmanızı ve videonuzun etki alanını arttırmanızı çok kolaylaştırıyor. Burada en önemli soru, hedef kitlenizin internet erişimi olup olmadığı. Eğer hedef kitleniz çoğunlukla internet erişimi olanlardan oluşuyorsa, videolarınızı doğrudan bu ortam için hazırlamamanız için bir sebep yok. İnternet üzerinden dağıtım konusunda dikkat etmeniz gereken konu, videonuzu Youtube gibi bir aracı üzerinden yaymak istiyorsanız aracının yayın kurallarının videonuzu etkileyip, etkilemediğidir. Eğer bu tür kurallardan etkilenmek istemiyorsanız maliyeti göze alarak kendi sunucunuz üzerinden yayın yapabilirsiniz.

Çevrimiçi olarak içeriğinizin görüntülenmesi, videonuzu yüklediğiniz yere, sitede ne kadar içeriğin bulunduğuna, uzmanlık derecesine, ne kadar takipçi kitlesinin olduğuna ve demografisine bağlı olacaktır. Videonuzu konunuza odaklanmış bir web sitesinde yayınlamadığınız sürece, bu kitlenin konuyla ilgili bir şey bildiğini veya hatta onunla ilgileneyeceğini varsayamazsınız. Çevrimiçi görüntüleme amaçlı üretilen videoların belirli teknik özelliklere ve ilgi çekecek içeriklere sahip olması gerekir. Çevrimiçi web yayınlarının kısa, çekici ve net bir şekilde vizyon sahibi olması ve katılımçılık hakkında somut fikirler sunması gerekir. İnternet üzerinden yayın yapmanın avantajı, ilgili metinleri, bağlantıları ve tamamlayıcı materyalleri ekleyebilmenizdir.

a) İnternet Üzerinden Canlı Yayın

Periscope nasıl Kullanılır?

Periscope; Facebook, Twitter ya da Google hesabınızla ya da telefon numaranızla giriş yapıp, canlı yayınlar yapabileceğiniz bir platform. Periscope üzerinden canlı yayın yapmak için; telefon hesabınızdan giriş yaptıktan sonra uygulamanın alt bölümünde bulunan kamera simgesine tıklamanız gerekiyor. Bu bölüme tıkladıktan sonra; canlı yayınınızın gizli olup olmayacağını, konumun bildirilip bildirilmeyeceğini ve Twitter 'da paylaşılıp paylaşılmayacağını seçip "Start Broadcast"e tıklayıp canlı yayına başlayabilirsiniz. Periscope'un ayarlar bölümündeki Autosave seçeneği ile canlı yayınlarınızı telefonunuza da kaydedebilirsiniz.

Periscope'ta GoPro ile Canlı Yayın Nasıl Yapılır?

Periscope ile GoPro kullanarak canlı yayın yapabilirsiniz. Bunun için iOS 8.2 ve üzeri iPhone 5S, 6, 6+, 6S, 6S+, veya 7 ve bir GoPro Hero 4 veya 5'e ihtiyacınız var. GoPro'nuzu kameranızla eşleştirdikten sonra, canlı yayın yapmak için GoPro'nuzun video modunda olması gerekir. Periscope'u açıp, GoPro sekmesini seçip canlı yayına başlayabilirsiniz. Canlı yayın sırasında ekranı sağa kaydırarak farklı kameraları seçebilirsiniz. (Ön kamera, Arka kamera, Gopro...)

360 Canlı Yayın

Bir yayıncı olarak, 360 video kullanarak yayın yapabilirsiniz. Bu, çekimlerinizi çerçevelemek için daha az zaman harcamanızı sağlarken, siz de takipçilerinizin deneyimine yeni boyutlar eklemeye odaklanabilirsiniz. 360 yayını iOS ve Android yazılımlı akıllı telefonlarda desteklenmektedir. Insta360 Nano kamerası iOS'da Periscope'a entegredir. Insta360 Air kamerası ise Android kullanıcıları için bir seçenek. Tek yapmanız gereken kameranızı telefonunuza takmanız. Ardından yayına başlayabilirsiniz.

Takipçilerinizi Yönetin

Periscope yine Twitter gibi takipçi üzerine kurulu bir sistem. Periscope'ta istediğiniz kişiyi takip edebilir, engelleyebilir ve takipçileriniz canlı yayına başladığında bildirim almanızı sağlayabilirsiniz. Canlı yayınlarda kullanıcılardan anlık mesaj alabilir ve etkileşimde bulunabilirsiniz.

Ülkemizde Periscope üzerinden yayın yapan "medyascope.tv" başarılı bir örnektir. Projenizin dağıtımı için internet dünyasındaki bu yeni dağıtım araçlarını oluşturabilir ya da onlarla dağıtım konusunda iş birliği yapabilirsiniz.

Youtube ve Vimeo Live

Periscope, bilgisayarınızla ve telefonunuzla kolaylıkla herhangi bir yerde, sokakta veya evinizde canlı yayın yapmanızı sağlarken, sonraki sayfalarda bahsedeceğimiz Youtube ve Vimeo evinizde veya kendi kuracağınız bir stüdyoda size daha profesyonel olanaklar sunmakta.

Youtube'da ve Vimeo 'da canlı yayın özelliklerine geçmeden bu iki platformda da yayın yapmak için bilgisayarınıza bir *Kayıt / Yayın*¹ programı yüklemeniz gerekiyor. Bunun için, Wirecast, Xsplit Broadcaster gibi seçenekleriniz olsa da açık kaynaklı ve ücretsiz Open Broadcaster Software'i² kullanabilirsiniz. Bu program ayrıca size sahneler arasında özel geçiş imkanları, renk düzeltme, gürültü filtresi, yayına geçmeden ön izleme ve kolay ayarlar paneliyle birlikte birçok imkân sunmakta. Bu programın ilgili platformlarda nasıl kullanılması gerektiğini aşağıdaki başlıklarda bulabilirsiniz.

Vimeo Live

Bu sayfalarda bahsettiğimiz diğer iki platformun aksine Vimeo kullanarak canlı yayın yapmak için ücretli bir Vimeo Live hesabınızın olması gerekiyor. Bununla beraber Vimeo bu ücret karşılığı size birçok özellik sunmakta. Sınırsız canlı yayın olanağı, geniş depo alanı, şifreli özel yayınlar yapmak, aynı anda Facebook Live, Youtube ve diğer sosyal ağlar üzerinden yayınlarınızı paylaşmak, aynı anda birden fazla canlı yayın yönetimi bunlardan sadece birkaçı.³ Youtube ve Periscope'la karşılaştırıldığında eksiklerinden birisi ise şimdilik telefonunuzu kullanarak size canlı yayın yapma olanağı sunmaması.

Bir Vimeo Live hesabı satın aldıktan sonra canlı yayın oluşturmak için yapmanız gereken www.vimeo.com üzerinden bir etkinlik oluşturmak. www.vimeo.com'da sayfanın sağ üst köşesindeki "Upload" sekmesine tıklayın. Yönlendirildiğiniz sayfanın sol alt köşesindeki "Create Live Event" sekmesine girin. Bu sayfada sizden etkinliğinizin ismi, tarihi, saati ve gizlilik seçeneklerinizi girmeniz istenecek. Bu bilgileri girdikten sonra bir sonraki aşamada Canlı Yayın Sayfasına⁴ yönlendirileceksiniz.

The Broadcast View / Canlı Yayın Sayfası

Canlı yayın sayfası, yayınınızın ayarlarını değiştirebileceğiniz, yayınınızın bağlantı kodunu bulacağınız ve hazır olduğunuzda yayınınızı başlatacağınız sayfa. Bu sayfada gördüğümüz oynatıcı izleticilerin yayınınızı yüklediğinde göreceği yayını size gösterir. Yayınınız için gerekli ayarları yapın, detayları girin, şimdi bir sonraki adıma geçebilirsiniz.

1 Broadcast Encoder

2 <https://obsproject.com/tr>

3 <https://vimeo.com/live>

4 The Broadcast View

Canlı Yayın

Ayarlarınızı yaptınız. Şimdi yukarıda bahsettiğimiz Kayıt/Yayın⁵ programına gitmemiz gerekiyor. Her şeyden önce görüntünün alınacağı kamera, telefon vb. gibi bir kaynağı seçmelisiniz. Bunun için programın *kaynaklar* bölümüne girin ve kullanmak istediğiniz kaynağı seçin ve bu kaynağın listenin en üst sırasında yer aldığından emin olun. Bundan sonra canlı yayın ayarlarınızı, görüntü ve ses kalitesini kontrol edebilirsiniz. Her şey istediğiniz gibiyse Vimeo'ya geri dönüp Canlı Yayın sayfasının sağ alt köşesindeki "Next" tuşuna tıklayarak bir sonraki adıma geçebilirsiniz. Yönlendirildiğiniz sayfada yayını başlatmak için kullanacağınız RTMP URL ve Yayın Anahtarı⁶ kodlarını bulacaksınız. Bunları kopyalayıp *Kayıt / Yayın* programına geri dönün. Programın sağ alt köşesinde ayarlar bölümüne girin. Burada *Canlı Yayın* bölümüne girip, *Özel Yayın Sunucusu*⁷ seçeneğini seçin. İlgili alanlara Vimeo'dan kopyaladığınız anahtarları girdikten sonra canlı yayın için hazırsınız ve programın ana sayfasına dönebilirsiniz. Canlı Yayına Başla⁸ tuşuna tıklayın ve yayını birkaç dakika içinde Vimeo 'da başlayacaktır.

Youtube Canlı Yayın Akışı

Youtube'da ilk defa canlı yayın yapmadan önce kanalınızda '*Canlı Yayın*' özelliğini etkinleştirmeniz gerekmektedir. Yayına başlamadan önce, kanalınızın doğrulanmış olduğundan ve son 90 gün içinde kanalınıza herhangi bir kısıtlama getirilmediğinden emin olun ve '*Canlı Yayın*' seçeneğini etkinleştirin. Bunu bilgisayarınızda '*Kanal İçerik Stüdyosu*' bölümündeki '*Canlı Akış*' sekmesinden, cep telefonunuzda da Youtube uygulamasındaki '*Canlı Akış Oluşturun*' sekmesinden yapabilirsiniz. Kanalınızı canlı yayın için etkinleştirdikten sonra bir sonraki adıma, Youtube'un size sunduğu 4 canlı yayın seçeneğinden birisini seçmeye geçebilirsiniz.

Stream Now⁹

Stream Now, kolay ve hızlı bir yayın yöntemidir. Bu seçenekte YouTube otomatik olarak yayın çözünürlüğünüzü ve kare hızınızı tespit eder. Bu yöntemle canlı yayın yapmak için yine bir önceki sayfalarda bahsettiğimiz bir *Kayıt/Yayın* programını kullanmanız gerekecektir.

⁵ Broadcast Encoder

⁶ Stream Key

⁷ Custom Streaming Server

⁸ Start Streaming

⁹ Stream Now

Etkinlikler ¹⁰

Etkinlikler seçeneği yayınınız üzerinde daha fazla kontrol sağlar. Gizlilik ayarlarını seçebilir, yayınınız için başlangıç tarihi ve saati belirleyebilir, olası sorunlara karşı yedek bir plan oluşturabilir, birden fazla canlı yayın yapabilir ve hepsini aynı anda gerçekleştirebilirsiniz.

Mobil ¹¹

Youtube uygulamasından yayın yapmanızı sağlar. Mobil üzerinden yapılan yayınınızın bir kopyası kendi kanalınıza kaydedilir. Iphone ve Ipad üzerinden yayın yapmak için iOS 8+ sürümler üzerinden yapılabilir.

Webcam

Bir encoder olmadan dizüstü veya masaüstü bilgisayarınızın kamerasını kullanarak yayın yapabilirsiniz. Webcam ile yayın yapmak için [youtube.com/webcam](https://www.youtube.com/webcam) adresine gidin, yayınıza bir isim verin ve yayınıza başlayın.

Kayıt / Yayın Ayarları / Çözünürlük / Bitrate

İnternet hızınızı göz önünde bulundurarak, güvenilir bir akış sağlanması için kendinize uygun bir kalite ayarı yapmayı unutmayın. Yayına başlamadan önce Upload hızınızı kontrol etmeniz önerilir.

Canlı Yayın

Yukarıda ayarları ve yayın modelini seçtikten sonra *Yayına Başla* tuşuna tıklayarak canlı yayını başlatabilirsiniz.

Youtube'da ve aslında diğer platformlarda da yayın yaparken akılda tutulması gereken yayınların kullanılan uygulama veya ortamın *Kullanım Koşul ve Kuralları*'na uyması gerekliliğidir. Özellikle Youtube'da yayınınızın bu koşul ve kuralların dışına çıkması yayının kaldırılması ve gelecekte yapacağınız yayınların da kısıtlanması ve engellenmesine neden olabilir.

¹⁰ Events

¹¹ Mobile

ARŞİVLEME

ARŞİVLEME

Videoları Korumak, Saklamak ve Arşivlemek

Ürettiğiniz videoların ileride farklı amaçlar için kullanılabilmesi için etkin biçimde korunması ve saklanması büyük önem taşır. Videolarınızın, kolay erişilebilir bir şekilde, bozulmadan koruyarak onların ileride eğitim, kanıt, referans ve benzeri amaçlar için her daim elinizin altında olmasını sağlayabilirsiniz.

Çekim Sürecinde Dikkat Edilmesi Gerekenler

İyi bir arşivleme pratiği için üretimin farklı aşamalarında yapılması gereken farklı aktiviteler bulunur. Çekim aşamasında kullandığınız cihazlar kendiliğinden Meta-data (arka-veri) üretirler. Bu veriler videonun cihazda GPS varsa konum bilgilerini, oluşturulduğu tarih ve saati, kamera modeli, kamera ayarları, boyut-çözünürlük bilgilerini içerir. Eğer cihazınız bunu kendi üretmiyorsa siz manuel olarak da oluşturabilirsiniz. Ham videolarda kimliği korunması gereken kişiler veya hassas bilgiler olması halinde bu videolara ait metadatayı şifrelemeyi düşünebilirsiniz.

Meta-data girdilerini kendiniz oluşturmanız halinde kayıtlarınızda; konum, tarih, içerik (yer alan kişiler, olay, çeken kişi) gibi bilgilerin bulunması faydalı olacaktır. Eğer içeriğin güvenliği ile ilgili endişeleriniz varsa bu veriyi de kayıtlarınıza eklemelisiniz.

Meta-data bilgilerini kayıtlarınıza farklı şekillerde ekleyebilirsiniz. Cihazların otomatik ürettiği dosyalar, eğer ayarlarınız doğruysa en basit yöntemdir. Kendiniz oluşturmanız halinde bu bilgileri elle yazıp çekim öncesinde/sonrasında kameraya tutarak veya sesli okuyarak videoya ekleyebilirsiniz. Eğer yazılı kayıt tutacaksanız alanda önceden hazırlanmış standart formlar kullanabilirsiniz. Her çekimde bu formları yeniden doldurmak ve sonra bilgisayara girmek ayrı mesai gerektirecektir. Elle doldurduğunuz formlardan videolar ile saklanacak resim veya metin dosyaları oluşturabilirsiniz. Elinizde hazır formlar olmasa dahi en basitinden bir kâğıda not almanız sonrası için işinizi kolaylaştıracaktır. Meta-data beraberinde çekim izinleri, muvafakatnameleri ve çekimle ilgili diğer dokümanları da saklamanızda fayda var. Saklama sisteminizi oluştururken bu dosyaların videodan ayrılmamasına özen göstermelisiniz.

Cihazların ürettiği meta-data kayıtlarını sonradan değiştirmeye ve ilaveler yapmaya yarayan kimi yazılımlar da mevcut. İlave bilgiler eklemek için bu yazılımlardan faydalanabilirsiniz.

Kurgulanmış görüntüleri saklamak için ilk önceliğiniz elinizde en yüksek çözünürlükte (çekim formatında) bir çıkış bulunması. Siz daha düşük kalitede kopyaları kullanacak olsanız dahi elinizin altında mutlaka yüksek kaliteli bir *Master* kayıt bulunmalı. Bu size videoyu ileride farklı kanallarda kullanmak için esneklik sağlar.

Video çıktılarınızı saklarken kendinize bir isimlendirme sistemi oluşturun. Videolarınızı bu sisteme göre isimlendirdiğinizde erişiminiz çok kolaylaşacaktır. Örneğin: PR035_Konak_20181225 (PR35 videonuza verdiğiniz sayı, mekân, tarih. Bunlara içeriğe dair kendinize özgü kısaltmalar da ekleyebilirsiniz.

Kurgu programının ürettiği proje dosyalarını da video çıktınızla beraber saklamak ileride değişiklik gerekirse işinizi çok kolaylaştıracaktır. Proje dosyaları, kullandığınız programa özgü sadece onlar ile çalışabileceğiniz dosyalar olacağı için farklı programlar kullanabilme imkânı için EDL, XML benzeri tüm yazılımlara aktarabileceğiniz dosya çıktılarını da alıp saklamalısınız. Kullandığınız fotoğraf, grafik, müzik dosyalarını da aynı klasörde tutmakta fayda var. Son olarak videoya meta-data eklemek için başlangıç veya bitiminde yazılı kapaklar şeklinde ekleyebilirsiniz.

Aktarma

Videoların, meta-datanın ve diğer ilgili malzemenin bir ortamdan diğerine veya bir cihazdan diğerine taşınma işi aktarma olarak nitelenir. Örneğin kameradan harici bir sabit sürücü veya bilgisayara yapılan kopyalama işine *aktarma* diyoruz. Bu işlemde verilerin bozulmadan değişmeden ve dosyaların birbiriyle olan ilişkileri bozulmadan bir ortamdan diğerine taşınması önemlidir. Aktarma yaparken eğer videolarınızın içeriğinde hassas korunması gereken bir içerik olduğunu düşünüyorsanız şifreleme kullanabilirsiniz. Çeşitli

platformlar için çok çeşitli dosya şifreleme yazılımlarına kolaylıkla ulaşabilirsiniz. Ayrıca dosyalarınızı virüslere karşı korumayı unutmayın. Her zaman güncel virüs koruma yazılımları kullanarak ve internet üzerinden ve e-postalarla dağılan zararlı içeriklerden sakınarak, dosyalarınızın kullanılmaz hale gelmelerinin önüne geçebilirsiniz.

Çekim sonunda aktarma için önünüzde iki temel seçenek olacak. Eğer yeterli internet erişiminiz varsa videoyu internet üzerinden bir bulut depolama alanına veya kendinize ait bir depolama alanına yüklemek ilk yol. Güncel koşullarda bağlantı hızları özellikle de yükleme hızları düşünüldüğünde yüksek çözünürlük için bu senaryo çok olası değil. Bu durumda çekimleri alanda veya yeterli hafıza alanınız varsa günün sonunda bir bilgisayara aktaracaksınız. Eğer aktarmayı alanda yapıyorsanız ve yağmurlu, tozlu, çok hareketli bir ortam söz konusu ise kamerayı doğrudan bilgisayara bağlamak, bozulmaya elverişli hafıza kartlarını çıkartıp aktarma yapmaktan daha güvenli olabilir. Orijinal dosyaları aktarırken dikkat etmeniz gereken en önemli nokta bir değişime uğramadan bütünlük içinde taşınmaları olacak. O nedenle dosyaları, kameranın atadığı isimlerini dahi değiştirmeden doğrudan kopyalamak en iyi yöntem. Kimi yazılımlarda bulunan *İçe Aktar (Import)* komutunu kullanmaktan kaçınmalısınız. Zira bu komut dosyanın yeniden kodlanmasına ve orijinalliğin bozulmasına yol açabilir. En güvenli saklama için mümkünse her hafıza kartını en az iki ayrı bağımsız sürücüye kopyalamayı alışkanlık haline getirin. Kartlarınızı silmeden önce imkânınız varsa mutlaka aktardığınız görüntüleri kontrol edin. Eğer orijinal dosyalara erişiminiz yoksa, her zaman mümkün olan en yüksek kalitedeki kopyaları edinin.

Dosyaların Orijinalliğini Kanıtlamak

Hash değeri, bir dosyanın parmak izi olarak düşünülebilir. Her dosyanın kendine özgü bir Hash değeri vardır ve bu değer dosya ile oynandığında değişir. Bu nedenle Hash değerlerini dosyaların orijinalliğini doğrulamak için kullanabilirsiniz. Hash değerini çekimden hemen sonra görüntüyü aktarır aktarmaz oluşturursanız ileride bu değeri dosyanın aktarılırken veya saklanırken üzerinde oynama, değişiklik olup olmadığını anlamak için kullanabilirsiniz. Bu amaçla kullanabileceğiniz birçok yazılımdan biri "*Karen's Hasher*" dır.

Son olarak eğer videolarınızı fiziksel hafıza kartları, sürücüler, flash bellekler ile farklı ortamlara aktaracaksanız, sürücülerin dosya formatlarını, kapasitelerini göz önünde bulundurmaya unutmayın. Aktardığınız görüntülerin daima farklı bir ortama yedeklenmiş olmasına özen gösterin.

Eğer görüntüleriniz bulut veya benzeri internet aracılığı ile yükleyerek bir alanda depolamaya karar verdiyseniz bu hizmeti almadan önce bulut diye tanımlanan sunucunun, bir şirketin kendi ofisindeki sunucu

bilgisayarı olduğunu göz önünde bulundurun. Bu nedenle bu hizmeti güvenilir bir sağlayıcıdan almalısınız. Bu servis sağlayıcısının kalıcılığı, güvenliği, erişim takibi (dosyayı yükleyen, indiren, kullananlara dair kayıtları tutması), kolay erişilebilirliği ve tabi fiyatı göz önünde bulundurulmalı.

Arşivinizi Oluştururken

Ham Görüntü Edinimi:

Hangi videoları arşivinize alacağınızı önceden belirlemeli ve bir kriter seti oluşturmalısınız. Aksi takdirde kullanamayacağınız videoları arşivlemek için kısıtlı zaman ve imkanınızı boşa harcamak durumunda kalabilirsiniz. Baştan önemli olanın ne olduğunu belirleyin ve size video sağlayacak olanlara bunu net bir şekilde aktarın. Arşivinizi oluştururken amacınızın ne olduğunu, arşivi kimin kullanacağını, koleksiyon içeriğinin kapsamını, ne tür görüntü ve formatları toplayacağınızı ve daha da önemlisi neyi toplamayacağınızı belirlemeniz size yol gösterecektir. Daima orijinal dosyalara ulaşmaya çalışın. Önce de belirttiğimiz gibi bu sayede görüntünün meta-datası ve orijinalliği korunmuş olacaktır. Eğer orijinale ulaşamıyorsanız, orijinal kaynağa en yakın kopyayı bulmaya gayret edin. Her video için aynı zamanda meta-dataya da ulaşmaya gayret edin. Video dosyasına gömülü değilse metin halinde eklemeyi ihmal etmeyin. Örneğin *Mediainfo* gibi bir yazılımla video, ses dosyalarına gömülü meta-dataya erişebilirsiniz. Gömülü dahi olsa videonun kaynağı ile görüşerek meta-datanın sağlanmasını yapmanızda ve varsa eksiklerini tamamlamanızda fayda var.

Videoları arşive aldıktan sonra dosya isimlerini, sürelerini, büyüklüklerini kontrol edin. Eğer aktarılanlar orijinal dosyalarsa önceki konuda bahsettiğimiz Hash değerlerini karşılaştırın. Orijinal dosyaların isimlerini zorunlu olmadığınız sürece değiştirmeyin. Kataloglama yazılımları aracılığı ile ya da manuel olarak dosyaların size ne zaman kim tarafından ulaştırıldığına düzenli kayıtlarını oluşturun.

İşlenmiş Görüntü Edinimi:

Bir belgesel filmin bütününe veya kurgulanmış kısa bir grafik çalışmasını, işlenmiş görüntü olarak arşivinize alacağınız zaman ilk dikkat etmeniz gereken, mümkün olan en yüksek kalitede bir mastır kopya edinmenizdir. Düşük kaliteli bir çıkışın sonradan kalitesini arttırmak olası değildir. O nedenle, en baştan kurgu programından mümkün olan en yüksek kalitede çıkışı alıp, bunu bir *mastır kopya* olarak saklamalısınız. Gerektiğinde bu mastır'dan farklı amaçlarla farklı boyutlarda çıkışlar alabilirsiniz. Ham görüntüleri, sizde olan kendi kurguladığınız bir videoyu arşive alırken kurgu yazılımının proje dosyasını, bir EDL çıktısını ve ilave müzik, fotoğraf, grafik gibi videoda yer alan unsurları da arşive katmayı unutmayın.

Düzenleme:

Arşive aldığınız ham video dosyalarını isimlendirirken kayıt cihazının atadığı isimleri değiştirmemeye gayret edin. Eğer tarih, mekân, proje bilgisi eklemek istiyorsanız orijinal ismi dosya adında tutarak diğer bilgileri ekleyin. Aynı şeyi iki farklı cihazın farklı videolara aynı ismi ataması durumunda da yapabilirsiniz. Orijinal ismin başına veya devamına ekleme yaparak cihazın atadığı ismi korumanız faydalı olacaktır. İsimlendirme yaparken bir şablon belirlemek ve bu şablona bağlı kalmak işinizi kolaylaştıracaktır. Örneğin proje kodu, tarih, mekân ve cihazın atadığı isim şeklinde bir isimlendirme düzeni kurabilirsiniz. (Örneğin: PR0027_20180425_Konak_DSC000567834)

İşlenmiş, kurgulanmış görüntüleri isimlendiriyorsanız videonun kodu veya ismi, tarihi, dili, versiyonu bilgilerini de içeren bir şablon işlevsel olacaktır. (Örneğin: PR0027_IzmirAtolye_20180425_Turkce_master). Genel olarak bilgisayar ortamında dosya isimlendirirken Türkçe karakterlerden, noktalama işaretlerinden, özel sembollerden kaçınmalısınız. Böylece dosyalarınıza farklı platform ve işletim sistemlerinden sorunsuz erişebilirsiniz.

Her video dosyasına, kendine özgü belirteçler atayarak, dosyalarınızı gruplandırarak düzenleyebilirsiniz. Bu belirteçler proje isim kısaltmaları, sayısal değerler, çekim aktarım tarihleri gibi unsurlar üzerinden türetilir. Videoları hangi özelliklerine göre gruplamaya karar verdiyseniz bu belirteçleri de o doğrultuda belirleyebilirsiniz. Örneğin tarih saat bilgisiyle belirteç atadığınız video dosyasının orijinalini; *201804251300_Konak_Master*, düşük çözünürlüklü olan dosyayı; *201804251300_Konak_DusukCoz* ve ilgili izin belgelerini; *201804251300_Konak_Izinler*, isimlerini vererek gruplayabilirsiniz.

Video dosyalarını klasörlere yerleştirirken üretildikleri sıralamayı korumanız, ileride bir videonun bağlamını belirlemek ve orijinalliğini korumak adına faydalı olur. Bu klasörlere meta-data veya diğer videolara dair bilgi içeren metin dosyalarını da eklemeniz yerinde olur. Klasördeki dosyaları ait oldukları çekimlere göre metin dosyaları ile beraber gruplamak arşivinizin kullanımını kolaylaştırır.

Basit bir klasör düzeni kurup bu düzene sadık kalmaya özen gösterirseniz, dosyalarınıza erişiminizin her zaman hızlı ve pratik olmasını sağlayabilirsiniz. Örneğin; ilk klasöre çekimin konusunu, alt klasörlere mekanların isimlerini, bir alt dosyaya tarihleri ve en alt klasöre çekimi yapanın ismini verebilirsiniz. *Atolye>Konak>20180425>Ali*

Bu düzenleme, bilgisayarınıza kurulu işletim sisteminin dosya yöneticisi aracılığı ile kullanabileceğiniz en basit yöntemdir. Alternatif olarak *Adobe Bridge* gibi medya arşivleme yazılımları veya *Filemaker* gibi veri tabanı yazılımları kullanabilirsiniz. Bu yazılımlar daha geniş kapsamlı ve çok fazla öge içeren arşivleri oluşturma ve kullanma konusunda daha etkili olacaktır.

Depolama:

Depolamadan kastımız, videolarınızı güvenli bir şekilde saklama işlemidir. Sabit sürücülere aktardığınız dosyalarınızı belli aralıklarla (mümkün olduğunca sık) farklı sürücülerle yedeklemelisiniz. Dahası, bu yedeklerin en az birini dosyaların aslının olduğundan farklı bir ortamda saklamalısınız. Ancak bu şekilde bir hırsızlık, su basması, yangın gibi felaketleri veri kaybı yaşamadan atlatabilirsiniz. Sabit sürücüler elektrik akımındaki dalgalanmalardan bozulabilecek hassas cihazlardır. O nedenle, kesintisiz güç kaynağı olmaksızın harici diskler ve masaüstü bilgisayarlar ile çalışmanız risk almak olacaktır. Dikkat etmeniz gereken bir diğer nokta ise verilere internet, network erişimi olup olmadığıdır. İnternet üzerinden erişilebilen bir cihazda bulunan dosyalar ne kadar koruma yazılımı kullansanız da her zaman saldırılara açık olacaktır. En azından, yedeklerinizi internet erişimi olmayan ortamlarda tutmanız yerinde olur. Verilerinizi şifreliyorsanız şifre anahtarınızı kaybetmeniz durumunda verilere erişiminizi de kaybedebileceğinizi göz önünde bulundurmalısınız.

Yedeklerinizi oluşturmak için dosyaları kendiniz düzenli olarak kopyalayabileceğiniz gibi yedekleme yazılımlarından da faydalanabilirsiniz. Günümüzde her işletim sisteminin içinde ücretsiz eklenti olarak yedekleme yazılımları bulunuyor. Bu yazılımlar sizin belirleyeceğiniz aralıklarla otomatik olarak yedekler alarak işinizi kolaylaştırır. Video dosyalarınızı kurumunuzun, grubunuzun diğer dosyalarından ayrı sürücülerde tutarsanız, bu dosyalara sadece ilgili kişilerin erişimi olmasını sağlayarak, erişimi kontrol etme olanağınız olur. Eğer dosyalarınızın üzerinde oynama olup olmadığını kontrol etmek isterseniz daha önce bahsettiğimiz Hash değerlerini düzenli olarak karşılaştırma işini de rutininize eklemelisiniz.

Sabit sürücüler, belirli ömürleri olan hassas elektronik cihazlardır. O nedenle düzenli olarak tanı (diagnostik) yazılımları ile taramanız sürücünün yakın zamanda sorun çıkarıp çıkarmayacağını önceden kestirmenizi ve verilerinizin büyük bölümünü kurtarmanızı sağlayabilir. En azından 3-4 yılda bir sabit sürücülerinizi yeni sürücülere aktarmanız güvenlik bakımından şiddetle önerilir. Yeni bir sabit sürücü alırken göz önünde bulundurmanız gerekenler, elbette öncelikle kapasitesi ve sağlamlığı olmalıdır. Bunların yanında amacınıza göre farklı özellikleri olan harici sürücüler edinebilirsiniz. Sürücünün taşınabilir olması önemliyse, 2,5 inçlik küçük sürücüler size daha uygun olacaktır. Bu sürücüler enerjyi bağlı oldukları bilgisayardan aldıkları için elektrik akımındaki oynamalardan kaynaklı zarar görme ihtimalleri de gücünü şebeke akımından alan 3,5 inçlik sürücülere göre epey azdır. Öte yandan fiyatları da 3,5 inçlik sürücülere göre daha pahalıdır.

Disklerinizin bir ağ üzerinde erişilebilir olmasını istiyorsanız NAS (ağa bağlı depolama) özelliği olan bir disk tercih edebilirsiniz ya da USB girişi olan çoğu yeni nesil modem harici diskler modeme bağlanarak ağa bağlı kullanmanıza olanak verecektir. Ağa bağladığınız sürekli çalışır durumdaki disklerin güvenliğinin önemli bir mesele olduğunu burada tekrar hatırlatalım. 3,5 inçlik harici diskler halihazırda en hesaplı depolama imkanını sunuyor. Bu diskler düşük bütçeli depolama sistemleri için akım koruması, kesintisiz güç kaynağı kullanımı ihmal edilmeden sağlıklı bir saklama ortamı sağlayabilir. Son olarak, SSD (katı hal sürücüsü), HDD (diskli sürücüsü) ayırımından bahsedelim. Giderek fiyatı düşen SSD'ler, HDD'lerin aksine içlerinde mekanik hareketli bileşenler barındırmazlar. Bu nedenle sarsıntı, darbe kaynaklı arızalara karşı daha dayanıklı olurlar. Özellikle sürekli yanınızda taşıdığınız sürücüler için imkânınızın elverdiği ölçüde tercihinizi SSD'ler den yana kullanmanızı öneriyoruz.

Kataloglama:

Kataloglama uzmanlık ve ağır mesai isteyen bir iş olmakla beraber siz de kendi videolarınız için basit ve sadece en hayati verileri içeren bir envanter hazırlayabilirsiniz. Böyle bir katalog, tanımlayıcı bilgiler, videonun bağlamına dair bilgiler, teknik bilgiler, telif bilgileri ve anahtar kelimeler içerebilir. Kataloglama sürecinde de diğer konularda bahsettiğimiz gibi korunması gereken kimlik bilgileri, mekanlar ve kişiler ile ilgili önlemleri arşivinizi kullanıma açmadan önce almalısınız.

Başlarken önce bir çizelge üzerinde envanterinizi hazırlayın. Bu çizelgede videonun tanımı, dosya adı, dosyanın bulunduğu sürücüsü, videonun formatı gibi bilgileri yerleştirebilirsiniz. Elinizde düzenlenmesi gereken büyük bir arşiv yoksa bu çizelge sizin için yeterli olabilir.

Elinizde binlerle ifade edilen sayıda arşivlenmesi gereken malzeme varsa ve bu dosyalar için çetrefilli bir meta-data girişi yapmak istiyorsanız profesyonel bir kataloglamaya ihtiyacınız olacaktır. Böyle bir iş en azından bir uzmanın istihdam edilerek sizin ihtiyaçlarınıza göre bir kataloglama sistemi belirlemesini, sonrasında bir bilişim uzmanının uygun veri tabanı yazılımında bu sistemi oluşturmasını ve yine uzun bir mesai ile arşivin bu sisteme aktarılmasını gerektirecektir.

Katalog veya envanter oluştururken dikkat etmeniz gereken en önemli nokta tutarlılığı sağlamak için girdileriniz kurala bağlamanız ve bu kuralları tüm giriş yapanların uygulamasını sağlamanız olacak. Eğer birisinin eğitim olarak tanımladığı etkinlikleri diğeri kurs olarak envantere girerse aynı etkinliğin bütün videolarına ulaşmanız mümkün olmaz aynı şekilde tarih, süre gibi değerleri de ne formatta gireceğinizi önceden kurala bağlamalısınız.

Profesyonel bir katalog çalışması veya basit bir envanter için olabilecek meta-data alanları için aşağıdaki tablo bir fikir verebilir.

Kayıt tarihi	2018-04-25
Konum	27.962955, 34.253925
Çeken	Ayşe
Aktarma tarihi	2018-04-30
Aktarma Kaynağı	Ayşe
Hash doğrulama tarihi	2018-04-25
Hash değeri	080eeedba30bmnde09dee0fdss3tr
Özet	İzmir atölye etkinliğinin ilk üç saati.
Kısıtlamalar	Kısıtlı
Kısıtlama detayı	Katılımcılar yüzlerinin ve görüntülerinin kullanılmasına izin verdi, isimlerinin yer almasına izin vermedi.
Hak Sahibi	BSB
Hak Beyanı	Çoğaltım dağıtım ve gösterimi BSB'nin iznine tabi.
İçerik türü	Ham video
Çekim amacı	Eğitim
Jenerasyon	Cihazdan orjinal
Format	ProRes
Çözünürlük	4K
Boyut	1,2 GB
Süre	00:12:24
Anahtar Kelimeler	Eğitim, İzmir, Atölye,

Koruma:

Uzun vadeli koruma işlemi sadece dosyaları sağlam bir yerde saklamak olarak düşünülmemelidir. Değişen teknolojiler, elinizdeki malzemeye erişebileceğiniz platformların, tıpkı günümüzde VHS kasetler için olduğu gibi kullanımdan kalkması durumunu da beraberinde getirebilir. Videolarınızı güvenli bir ortamda saklarken aynı zamanda değişen yazılımlar ve donanımlarla uyumluluğunu da gözetmek durumundasınız. Arşiv maliyetinin sürekli kaynak gerektirecek bir kalemi de bu ekipman güncellemeleri olacaktır. Korumaya alacağınız videoları belirlerken mesai ve maliyet gereklerini hesaba katarak, önceliği sadece kendi arşivinizde bulunan, hakları size ait, kullanılabilir olan ve etkili olduğunu düşündüğünüz videolara vermelisiniz. Eğer videolarınızı koruma işi kurumunuzun olanaklarını aşıyorsa, kütüphane gibi bir kurumun arşivine bağışlamayı düşünebilirsiniz. Böyle bir kurumun sizden beklentisi ya malzemeyi olduğu gibi onlara bağışlamanız veya en azından koleksiyonunuzdaki videoları kendi üyelerinin kullanımına açmanız olacaktır. Bunu göze alıyorsanız koleksiyonunuzu güvendiğiniz ve sizin alanınızla ilgili ve videolarınıza ilgi duyan bir kurumun arşivine aktarabilirsiniz.

Paylaşma:

Videolarınızı sizinle ortak alanlarda çalışmalar yapanların kullanımına açmak isterseniz göz önünde bulundurmanız gereken üç nokta var:

Videolara erişimi nasıl sağlayacaksınız? Erişimi nasıl kontrol edeceksiniz? Videoların kullanımına hangi şartlarda, hangi telif düzenlemesi çerçevesinde izin vereceksiniz?

Arşivinizi dışarıdan kullanıma açarken, kullanıcılarınızın videolarınızı kolaylıkla taramasına ve farklı amaçlar için arama anahtarları kullanabilmesine olanak veren bir ara yüz oluşturmalsınız. Bu üzerinde arama yapılabilir bir metin, Excel çizelge dosyası da olabilir, karmaşık bir veri tabanı yazılımı için oluşturulmuş bir ara yüz de olabilir. Eğer mesai ayırabilirsiniz bu amaçla bir rehber hazırlayabilirsiniz. Bu rehber, videolarınızın kısa özetlerini, sürelerini, çekim tarihlerini ve benzeri aramalarda süreci kolaylaştıracak anahtar kelimeleri içerebilir. Eğer zaman ve iş gücü kısıtlıysa daha basit bir liste hazırlamak çözüm olabilir. Bir diğer yöntem de anahtar kelimeler kullanarak bir dizin oluşturmaktır. En gelişmiş yöntem farklı bilgi alanlarına göre sıralama ve tarama olanağı sunan bir katalog ara yüzü olacaktır.

Videoların kolay bulunması için Excel çizelgesinin yanı sıra videolarınızı Youtube, Vimeo gibi ortamlarda kanallar, oynatma listeleri oluşturarak da düzenleyebilirsiniz. *Crowdvoice* ve *Storify* da internet üzerindeki videolarınızın içerik listelerini oluştururken kullanabileceğiniz siteler arasında. *Wordpress*, *Omeka* benzeri

içerik yönetme uygulamaları ile de internete aktardığınız videolara dizin veya katalog oluşturabilirsiniz. Bütün bu uygulamalar için en önemli nokta videolarınızda tarama yapacaklara, konum, tarih, olaylar, kişiler ve benzeri sorgular temelinde sonuçları derleyerek sunacak bir ara yüz oluşturabilmek.

Youtube, saklama için olmasa da videolara erişim sağlamak için güçlü bir platform. Eğer videolarınızın Youtube üzerinden erişilebilir ve taranabilir olmasını isterseniz Youtube'un kendi sınıflandırma araçlarına ilave olarak birkaç noktaya dikkat ederek potansiyel kullanıcıların işini kolaylaştırabilirsiniz. Eğer ham görüntü yüklüyorsanız orijinal dosyaları yükleyerek metadata'yı da kısmen (her ne kadar video yeniden kodlansa da) Youtube'a aktarabilirsiniz. Bilgilendirici bir başlık ve yine mümkün olduğunca detay içeren açıklamaları ilgili olabilecek farklı dillerde eklemeye gayret edin. Bu tür açıklamalar Youtube editörlerinin videoya yaklaşımını da etkileyecek ve şiddet içeriği gibi şikayetlerde haber içeriğini gözeterek videonun yayınına müdahale etmelerini önleyecektir.

Videoların Temini ve Erişim Kontrolü:

Arşivinizdeki videolar için size farklı talepler gelebilir. Bazıları sadece izlemekle yetinirken, başkaları yayın kalitesinde çıktılar isteyebilir. Videoları kullanıcılara ulaştırırken elinizdeki esas kopyayı (master) korumalı, kopyalar için ayrı bir yedek yapmaya özen göstermelisiniz.

Kimin hangi videolara erişebileceğini ve ne amaçlar için kullanabileceğini önceden belirlemelisiniz. Videolarınızın bazıları hassas bilgiler içeriyorsa, erişim seviyeleri belirleyip, korunması gereken videolara erişimi kayıtlı kullanıcılarla sınırlayabilirsiniz. Bir alternatif de videolardan hassas kısımların çıkarıldığı farklı versiyonları hazırlamak olabilir.

Telif hakları sizde olan videoları kısmen veya tamamen paylaşmak da sizin izninize tabi olacaktır. Telif sahipliği daha çok videoların dağıtım, gösterim alanında karşılaşıcağınız bir kavram. Ürettiğiniz videoların telif hakları otomatik olarak size aittir. Bu haklar; gösterim, çoğaltım, yeniden kullanım, adaptasyon ve yayın haklarını kapsar. Bu hakların kullanımı için dilerseiz başkalarına muvafakatname verebilirsiniz.

Youtube veya benzeri bir kanal üçüncü şahısların hak sahipliği iddiasıyla videonuzu yayından kaldırdığında, bir kanal yayın hakkı için talepte bulunduğu anda, videonuz sizden izinsiz kullanıldığında veya videolarınızdan gelir elde etmek istiyorsanız telif konusu önünüze gelecektir. Hak ihlallerini önlemek ve ileride sorun yaşamamak için kendi videolarınızın olduğu kadar, arşivinizde bulunan kullanıma açık ve telifi başkalarına ait video veya video içeriğindeki fotoğraf, grafik, müzik gibi unsurların da izinlerinin takibini yapmalısınız.

Telifi sizde olan videolarınızın izin almaksızın, bedava herkesin kullanımına açık olmasını istiyorsanız Creative Commons lisansı kullanabilirsiniz. Bu lisanslama ile hak sahipliğinizin korunduğu halde videonuzun kullanıma açık olduğunu ifade eder. Dilerseniz video kullanılırken size atıf yapılması, videonun sadece ticari olmayan işlerde kullanılması gibi koşulları lisansınıza ekleyebilirsiniz.

VIDEO ÜRETİMİ İÇİN ÖRNEK DOKÜMANLAR

KATILIMCI İZİNİ	100
ESER KULLANIM İZİNİ	101
MEKAN ÇEKİM İZİNİ	102
ÖRNEK BELGESEL BÜTÇESİ	103

(BELGE ÖRNEKLERİ)

KATILIMCI İZİNİ

Video (Film adı) : ... (Bundan sonra “Video” olarak anılacaktır)
Katılımcı : ...
Çekim Tarihi/Tarihleri : ...
Çekim Mekanları : ...

Film yapımcısına (yapımcının ismi) adımın, çizim, anlatım gibi araçlarla betimlenebilecek tasvirimin, görüntümün, sesimin, ses efektlerinin, görüşme ve performansımın video, film ya da diğer materyallere kaydedilmesine (Bundan sonra “Kayıt” olarak anılacaktır), bu Kayıtların Yapımcı’nın öngördüğü şekilde düzenlenerek Video’da, Video’nun herhangi bir versiyonunda Video’nun tanıtımını da içerecek şekilde ancak bununla sınırlı olmamak üzere kullanılmasına onay veriyorum. Video’nun içeriği, kurgusu, sanatsal ve teknik kontrolü konusunda Yapımcı’nın son kararı verme hakkına sahip olduğunu anlıyorum ve kabul ediyorum. Yapımcı, Video’yu, Video’nun bir bölümünü ve Kayıt’ı herhangi bir ortamda ve formatta, şu anda bilinen ya da bundan sonra ortaya çıkacak iletişim araçlarında, tüm dünyayı kapsayacak şekilde süresiz olarak kullanabilir, başkalarının kullanması için onay verebilir. Yapımcı, Yapımcı’nın mirasçıları, Yapımcı’nın sahip olduğu hakları devralan gerçek/tüzel kişiler, telif hakkı da dahil olmak üzere, herhangi bir kısıtlama olmaksızın Video, Kayıt ve ilgili materyaller üzerindeki tüm hak ve yetkilerle Video’dan elde edilen her türlü yararın sahibi olacaktır.

Katılımcı Adı, Soyadı

Tarih

İmza

ESER KULLANIM İZİNİ

- Video (Film adı)** : ... (Bundan sonra “Video” olarak anılacaktır)
Kullanılacak Materyalin Tanımı : ... (Bundan sonra “Eser” olarak anılacaktır)
Lisans Veren : ... (Bundan sonra “Lisans Veren” olarak anılacaktır)

Lisans Veren, ... (Bundan sonra “Yapımcı” olarak anılacaktır), Yapımcı’nın temsilcileri, mirasçıları, Yapımcı’nın sahip olduğu hakları devralan gerçek/tüzel kişiler lehine, Eser’in münhasıran hak bahşetmeyecek şekilde video, film ya da diğer materyallerde tamamının ya da bir kısmının (Bundan sonra “Kayıt” olarak anılacaktır), istenilen şekilde yeniden üretilmesine, kayıt edilmesine ve kullanılmasına, bu Kayıtların Video’nun herhangi bir versiyonunda Video’nun tanıtımını da içerecek şekilde ancak bununla sınırlı olmamak üzere kullanılmasına izin verdiğini kabul ve beyan eder. Yapımcı, Yapımcı’nın mirasçıları, Yapımcı’nın sahip olduğu hakları devralan gerçek/tüzel kişiler, telif hakkı da dahil olmak üzere, tüm dünyada şu anda bilinen ya da bundan sonra ortaya çıkacak iletim araçlarıyla süresiz olarak Video’nun herhangi bir ortam, format ve araçla dağıtımında, herhangi bir kısıtlama olmaksızın, Video, Kayıt ve ilgili materyaller üzerindeki tüm hak ve yetkilerle Video’dan elde edilen her türlü yararın sahibi olacaktır.

Lisans veren, işbu Eser Kullanım İzni’nin Yapımcı’ya verilebilmesi için Eser üzerinde sahip olması gereken tüm yasal hakları elinde bulundurduğunu ya da Eser üzerindeki hak sahiplerinin yasal temsilcisi olduğunu, Eser Kullanım İzni’nin hiçbir kişi ya da kurumun haklarını ihlal etmediğini, Eser üzerindeki hakların üçüncü kişilerle ihtilafı olmadığını kabul, beyan ve taahhüt eder. Bu kapsamda Yapımcı’nın haksız kullanım nedeniyle üçüncü kişilere ödemek zorunda kalacağı her türlü tazminat Lisans Veren tarafından derhal Yapımcı’ya ödenecektir. Yapımcı, Eser’in üçüncü kişilerin hak iddiası sonucunda kullanılamaması nedeniyle uğradığı her türlü zarar ile yoksun kaldığı kârı Lisans Veren’den talep edebilir.

Lisans Veren Adı, Soyadı		Yapımcı Adı, Soyadı
Tarih		Tarih
İmza		İmza

MEKAN ÇEKİM İZİNİ

Video (Film adı) : ... (Bundan sonra “Video” olarak anılacaktır)
Mekân : ...
Mekân Sahibi : ... (Bundan sonra “Malik” olarak anılacaktır)
Çekim Tarihi/Tarihleri : ...

... (Bundan sonra “Yapımcı” olarak anılacaktır) ve Malik aşağıdaki hususlarda anlaşıklarını kabul, beyan ve taahhüt ederler:

Malik, Yapımcı ve Yapımcı'nın görevlendireceği kişilerin yukarıda belirtilen tarihte/tarihlerde, Video ile bağlantılı olmak üzere Mekân içinde ya da dışında fotoğraf ve/veya video çekimi, ses kaydı (Bundan sonra “Kayıt” olarak anılacaktır) alabileceklerini, Kayıt için hazırlık yapabileceklerini kabul ve beyan eder. Yapımcı ve/veya Yapımcı'nın görevlendireceği kişilerin Mekan'a ya da Mekan'da bulunan kişilere verecekleri zararlardan dolayı Yapımcı sorumlu olacaktır.

Malik, Mekan'ın yer aldığı Kayıtların Yapımcı'nın öngördüğü şekilde düzenlenerek Video'da, Video'nun herhangi bir versiyonunda Video'nun tanıtımını da içerecek şekilde ancak bununla sınırlı olmamak üzere kullanılmasını kabul ve beyan eder. Yapımcı, Yapımcı'nın mirasçıları, Yapımcı'nın sahip olduğu hakları devralan gerçek/tüzel kişiler, telif hakkı da dahil olmak üzere, tüm dünyada şu anda bilinen ya da bundan sonra ortaya çıkacak iletim araçlarıyla süresiz olarak Video'nun herhangi bir ortam, format ve araçla dağıtımında, herhangi bir kısıtlama olmaksızın, Video, Kayıt ve ilgili materyaller üzerindeki tüm hak ve yetkilerle Video'dan elde edilen her türlü yararın sahibidir.

Malik, izne konu Mekân üzerinde sahip olması gereken tüm yasal hakları elinde bulundurduğunu ya da Mekân üzerindeki hak sahiplerinin yasal temsilcisi olduğunu, Mekan Çekim İzni'nin hiçbir kişi ya da kurumun haklarını ihlal etmediğini, Mekan üzerindeki hakların üçüncü kişilerle ihtilafli olmadığını kabul, beyan ve taahhüt eder. Bu kapsamda Yapımcı'nın haksız kullanım nedeniyle üçüncü kişilere ödemek zorunda kalacağı her türlü tazminat Malik tarafından derhal Yapımcı'ya ödenecektir. Yapımcı, Mekan'ın üçüncü kişilerin hak iddiası sonucunda kullanılamaması nedeniyle uğradığı her türlü zarar ile yoksun kaldığı kârı Malik'ten talep edebilir.

Malik Adı, Soyadı		Yapımcı Adı, Soyadı
Tarih		Tarih
İmza		İmza

ÖRNEK ÇEKİM BÜTÇESİ
FORMAT: 4K
Çekim Mekanları: İstanbul
Bütçe Tarihi: 01/02/2018

Araştırma: 8 Hafta
Hazırlık : 6 Hafta
Çekim: 35 Gün (12 Haftalık Dönem İçinde)
Aktarma ve Deşifreler: 1 hafta
Kurgu: 20 Hafta
Post Prodüksiyon Toplam: 28 Hafta
Genel Toplam: 55 Hafta

BAŞLIK	TANIM	TUTAR
1000	PROJE GELİŞTİRME	44.600
2000	YAPIM EKİBİ	105.000
3000	TELİF, MÜZİK, YETENEK	31.350
4000	EKİP, PERSONEL	207.464
5000	YAPIM GİDERLERİ	35.660
6000	SEYAHAT GİDERLERİ	3.344
7000	POST-PRODUKSİYON	61.897
8000	SİGORTA	15.300
9000	OFİS, İDARİ GİDERLER	28.495
10000	TANITIM, PROMOSYON, WEB SİTESİ	20.735
ARA TOPLAM		553.844
ONGÖRÜLMEMEYEN GİDERLER %10		55.384
TOPLAM		609.228

BAŞLIK	PROJE GELİŞTİRME	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
1000	YAPIM & YAPIM EKİBİ - ARAŞTIRMA / GELİŞTİRME AŞAMASI					35.500
1010	Yönetmen / Yapımcı / Yazar	1	sabit		5000,00	5.000
1020	Yapımcı	1	sabit		5000,00	5.000
1030	Danışman	1	sabit		2000,00	2.000
1040	Görüntü Yönetmeni	10	gün		750,00	7.500
1050	Ses	10	gün		700,00	7.000
1060	Kurgucu	3	hafta		2500,00	7.500
1070	Yapım Asistanları	10	gün		150,00	1.500
1100	ARAŞTIRMA					2.450
1110	Kitaplar	1	sabit		500,00	500
1120	Videolar, İzlemeler	1	sabit		300,00	300
1130	Danışman ve ekiple olası araştırma toplantıları	1	sabit		500,00	500
1140	Araştırma Seyahatleri	1	sabit		1000,00	1000
1190	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
1200	FONA YÖNELİK FRAGMAN PRODÜKSİYON & POST-PRODÜKSİYON HARCAMALARI					6.650
1210	Telif, Müzik ve Yetenek	0	sabit		0,00	0
1220	Yapım Giderleri					0
1221	Kamera / Işık / Ekipman Kiralama	10	gün		200,00	2000
1222	Ses Ekipman Kiralama	10	gün		150,00	1500
1230	Ulaşım(yok)	0	gün		0,00	0
1240	Post-Prodüksiyon(yok, kendi kurgu sisteminde kurgulanmış)	0	sabit		0,00	0
1250	Sigorta	1	sabit		2000,00	2000
1260	Ofis & İdari Giderler	1	sabit		1000,00	1000
1270	Promosyon & Reklam	0	sabit		0,00	0
1290	ÖngörülmeYen Giderler	1	sabit		150,00	150
TOPLAM						44.600
	YAPIM EKİBİ	#	BİRİM	X	TUTA	TOPLAM
2000	YÖNETMENLER, YAPIMCILAR, YAZARLAR					105.000
2010	Yönetmen / Yapımcı / Yazar	1	sabit		75000,00	75.000
2020	Yapımcı	1	sabit		30000,00	30.000
2030	Yönetici Yapımcı		sabit		0,00	0
2035	Yapım Asistanı		sabit		0,00	0
2040	Yazar		sabit		0,00	0
TOPLAM						105.000

	TELİF & MÜZİK & SESLENDİRME	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
3000	HIKAYE & DİĞER GİDERLER					500
3010	Hikaye Telif Giderleri		sabit		0,00	0
3020	Yapımcı	1	sabit		500,00	500
3090	Yönetici Yapımcı		sabit		150,00	0
3100	ARŞİV FOTOĞRAF & GÖRÜNTÜLER					4000
3110	Araştırmacı	1	hafta		1400,00	1400
3120	Önizleme Giderleri	1	sabit		150,00	150
3130	Nakliye	1	sabit		100,00	100
3140	Telif Giderleri	10	fotoğraf		200,00	2000
3150	Çoğaltma Giderleri	1	sabit		200,00	200
3190	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
3200	STOK GÖRÜNTÜ & VİDEO					6850
3210	Araştırmacı	1	hafta		1400,00	1400
3220	Önizleme Giderleri	1	sabit		150,00	150
3230	Nakliye	1	sabit		100,00	100
3240	Stok Görüntü Lisanslama	60	saniye		80,00	4800
3250	Stok Görüntü Aktarma Giderleri	1	sabit		250,00	250
3260	Film Görüntü Lisanslama		saniye		0,00	0
3280	Film Görüntü Aktarma Giderleri		saniye		0,00	0
3290	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
3300	YETENEK					0
3310	Maaş Vergi Giderleri	0	Maaş Toplamı		8%	0
3400	MÜZİK / MÜZİSYEN					20000
3410	Müziyen (Müziyen, müzik, kaydı içerir)	1	sabit		20000,00	20000
3420	Müzik Danışmanı		sabit		0,00	0
3430	Ek Müzik Telif Giderleri		sabit		0,00	0
TOPLAM						31.350

	EKİP & PERSONEL	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
4000	YAPIM EKİBİ					120.864
4010	Uygulayıcı Yapımcı		hafta		1600,00	0
4012	Yapım Ekibi Amiri		hafta		1200,00	0
4015	Yapım Koordinatörü	55	hafta		800,00	44.000
4020	Yönetmen Yardımcısı		hafta		600,00	0
4030	Görüntü Yönetmeni	35	gün		750,00	26.250
4035	B Kamera Görüntü Yönetmeni		gün		700,00	0
4040	Kamera Asistanı		gün		400,00	0
4060	Sesçi	35	gün		700,00	24.500
4065	Ek Boom Operatörü		gün		400,00	0
4050	Işık Şefi		gün		700,00	0
4070	Kostüm, Makyaj Departmanı		gün		500,00	0
4080	Yapım Asistanı 1	19	hafta		600,00	11.400
4081	Yapım Asistanı 2	35	gün		175,00	6.125
4099	Çalışan Maaş Vergi Giderleri	112275	maaş		8%	8.589
4100	KURGU EKİBİ					86600
4110	Kurgucu					
	Çekim Sırasında Hazırlık	1	hafta		2500,00	2500
	Kurgu Dönemi	24	hafta		2500,00	60000
	Ses & Renk Düzenleme	1	hafta		2500,00	2500
4120	Kurgu Asistanı					0
	Kurgu Sisteminin Kurulumu	1	hafta		1200,00	1200
	Görüntülerin Aktarılması	5	hafta		1200,00	6000
	Kurgu Dönemi	20	gün		240,00	4800
	Ses & Renk Düzenleme	8	hafta		1200,00	9600
TOPLAM						207.464

	YAPIM GİDERLERİ	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
5000	KAMERA					13.997
5010	Canon Mark II 3 Lens	1	sabit		9999,00	9999
5011	64 GB SD Kartlar	4	Kart		64,00	256

5012	Canon Pil	3	Pil		214,00	642
5013	SD Kart Okuyuculu Laptop	1	sabit		1200,00	1200
5020	Çanta	1	sabit		250,00	250
5021	Tripod	1	sabit		1500,00	1500
5030	B Kamera Kiralama	0	gün		500,00	0
5031	B Kamera Aksesuarları	0	gün		150,00	0
5090	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
5100	SES					5925
5110	Ses Ekipman Kirası	35	gün		150,00	5250
5120	Ses Ekipman Alımı	0	sabit		0,00	0
5130	Pil & Diğer Giderler	35	sabit		15,00	525
5190	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
5200	IŞIK & GRIP					200
5210	Işık & Grip Ekipman Kira	0	sabit		0,00	0
5220	Işık & Grip Ekipman Alım	1	sabit		200,00	200
5290	Diğer Giderler					0
5300	STÜDYO					0
5310	Stüdyo Röportajları için Set Hazırlığı		gün		0,00	0
5320	Elektrik & Stüdyo Giderleri		sabit		0,00	0
5390	Diğer Giderler		sabit		0,00	0
5500	KOSTUM					0
5510	Stüdyo Röportajları için Kostüm Kirası		sabit		0,00	0
5520	Stüdyo Röportajları için Kostüm Alımı		sabit		0,00	0
5590	Diğer Giderler		sabit		0,00	0
5600	FİLM & LABORATUAR					2350
5610	Hard Disk	4	2 TB DISK		400,00	1600
5620	Hafıza Kartı	4	Hafıza Kartı		150,00	600
5690	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
5700	ARŞİVLEME & DEŞİFRE GİDERLERİ					5880
5710	Deşifre (Görüntülerin %35'inin deşifresi yapılacak röportaj olarak varsayıldı.)	49	saat		120,00	5880
5720	Görüntü Arşivleme					0
5610	Diğer Giderler	0	sabit		0,00	0
5800	YEREL GİDERLER					7308
5810	Benzin	2500	km		0,58	1438
5820	Park Giderleri	1	sabit		500,00	500
5830	Yemek Giderleri	140	öğün		18,00	2520
5840	Atıştırmalık	35	gün		20,00	700
5850	Mekan Kirası	1	sabit		1000,00	1000
5880	Kayıp, Hasar, Tamirat Giderleri	1	sabit		1000,00	1000
5890	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
TOPLAM						35.660

	SEYAHAT	#	BİRİM	X	TUTA	TOPLAM
6000	SEYAHAT GİDERLERİ					3.344
6010	Uçak Biletleri	2	Gidiş Dönüş Bilet		500,00	1000
6020	Ekipman İçin Ek Bagaj Giderleri	2	harcamalar		150,00	300
6030	Otel	4	Gece		300,00	1200
6040	Günlük Harcamalar	2	gün		60,00	120
6050	Taksi & Araba Kiraları	2	gün		200,00	400
6060	Günlük Harcamalar	3	gün		58,00	174
6090	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
TOPLAM						3.344

	POST-PRODÜKSİYON	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
7000	KURGU EKİPMANI & SİSTEMİ					12.950
7010	Final Cut Pro Sistem, Monitörler & Yazılım	1	sabit		4500,00	4.500,00
7020	Ses Arayüzü ve Hoparlörler	1	sabit		1000,00	1.000
7050	Ekipman Tamirat	1	sabit		500,00	500
7060	Teknik Destek	1	sabit		500,00	500
7070	Kurgu Stüdyo Kirası	7	ay		750,00	5.250

7071	Park Giderleri	7	ay	2	75,00	1.050
7090	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
7100	KURGU OFİSİ GİDERLERİ					1193
7110	Kurgu Ofisi Giderleri	7	ay		95,00	665
7120	Yemek ve Atıştırmalıklar	250	ay		0,51	128
7130	Benzin	1	ödenek		250,00	250
7140	Ön izlemeler için boç DVD	1	ödenek		150,00	150
7190	Diğer Giderler					0
7200	FORMAT AKTARIMLAR					150
7290	Diğer Format Aktarımları	1	sabit		150,00	150
7200	GRAFİK & MOTİON CONTROL					10750
7210	Grafik & Font Tasarım	1	sabit		10000,00	10000
7220	Motion Control	3	saat		250,00	750
7300	ONLINE KURGU					0
7310	Online Suite		saat		400,00	0
7390	Diğer Giderler		sabit		150,00	0
7400	RENK DÜZENLEME					12800
7410	Renk Düzenleme	32	saat		400,00	12800
7500	POST SES					20000
7510	Ses Tasarım, Kurgu, Miks	1	sabit		20000,00	20000
7520	Ses Kayıt		saat		0,00	0
7590	Diğer Giderler				0,00	0
7600	ÇIKIŞ					400
7610	Online Suite		saat		400,00	400
7690	Diğer Giderler		sabit		0,00	0
7700	AKTARIMLAR & ÇOGALTMA					2450
7720	DCP Aktarımı	2	aktarma		1000,00	2000
7750	DVD Kopyalar	100	birim		3,00	300
7790	Dijital Kopya	1	sabit		150,00	150
7800	ALTYAZI					1204
7810	Çeviri & Altyazı	86	dakika		14,00	1204
TOPLAM						61.897

	SİGORTA	#	BİRİM	X	TUTA	TOPLAM
8000	SİGORTA					15.300
8010	General Sigorta	1	Yıl		2300,00	2.300
8020	Yapım Sigortası	1	sabit		6000,00	6.000
8030	Ekipman sigortası	1	Yıl		4500,00	4.500
8040	Taşıt sigortası	1	Yıl		1500,00	1.500
8050	Tazminat	1	Yıl		1000,00	1.000
TOPLAM						15.300

	OFİS & İDARİ GİDERLER	#	BİRİM	X	TUTA	TOPLAM
9000	OFİS / İDARİ GİDERLER					16.390
9020	Kirtasiye Giderleri	12	ay		100,00	1.200
9030	Fotokopi & Faks	12	ay		50,00	600
9040	Posta Giderleri	12	ay		100,00	1.200
9050	Telefon Giderleri	12	ay		75,00	900
9060	Ofis Yemek Giderleri	12	ay		120,00	1.440
9070	Yapım Ofisi Kirası	12	ay		750,00	9.000
9071	Yapım Ofisi Otopark Giderleri	12	ay	3	75,00	900
9089	Kayıp, Hasar, Tamir Giderleri	1	sabit		1000,00	1.000
9090	Diğer Giderler	1	sabit		150,00	150
9300	HİZMET ALIMLARI					12.105
9310	Hukuk Danışmanlığı	1	sabit		5000,00	5.000
9320	Muhasebe Danışmanlığı	12	ay		500,00	6.000
9330	Vergi Giderleri	1	sabit		800,00	800
9340	Copyright Kayıt	1	sabit		55,00	55
9350	Döviz Kambiyö Kazanç / Giderleri		sabit		0,00	0

9360	Banka Havale, EFT Ücretleri	1	sabit		250,00	250
TOPLAM						28.495

	PROMOSYON, TANITIM, WEB SİTESİ	#	BİRİM	X	TUTAR	TOPLAM
10000	TANITIM					2.000
10010	Fotoğrafçı	1	sabit		1000,00	1.000
10020	Baskılı Ürünler	1	sabit		1000,00	1.000
10100	PROMOSYON & REKLAM					10300
10110	Sanat Tasarımı (Grafik Tasarımcı)	1	sabit		4500,00	4.500
10120	Poster Çoğaltma	1000	adet		0,90	900
10130	Kartpostal	10000	adet		0,04	400
10140	Press Kit - Tasarım & Çoğaltma	1	sabit		500,00	500
10150	Fotoğraf Çoğaltma	0	sabit		0,00	0
10160	Sosyal Medya Danışmanı	1	sabit		4000,00	4.000
10200	WEB SİTESİ					8.435
10210	Domain İsim	3	yıl		25,00	75
10220	Hosting Giderleri	36	ay		10,00	360
10230	Site Tasarım & Kodlama	1	sabit		8000,00	8000
10250	Web Master & Bakım	0	ay		0,00	0
TOPLAM						20.735

	ARA TOPLAM					553.844
	ÖNGÖRÜLMEMEYEN GİDERLER %10					55.384
	TOPLAM					609.228

Bu Rehber Avrupa Birliği'nin Finansal Desteğiyle Hazırlanmıştır.

**BSB SİNEMA ESERİ SAHİPLERİ
MESLEK BİRLİĞİ**

Ergenekon Cad. No:10 K:7 Ahmet Bey
Plaza Pangaltı-Şişli
İstanbul

Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası